

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

D O M

Afsagt den 14. juni 2017 af Østre Landsrets 17. afdeling
(landsdommerne Arne Brandt, Louise Saul og Ole Stryhn (kst.)).

17. afd. nr. B-2952-15 og B-2081-16:

- 1) A
- 2) B
- 3) C

(alle ved advokat Mads Krøger Pramming, besk.)

Biintervenient: Institut for Menneskerettigheder
mod

Slagelse Kommune (tidl. Skælskør Kommune)

(advokat Yvonne Frederiksen og advokat Søren Skjerbek)

Biintervenient: Kommunernes Landsforening (KL)

Ved stævning indleveret den 13. marts 2015 ved Retten i Næstved blev sag anlagt af de to søstre A , født den 24. oktober 1991, og B , født den 8. februar 1993, mod Slagelse Kommune (tidligere Skælskør Kommune). Ved Østre Landsrets kendelse af 22. december 2015 blev det

bestemt, at sagen skulle henvises til behandling ved landsretten i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1.

Under forberedelsen af sagen anlagde også den tredje søster, C, født den 5. april 1994, en tilsvarende sag. Den nye sag blev anlagt ved stævning indleveret ved Retten i Næstved den 3. juni 2016 og blev ved byrettens kendelse af 31. august 2016 henvist til behandling ved Østre Landsret, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1. Landsretten traf den 20. september 2016 beslutning om at behandle sagerne i forbindelse med hinanden, jf. retsplejelovens § 254, stk. 1. Sagerne omtales herefter under et som sagen.

Sagen drejer sig om, hvorvidt Slagelse Kommune har pådraget sig et erstatningsansvar i forbindelse med sagsøgernes anbringelse på opholdsstedet T i en årrække fra den 23. februar 1999, hvor sagsøgerne var i alderen 5, 6 og 7 år. A fraflyttede T den 14. januar 2002, og de to andre sagsøgere fraflyttede T den 6. januar 2005. Sagsøgernes storesøster, D, født den 25. maj 1990, var også anbragt på T, men er ikke part i sagen. Ved dom afsagt den 27. maj 2008 af Retten i Næstved og stadfæstet af Østre Landsret den 6. februar 2009 blev den mandlige leder af opholdsstedet dømt for at have udsat sagsøgerne for vold, blufærdighedskrænkelser og seksuelle overgreb i forskelligt omfang under anbringelsen.

Der er under sagen enighed om, at sagsøgerne under anbringelsen på T var udsat for umenneskelig og nedværdigende behandling omfattet af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Slagelse Kommune har imidlertid bestridt at være erstatningsretligt ansvarlig herfor. Det er af Slagelse Kommune gjort gældende blandt andet, at sagsøgernes eventuelle krav er forældet efter dansk rets almindelige forældelsesregler, og at dette er foreneligt med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Kommunernes Landsforening (KL) fik den 1. april 2016 tilladelse til at biintervenere i sagen til støtte for Slagelse Kommune.

Institut for Menneskerettigheder fik den 22. august 2016 tilladelse til at biintervenere i sagen til støtte for sagsøgerne.

Sagsøgerne har fri proces.

Påstande

Sagsøgerne, A , B og C , har nedlagt påstand om, at Slagelse Kommune til hver af dem skal betale 300.000 kr. med tillæg af rente fra den 14. november 2014 til betaling sker. subsidiært et mindre beløb fastsat efter rettens skøn.

Slagelse Kommune har påstået frifindelse.

Sagsfremstilling

I oktober 1997 forsvandt sagsøgenes mor, og hun blev senere fundet død. Deres far blev efterfølgende fundet skyldig i drabet på moderen og idømt 12 års fængsel samt udvisning. De fire søstre blev i den forbindelse den 8. oktober 1997 anbragt på akutinstitutionen F under X Kommune. Pigerne onkel, E , blev tillagt forældremyndigheden. X Kommune undersøgte herefter muligheden for at finde en plejefamilie til pigerne. Det fremgår af journalnotat af 14. august 1998 fra X Kommune, at T ikke var velegnet som anbringelsessted for pigerne på baggrund af deres vanskeligheder. X Kommune besluttede herefter at annoncere efter en plejefamilie eller et opholdssted.

Den 26. november 1998 skrev Foreningen PRO til X Kommune:

”...

Foreningen PRO vurderer, at G og H i samarbejde med deres personale vil kunne klare den store arbejdsopgave med disse 4 skrøbelige børn. Som nævnt er der allerede en pædagog, som plejefamilien kender, der også har mod på opgaven og vi vil fra PRO's side gøre meget for at bakke dem op. Vi er et team bestående af forskelligt socialfagligt personale, hvor der er tilknyttet såvel psykologisk samt psykiatrisk konsulenter. Derudover vil vi pege på, at der tilknyttes en specialkonsulent med erfaring i muslimsk og palæstinensisk kultur m.v.

Foreningen PRO anbefaler således, at X kommune træffer afgørelse om at anbringe pigerne hos G og H . Vi skal anmode kommunen om hurtigst muligt at behandle sagen. Der er flere grunde til dette. Dels har vi i Foreningen PRO arbejdet med sagen i flere måneder uden at få noget honorar for dette, dels har vi holdt pladserne ledige i overnævnte plejefamilie – reelt siden sommeren 1998, så de heller ikke har haft nogen indtægt. Og sidst men ikke mindst har pigerne været på F akutinstitution, hvilket ikke

skønnes hensigtsmæssigt, men snarere trækker pigernes udvikling/stabilitet i en dårlig retning.
..."

Den 7. januar 1999 meddelte Skælskør Kommune plejetilladelse til G og H.

Tilladelsen var betinget af blandt andet, at Projektforeningen PRO, skulle føre tilsyn og yde supervision til plejefamilien, og var foreløbig gældende frem til eventuel omstrukturering fra plejefamilie til socialpædagogisk opholdssted. Den 23. februar 1999 flyttede de fire piger ind hos G og H. Aftalegrundlaget mellem Skælskør Kommune og PRO er ikke fremlagt under sagen.

Ved brev af 21. april 1999 bekræftede Vestsjællands Amt at have modtaget ansøgning fra G og H om godkendelse af opholdsstedet T, og at man i den forbindelse ville aflægge et besøg den 27. maj 1999. Det fremgår af amtets brev, at de tre medarbejdere, der på daværende tidspunkt var ansat til at passe de i familien placerede børn, burde være til stede ved besøget. Af et internt referatark fra Vestsjællands Amt fremgår det vedrørende besøget, at G og H, der var fuldtids hjemmearbejdende, var til stede foruden den ansatte pædagog. Det fremgår endvidere af referatarket, at de anbragte børn indgik i familielivet som i en plejefamilie, og at de voksne under samtalen gav indtryk af at have god forståelse for anbragte børn og deres problematikker. Endvidere fremgår det, at G og H var bevidste om, at de manglede en faglig baggrund for at indgå i arbejdet, hvorfor de fra starten havde ansat en pædagog, der kunne kompensere for deres manglende pædagogiske erfaring. De gav indtryk af at arbejde varmt og involverende med de anbragte børn. Det konkluderedes, at "stedet vil være en perfekt plejefamilie".

Den 7. juli 1999 sendte PRO en indberetning af 12. juni 1999 fra T til

X Kommune. Det fremgår af brevet til kommunen bl.a.:

"...

Hermed fremsendes indberetning fra T v/ G og H. Som det fremgår af indberetningen, går det godt med børnene og efter hvert er der kommet mere struktur i dagligdagen. Jeg synes, man kan konkludere, at indslusningsperioden er gået godt.

Der er dog en del bekymring omkr. B, hvilket vi også drøftede på statusmøde den 7. juni. B udviser tegn på manglende nærhed og tilknytning til voksne og hun er den, som skaber de fleste konflikter på stedet. De beskrivelser, vi i sin tid fik af F Akutinsituation, passer meget godt til det

plejefamilien observerer og man kan frygte en ”begyndende” fejludvikling. Plejefamilien og Foreningen PRO ønsker derfor at foretage en psykologisk undersøgelse af hende til brug for det videre behandlingsarbejde samt med henblik på en vurdering, hvorvidt B har behov for egentlig psykoterapi/legeterapi.
...”

Af selve indberetningen fra T fremgår blandt andet, at børnene i løbet af de sidste 4 måneder havde ændret sig meget, og at de var ”landet” godt på T, hvor de var glade for at være.

Den 16. august 1999 udarbejdede X Kommune en handleplan vedrørende A. Det fremgår af handleplanen, at A var bevilget legeterapi en gang ugentligt i 6 måneder. Der er ikke fremlagt handleplaner vedrørende de øvrige piger for dette tidspunkt.

Den 8. september 1999 godkendte amtet T som opholdssted i henhold til serviceloven. Det fremgår af godkendelsen, at den anbringende myndighed skulle føre tilsyn med de anbragte unge, mens amtet skulle varetage det overordnede tilsyn med opholdsstedet.

Den 30. september 1999 oversendte X Kommune sagen til Skælskør Kommune med refusionstilsagn. Det fremgår af oversendelsesbrevet, at anbringelsen forløb godt med tilsyn fra foreningen PRO. Det fremgår endvidere, at der blev vedlagt fire handleplaner, hvorved X Kommune havde bevilget psykolog og legeterapi til pigerne med henstilling om, at Skælskør Kommune gjorde brug af egne psykologer.

Den 13. december 1999 var amtet på tilsynsbesøg på T. Det fremgår af tilsynsreferatet, at der var godkendt normering på 3½ medarbejder, hvoraf de 3 stillinger aktuelt var besat, og at opholdsstedet havde kontakt til en uddannet pædagog, som de påtænkte at ansætte i den halve stilling.

Den 8. marts 2000 sendte PRO en udtalelse til Skælskør Kommune. Det fremgår heraf bl.a.:

”...

Efter omstændighederne går det meget godt på opholdsstedet og pigerne trives og har det godt. Samtidig er det tale om fire piger, der alle er angste og usikre og de har hver især et behandlingsbehov i en længere årrække.
..."

Den 23. august 2000 var amtet på tilsynsbesøg på T .

Den 11. oktober 2000 sendte PRO en indberetning/status af 6. september 2000 fra T til sagsbehandler I i Skælskør Kommune. Det fremgår af skrivelsen, at PRO foreslog, at der snarest skulle afholdes et behandlingsmøde med deltagelse af I, PRO og T . Af den vedlagte statusrapport fra T fremgik det afslutningsvist, at børnene var i fin trivsel og udvikling, og at de var velplacerede på opholdsstedet. Dog påpegedes det, at A havde det svært for tiden, og at legeterapi evt. ville kunne være hende behjælpelig med at få løst op for nogle af de vanskeligheder, som hun kæmpede med.

Den 3. januar 2001 ansøgte PRO amtet om aflastning til de fire piger, som fortsat blev betegnet som meget behandlingskrævende børn.

Den 24. januar 2001 fremsendte PRO en statusrapport til Skælskør Kommune. Rapporten fremstod som udfærdiget af såvel socialkonsulent J som af G og H

Det fremgår af sammenfatningen:

"...

Generelt er der en langsom men positiv udvikling i gang for alle fire piger. Specielt C og D trives i det nuværende miljø, hvor de har udbygget tilknytningen til opholdsstedet.

M.h.t. B , så mener vi det bør drøftes hvorvidt hun vil kunne profitere at et andet skoletilbud med en mindre og tættere enhed f.eks.

A har det stadig meget svært i dagligdagen. Hendes angstniveau er latent, og det fordrer, at der er meget forstående, tålmodige og tydelige voksne omkring hende, samtidig med at der er stor forudsigelighed. A har brug for at det er de voksne, der bestemmer.

A er aktuelt i legeterapi, og dette forløber med nogen besværlighed.

..."

Den 2. april 2001 skrev psykolog K , som havde A i legeterapi, til PRO:

"...

Jeg har siden 29. august 2000 haft A i et ca. ugentligt terapiforløb til d.d. i alt 24 timer.

...

A benægter overfor mig, at der skulle være problemer i skolen eller hos onkel, alle problemer udspilles ifølge A hos G og H.

...

A har på intet tidspunkt været rigtig glad for at bo hos G og H, som hun giver udtryk for er meget "strenge". Dog har hun i de sidste samtaler givet udtryk for, at hun er blevet bedre til "at tage sig sammen", hvilket angiveligt skulle betyde, at hun nu ikke får så mange skæld-ud. A er sikker på, at de voksne på T ikke bryder sig om hende. Hun ved – uden tøven – at de allerbedst kan lide deres egne børn, men blandt de 4 søskende rangerer A – ifølge sig selv – lavt. A's selvopfattelse veksler mellem, at hun er årsag til problemerne og på den anden side, at "verden" er meget urimelig. Hun er aldrig i tvivl om, at G og H er de urimelige, mens hun konstant forherliger onkel.

Hun tøver aldrig med udtalelser om, hvor hun helst ville bo – nemlig hos onkel, og onkel skulle angiveligt have lovet hende at han arbejder på, at hun skal bo hos ham. Så snart hun selv bestemmer flytter hun.

Direkte adspurgt ønsker hun hurtigst muligt at få lov til at flytte til et børnehjem á la F, som hun kom fra. Ved gentagen udspørgen fastholder hun denne løsning, også selvom hendes søskende ikke skal flytte med.

A er meget direkte og konkret i sin kritik af plejeførældrene. Hun oplever dem som uretfærdige og hårde og hun leverer mange eksempler på en pædagogisk holdning, hun i hvert fald finder urimelig. Hun har fortalt, at hun ved et par lejligheder er blevet behandlet så hårdfast, at hun haft blå mærker, som onkel har fotograferet for at klage over det. Men det mener A, at han nok aldrig får gjort.

A nyder samværet, og giver overfor mig udtryk for ønsket om at fortsætte kontakten.

A er formentlig en særdeles uintegreret personlighed med kun ringe udviklingsmulighed i emotionel henseende, og der kan således være flere grunde til, at hun ikke har udviklet sig nævneværdigt i den tid hun har boet på T eller i den tid, jeg har kendt hende.

Jeg vurderer imidlertid, at A med sin massive fastholden af ønsket om at flytte fra plejefamilien giver udtryk for, at noget slet ikke fungerer for hende. Det er mit indtryk, at A oplever sin hverdag så konfliktfyldt, at hun formentlig må bruge sine ressourcer på at manøvrere gennem konflikterne. Hvis A har bare minimalt ret i kritikken af plejefamilien, og i at hun ikke trives hos dem, kan dette være endnu en årsag til hendes manglende udvikling. Jeg mener derfor, at hendes egentlige udviklingsmuligheder først vil kunne vurderes i et følelsesmæssigt mere neutralt miljø.

Hvorvidt A skal flytte kan naturligvis ikke udelukkende bero på min beskrivelse og vurdering.

Under alle omstændigheder har hun et massivt behov for eksklusiv enekontakt med en voksen, hvor hun opgraderes og gøres til noget særligt. Hendes

selvopfattelse er fyldt med nederlag og skyld og kun ved at poste den modsatte vare på hende, kan hun komme i balance. Der bør drages god omsorg for hende.

Aktuelt mener jeg, at kontakten med mig bør opretholdes.

...”

Den 6. juli 2001 skrev PRO til sagsbehandler I , Skælskør Kommune:

”...

Du har bedt om en udtalelse vedr. ovennævnte pigers følelsesmæssige status i.f.b.m. Statsamtets forespørgsel vedr. faderens ønske om samkvem med pigerne.

...

Pigerne har hver især et stort behandlingsbehov og vil have det mange år frem i tiden. De har en grundlæggende angst og utryghed, og er personlighedsmæssigt præget af de opvækstvilkår, der var i deres tidlige barndom.

De 4 piger har nu været på opholdsstedet i ca. 2 år og der sker udvikling om end det er små skridt. Det er især på det adfærdsmæssige og sociale område, at der sker fremskridt.

...

A:

... Hun har store personlighedsmæssige problemer. Hendes angst og skyldfølelse fylder så meget, at hun ikke har udviklet sig. Hun er impulsstyret, og samtalerne i legeterapien har vist at A ikke er faldet til på opholdsstedet. Grundlæggende har hun brug for et mere intensivt behandlingstilbud. Derfor er det i foråret 2001 besluttet, at A skal på behandlingsinstitution, hvor hun vil kunne tilbydes en mere intensiv og direkte behandlingsorienteret indsats.

...”

Den 15. august 2001 oplyste Vestsjællands Amt, at man ville aflægge tilsynsbesøg på T den 4. september 2001. Af referatet fra tilsynsbesøget fremgår det, at G og H indimellem opfattede samarbejdet med PRO som tungt og langsomt.

Den 23. august 2001 skrev psykolog K på ny til PRO vedrørende A:

”...

Emnerne i vore samtaler er fortsat primært stor frustration i forholdet til plejeforældrene. A har også ved få lejligheder introduceret oplevelser hos onkel, i skolen, eller savnet af faren, men fast tilbagevendende har hun brug for at vende sin hverdag.

A fortæller uden hæmninger om sine oplevelser i plejefamilien, men efterhånden præget af større resignation i forhold til om tingene kan ændre sig. Fx

taler vi om et nyligt voldsomt tordenvejr, hvor A var vågnet og var blevet bange. Da jeg spørger, om hun gik ind til de voksne, svarer hun, at ”.. nej, det ville jeg aldrig turde. Jeg kan godt klare mig selv, når jeg tager mig sammen”. Dette træk er gennemgående hos A – hun har en klippefast tro på, at de 4 børn kun har sig selv at støtte sig til, og hendes evne til tilknytning præges naturligvis af denne mangel på tillid til omgivelserne. A's oplevelse er, at hun ikke må søge trøst ved at opsøge de voksne, efter at hun er lagt i seng. Denne mulighed, mener hun, er forbeholdt den yngste søster og af og til også den næst yngste, men hun og den ældste søster ”... skal ikke komme masende.” Hun er ikke modtagelig for mine forslag om, at hun snakker med plejeforældrene herom, for ”.. så bliver de bare sure”.

I perioden siden jeg sidst skrev en udtalelse, fortæller A jævnligt om, at hun er blevet lagt i seng. Denne afstraffelse benyttes – ifølge A – altid, når hun har været uartig og hun har været rigtig meget lagt i seng i sommer. Hun fortæller, at hun også har tilbragt den netop forløbne weekend i seng, p.g.a. konflikt med H og G om tyveri af frugt i skolen.

Ifølge A bliver alle pigerne jævnligt lagt i seng over flere dage, men dog mest B og hun. ”Hvis vi fx lyver, bliver vi smidt i seng, og så siger de, at de er ligeglade med, om vi så skal ligge der 1 år.” Således er B – ifølge A netop blevet idømt 2 måneder i sengen, fordi hun gemte underbukser, hun havde besøget i. Da jeg spørger, om hun er sikker på, at det er 2 måneder, siger hun ”.. ja, og han siger også, at hun ikke skal bo hos os mere. Men det er sådan noget han truer med.” Hun er ikke specielt oprevet over det, men nærmere konstaterende. Ved konflikten i sidste week-end fortæller hun dog, at G blev så vred, at han truede med røvfuld, men han slog ikke, han lagde kun hænderne fast på mine kinder, sådan her. (A slår hænderne mod sine kinder.) A gør et stort nummer ud af at udspørge mig, om man må slå børn i Danmark, og da jeg bekræfter, at det må man ikke, siger hun ”Der kan han bare se.”

For mig er de netop beskrevne episoder eksempler på den konstante kamp, som har udviklet sig mellem A og her de voksne på opholdsstedet. Situationen er – efter min mening – ulykkelig, fordi den er uløselig. A er ikke et barn, der kan ”knækkes” ved straf eller opdrages til bedre opførsel ved at få lejlighed til at tænke over sine handlinger. Hun er formentlig ikke i besiddelse af den indre jeg-struktur, der skal til for at kunne arbejde med sin samvittighed. Men hun er en lille kæmper, der finder uretfærdigheder overalt og går imod.

Om den situation, at hun fortæller disse ting til mig, siger hun, at så er der da et sted, hun kan fortælle, hvad hun oplever, og at jeg kan fortælle det videre. Hun har tilsyneladende ”truet” G og H med, at hun fortæller mig alt, men så ”.. griner han bare af mig og siger, at det er åndsvagt, at jeg fortæller alting til dig, og at det bliver det hele bare værre af. Men det kan det ikke.”

Som nævnt i forrige udtalelse har jeg ikke mulighed for at realitetskorrigere A's udtalelser om sine hjemlige forhold. Det er klart, at A emotionelt og socialt er forsømt og uudviklet og at hendes handlingstrategier er præget heraf. Således kan der være et element af trangen til at lave splid imellem de ”systemer”, der har med A at gøre.

De situationer, som A berører overfor mig, er imidlertid efter min mening så alvorlige, at de – selv vurderet under hensyntagen til splitting-fænomenet – må tages dybt alvorligt.

Jeg vurderer, at A fortsat og så hurtigt som muligt bør anbringes under forhold, hvor hun ikke involveres i følelsesmæssigt belastende situationer. At A er en svært skadet pige er jeg overbevist om, men hun lever aktuelt under forhold, der IKKE sikrer hende udviklingsbetingelser.

Jeg vil telefonisk informere opholdsstedet om, at jeg fremsender denne udtalelse til PRO, men jeg sender ikke kopi dertil.

Jeg vil foreslå, at sagsbehandleren om muligt deltager i det kommende behandlermøde, så alle nødvendige instanser er repræsenteret m.h.p. eventuelle beslutningstiltag.

...”

Den 2. oktober 2001 skrev Skælskør Kommune til X Kommune med anmodning om en stillingtagen til eventuel anbringelse af A på en behandlingsinstitution. Det fremgår af skrivelsen, at der på opholdsstedet var ansat deltidsbeskæftiget pædagogisk personale med erfaring i problematikker med børn med betydelig omsorgssvigt, men at A til trods herfor af psykolog K og PRO blev beskrevet som en pige, der ikke var faldet til på opholdsstedet, og at hendes mulighed for at udvikle sig blokeredes af den manglende trivsel.

Den 25. oktober 2001 skrev L, der var klasselærer for C på R Skole, følgende notat i forbindelse med en konflikt på skolen:

”...

C siger nu, det er en åndssvag skole. Der er andre skoler, der er meget bedre. Jeg gider sgu' ikke gå her mere, jeg vil hjem..... Jeg griber den i luften (nu arbejder klassen nemlig selv) og siger: fint, så går vi to ud og ringer efter G

- Og hold da op en reaktion – som jeg aldrig før har set.

C skriger, ser bange ud – råber – nej, nej, nej. L, du må ikke ringe til G – græder voldsomt, trygler mig om ikke at ringe, hulker, du er så sød L, jeg gør det aldrig mere, aldrig mere – jeg elsker dig, bare du ikke ringer – jeg gør det ikke igen.

Jeg bliver helt underlig – siger til C, at jeg ikke vil ringe, men at vi to skal ud og tale sammen – væk fra klassen, hun hører ikke – jeg tager hende for at få hende til at kigge på mig og gentager det, jeg lige sagde. Vi går over i et tomt lokale, jeg tager en hulkende C på skødet, fortæller hende, at jeg er meget glad for at have så dygtig og sød en pige i klassen, og at hun får lov til mange ting, som mange af de andre ikke gør, fordi jeg ved, at hun kan, og det er dejligt – derfor bliver jeg også ked af det, når C ikke hører efter eller tier stille

– at jeg skal sige det så mange gange til hende. Jeg forsøger mig langsomt at nærme mig det, der udløste den voldsomme reaktion – siger noget med, at forældre og lærere skal arbejde sammen, og at det er helt normalt – ligesom når du går til ridning, så arbejder du jo også sammen med hesten og en træner og dig selv – ellers får du jo ikke lært at ride. Og sådan er jeg også nødt til at arbejde sammen med G og H, så du kan lære reglerne her i skolen ligesom de andre børn. – Du ringer ikke til G, hulker C nu igen. Jeg spørger, hvorfor jeg ikke må – lang tavshed – jeg spørger, hvad der sker, hvis jeg ringer – tavshed – C, spørger jeg igen, hvad sker der, hvis jeg ringer han slår, siger hun så grædende.... nu er det mig, der får kuldegysninger og kolde fødder – jeg tier/tænker, hvad skal jeg gøre, hvad skal jeg sige?

Lidt efter siger C så: og han gør det faktisk tit ... jeg siger, at det må man faktisk ikke – slå sine børn, jeg trøster hende – siger, at jeg ikke ringer til G når – tørrer øjnene og forbereder C på, at vi går tilbage til klassen.
...”

Notatet blev den 7. november 2001 fremsendt til Skælskør Kommune.

Den 21. december 2001 meddelte Y Børn og Unge Center, at de kunne modtage A i slutningen af januar, og den 14. januar 2002 flyttede hun fra T og ind på Y Børn og Unge Center.

Den 30. juni 2002 skrev forældremyndighedsindehaveren E til M i Skælskør Kommune:

”...

Da børnene flyttede til plejefamilien i feb. 99, blev følgende aftalt. Børnene skulle stabiliseres og have en struktureret hverdag. Denne aftale blev indgået mellem X Kommune, plejefamilien, PRO og undertegnet. Idéen var, at alle skulle samarbejde og give familien en chance for at lære børnene at kende.

Jeg er derfor skuffet over flere ting.

Jeg føler, at jeg har udvist stor fleksibilitet overfor familien, men det er desværre blevet misforstået.

Jeg føler ikke længere, at jeg indgår i samarbejdet mellem PRO og plejefamilien.

Jeg er ofte den sidste person, der bliver informeret og mange gange modtager jeg slet ingen information.

Børnene har fået en mere stabil hverdag og er gladere end før. Dette er jeg selvfølgelig tilfreds med.

Men der er stadig mange ting, der skal rettes op på:

1. Børnenes personlige hygiejne er ikke god nok. (Lange sorte tånegle, snotnæser m.m.)
2. Børnenes beklædning skal passe til årstiden. De kom f.eks. i vinterstøvler i maj måned, hvor solen skinnede.
3. Plejefamilien skal ikke kalde børnene ved upassende øgenavne.
4. H har ved flere lejligheder kaldt B for tyk, fed, en med deller osv. Hvilket medførte at jeg i perioder, har haft svært ved at få mad i hende. Dette ønskes stoppet straks.
5. Børnene straffes ved at blive ” sendt på værelset” . Denne metode synes jeg ikke er hensigtsmæssig.
6. Alle fysiske og psykiske journaler/rapporter bedes tilsendt mig og jeg vil være den første til at modtage disse.

Som tidligere påpeget er der blevet aftalt, at vi (plejefamilien og jeg) skal have et tæt samarbejde
Dette betyder også at jeg ønsker, at blive orienteret om børnenes skolegang.
Dvs. forældremøder, konsultationer, skolefester m.m.

Samtidig vil jeg gerne have, at det understreges kraftigt for PRO og plejefamilien, at det er mig som har forældremyndigheden og ikke dem.

Jeg forlanger desuden at mødes med plejefamilien 1 gang pr. måned for at drøfte pigernes nuværende situation. Jeg ønsker også 2 gange årligt statusmøde med PRO, plejefamilien og kommunen.

Til gengæld for dette, vil jeg udvise endnu større fleksibilitet og stor vilje til at samarbejde.
...”

Samme dag skrev N til sagsbehandler M i Skælskør Kommune:

”...
Jeg har i perioden 01-03-2002 til 07-05-2002 været ansat som pædagog på opholdsstedet T 4230 Skælskør. Jeg videregiver hermed min bekymring for C , B og D's anbringelse på T.

Følgende situationer er eksempler på hvad min bekymring bygger på.

- En dag da jeg mødte på arbejde, fortæller G og H , at der er taget af isen fra fryseren og forsvundet kakao fra køleskabet. De vil afsløre hvem af pigerne der er gerningsmand og planlægger at blande eddike i kakao mælken. Den eneste grund til det ikke blev effektueret, var at jeg sagde, at det ville jeg ikke være med til.
- Hvis pigerne havde været for højrystet eller på anden måde, som H udtrykte det, ”oppe at køre” blev de straffet i form af udelukkelse fra aktiviteter eller samvær med andre.
Her blev pigerne forvist til deres værelse eller lagt i seng.

Efterfølgende blev der ikke fulgt op på konflikten og pigerne fik ikke mulighed for at udtrykke deres følelser og udvikle deres kompetencer.

Som ansat på T var jeg ikke med til møder eller havde del i pædagogiske overvejelser omkring pigerne.

- G og H havde en meget negativ og til tider grov opførsel overfor pigerne. De blev ofte verbalt ydmyget og latterliggjort. C blev bl.a. ydmyget over for en større forsamling, da hun ikke kunne svare på hvor ægget kom fra.

- Da jeg undrede mig over, at B ikke spiste aftensmad sammen med de øvrige i huset, forklarer G og H, at det efter B's eget ønske. De fortæller mig, at hun ikke kan overskue både at skulle spise og forholde sig til de øvrige omkring bordet. Spurgte jeg B om hun ville spise sammen med os, sagde hun sjældent nej.

- Da C og B spiser synkront besluttede G og H, at pigerne skulle skilles ad under spisning. De vurderede i øvrigt, at pigerne ikke havde nogen mæthedsfornemmelse og at de derfor var nødt til at have fuld kontrol over hvad pigerne spiste. Pigerne stod derfor dagligt til ansvar for hvad de havde spist i løbet af dagen.

- Under min afsked med C og B i pigernes SFO, fortalte pigerne, at G og H havde sagt det var pga. dem, jeg havde valgt at sige op.

- Under min ansættelse på T, har plejeformidlingen PRO, såvidt jeg ved, ikke ført tilsyn.

- Pigernes onkel, som har forældremyndigheden over pigerne, blev ikke informeret om møder, eller arrangementer på pigernes skole – SFO mv. med mindre institutionerne selv tog kontakt til ham.

...”

Den 9. juli 2002 sendte J en af T udarbejdet statusrapport til Skælskør Kommune.

Det fremgår af Skælskør Kommunes journalark, udarbejdet af M, vedrørende et statusmøde på T den 5. august 2002 med deltagelse af E, J fra PRO, G og H samt M fra kommunen:

”...

Da Undertegnede ikke har det store kendskab til sagen ønskes oplyst om H og G fra opholdsstedet modtager supervision. Årsagen til dette er at jeg er blevet opmærksom på, fra tidligere ansat, at nogle af de pædagogiske metoder som opholdsstedet benytter i det daglige arbejde med børnene giver anledning til bekymring.

Det oplyses at opholdsstedet modtager supervision af psykolog O i by1 og at udgiften er indeholdt i opholdsprisen.

Det ses endvidere i sagen at de seneste statusrapporter er fra juli 2001. Årsagen til dette er socialkonsulentens fraværsorlov.

G oplyser på svar på spørgsmålet om ansat personale at der pt. ikke er ansat pæd. personale og at årsagen til dette er at der er blevet en ubesat plads da A flyttede til Y BUC. Det er et spørgsmål om økonomi og at tilsynsmyndigheden i Vestsjællands Amt er vidende om at det forholder sig således.
..."

Af kommunens journalark fra den 19. september 2002, ligeledes udfærdiget af sagsbehandler M, fremgår det, at J havde kontaktet kommunen og spurgt til ansøgningen om legeterapi til C, og at J blev oplyst om, at det på grund af stort sagspres og manglende personale i afdelingen ikke havde været muligt at behandle ansøgningen. Det fremgår videre, at J oplyste, at E skulle flytte til Slagelse Kommune pr. 15. oktober 2002. Det bemærkedes i journalarket, at der inden overflytning af sagen til Slagelse Kommune skulle udfærdiges handleplaner for C, D og B. Handleplaner for alle fire piger blev ifølge journalarket udfærdiget i oktober 2002. Handleplanerne er ikke fremlagt i forbindelse med sagen.

Med overskriften "bekymring" udfærdigede sagsbehandler M den 2. oktober 2002 følgende notat i kommunens journal:

"Opringning fra C's læge, P.
Han oplyser at C har været til undersøgelse i fbm, at hun fredag 20.09.02 var faldet ned på et bræt i SFO, hvorved hun havde slået sig så det blødte.
G fra opholdsstedet var blevet orienteret om dette da C var blevet afhentet i SFO. G havde efterfølgende rettet henvendelse til C's læge for nærmere undersøgelse. Ved undersøgelsen havde C på påfaldende måde lagt sig på undersøgelseslejet og spredt benene uden forudgående anmodning. Lægen kunne se at jomfruhinden ikke var intakt og at skeden var mere åben end den sædvanligvis er hos børn på C's alder. Dette kunne efter P's mening stamme fra at C havde haft "noget" oppe i skeden. Han kunne ikke udtale sig nærmere om hvad.
Det aftales at lægen faxer udskrift af lægejournalen.
S.d.
Modtaget fax med kopi af lægejournalen. Lagt i sagen."

Lægen skrev herom i forbindelse med den senere strafferetlige efterforskning til Slagelse Politi:

"...

Herunder kopi af mit notat fra undersøgelse den 20.9.02

Jeg har støvet gamle papirer igennem og finder udover henvisninger til dårlig trivsel og en børnepsykiatrisk vurdering fra lige efter moderens død ingen udtalelser, som peger på incestuøst forhold eller andet af samme karakter.

Jeg skal tilføje som privat observation af plejefaders reaktion på undersøgelsen 20.9, at han virkede chokeret over det og at jeg kontaktede socialforvaltningen dels for at anmelde mistanken dels senere fik at vide, at man grundet flytning til anden kommune og barnets tilstand iøvrigt havde opgivet at forfølge sagen. Det sidste har jeg beklageligvis ikke nogen notater om, da det, såvidt jeg husker, er foregået rent telefonisk den 2.10.02 ved flere kontakter til sagsbehandlere i kommunen.

KOPI af journalnotat 20. september 2002

faldet ned på brædt, bløder fra tre små rifter på indersiden af ve. labia major (venstre store skamlæbe) og har et lille overfladisk skrab på hø side lateralt (på ydersiden) for labia (store skamlæbe) vulva (ydre kønsdele med skedeåbning under ét) påfaldende åben.

tidl incest synes sandsynligt, aktuel skade er sket på legeplads i børnehave og en kvindelig pædagog var der først. ses an med alm hygiejne ...”

Forud for overdragelsen af sagen til Slagelse Kommune sendte sagsbehandler M den 10. oktober 2002 et brev til PRO ved J med kopi af bekymringsbrevet fra den tidligere ansatte, beskrivelsen fra skolen vedr. C og brevet fra E.

M gav i brevet til PRO udtryk for sin bekymring for, at et opholdssted uden ansat pædagogisk personale skulle tage vare på så vanskelige børn. Endvidere gav hun udtryk for sin frustration over, at tilsynet med opholdsstedet var mangelfuldt i forhold til det beløb, der blev betalt til PRO. Det fremgår af journalarket for samme dag, at M havde været i telefonisk kontakt med G, som havde oplyst, at T tidligere havde givet udtryk for skuffelse over de manglende tilsyn fra PRO, og at det fra begyndelsen var aftalt, at der skulle være tilsyn hver 6. uge, men at der faktisk kun var tilsyn 3-4 gange årligt.

Samme dag, den 10. oktober 2002, skrev sagsbehandler M til Vestsjællands Amt:

” ...

Underretning vedr.

T

Skælskør Kommune har siden januar 1999 haft samarbejde med opholdsstedet T i samarbejde med Projektforeningen PRO og med tilsyn af socialkonsulent J.

X Kommune har i samarbejde med PRO. anbragt børnene A, B, D og C på opholdsstedet.

I januar 2002 retter pigernes onkel og forældremyndighedsindehaver, E, henvendelse til tidligere sagsbehandler, I, Skælskør Kommune. E giver udtryk for et ønske om at A bliver omplaceret såvel skole som døgnplejemæssigt, idet A har givet udtryk for at hun ikke vil bo på opholdsstedet længere.

A er beskrevet som et barn med store emotionelle, sociale og skolemæssige vanskeligheder.

Sagen overdrages til Undertegnede i marts md. 2002.

Første møde med T er ved gennemgang af en psykologisk undersøgelse af C v. Q. Ved gennemgangen deltager H og G fra opholdsstedet. De er her ikke særligt nærværende, idet én af deres heste er på vej til dyrehospital i Kbh.

De har ikke nogen uddybende spørgsmål til undersøgelsen.

Kort efter retter en tidligere ansat pædagog henvendelse og giver udtryk for at hun er meget bekymret for børnene. Hun giver udtryk for at den pædagogiske metode efter hendes mening er tvivlsom.

Det aftales at hun sender sin bekymring skriftligt til Skælskør Kommune. Denne bekymringskrivelse vedlægges i kopi.

Efterfølgende drøftes denne bekymringskrivelse med psykolog fra PPR. Der gives her udtryk for at der tidligere har været anledning til bekymring, idet C's klasselærer i børnehaveklassen på R Skole tidligere har haft en episode med C, hvor C havde givet udtryk for at G og H ikke måtte kontaktes. Beskrivelsen af denne episode lå i kopi hos PPR.

Kopi af denne beskrivelse vedlægges.

I juni md. 2002 retter pigernes onkel, E, henvendelse til Undertegnede og giver udtryk for at han er frustreret over samarbejdet med T.

Han opremser en del punkter og det aftales at han sender sine frustrationer på skrift.

Brev fra E af 30. juni 2002 er vedlagt i kopi.

Ved Statusmøde juni 2002 med deltagelse af E og tolk, J fra PRO., H og G fra T drøftes bl.a. E's utilfredshed med samarbejdet med T. Der aftales nærmere rammer for dette samarbejde.

Ved statusmødet oplyder G at der pt. ikke er ansat pædagogisk personale, pga. at opholdsstedets økonomi ikke tillader det efter A flyttede. Det oplyses at Vestsjællands Amt er vidende om dette og at det er accepteret.

I forbindelse med invitation til skole/hjemsamtale vedr. D, hvortil Ut. må melde afbud på S giver D's lærer udtryk for at der er nogle problemer omkring D's madpakke. Dette har tidligere været drøftet, men skolen oplever "at der gives en rigtig god forklaring" uden at problemet løses.

I september 2002 bliver G orienteret af SFO U om at C er faldet ned på legepladsen. Hun har slået sig i skridtet. C bringes ikke til læge i den anledning. G foretager sig ikke noget i den anledning. Da G

samme eftermiddag afleverer C, B og D til samvær, bemærker E at C har smerter. Først dér konsulterer G egen læge. Egen læge, P, retter henvendelse til Skælskør Kommune og beskriver undersøgelsessituationen. Det beskrives at C ved undersøgelsen lægger sig påfaldende upåvirket op på undersøgelseslejet og spreder benene. Ved nærmere undersøgelse ses lægen at jomfruhinden ikke er intakt. Dette er ikke af nyere dato. Desuden beskriver læge at skeden er mere udvidet end man kan forvente på et barn på snart 8 år. Der sker ingen anmeldelse til politiet. Kopi af patientjournal vedlægges.

Overfor J, PRO., har jeg givet udtryk for at jeg kan være særdeles bekymret over at 3, tidligere 4 børn, der beskrives som meget skadede er placeret på et opholdssted, hvor der ikke er ansat pædagogisk personale og hvor H og G ikke har erfaring med behandlingsarbejde. Ligeledes har jeg givet udtryk for et mangelfuldt tilsyn fra PRO. og mangelfulde tilsynsrapporter.

Jeg oplever at H og G ikke er i besiddelse af den pædagogiske viden, som jeg mener er forudsætningerne for at arbejde med så vanskelige børn. Jeg oplever at de ikke reflekterer over børnenes reaktioner og at de ikke har den fornødne indlevelsesevne og dragen omsorg for børnene i situationen, hvor eks. C var kommet til skade i SFO.

Jeg oplever at der er "en rigtig god forklaring" når spørgsmål om bl.a. tæt samarbejde har været til drøftelse.

Jeg medgiver at jeg ikke har haft samarbejde med T i mere end 6 mdr., men de bekymringer andre samarbejdspartnere giver udtryk for er forpligtet til at videregive.

Ovenstående bekymringer har jeg drøftet med G. Han er vidende om dette brev er tilsendt Vestsjællands Amt. Opholdsstedet T får tilsendt kopi af dette brev.

Det skal endvidere oplyses at pigernes onkel E tilflytter Slagelse Kommune pr. 15.10.2002, hvilket giver yderligere anledning til at videregive bekymringer. I Slagelse Kommune vil det fremtidige samarbejde være med V omkring C og B. Samarbejdet omkring D vil være med W.

..."

På baggrund af denne henvendelse skrev Vestsjællands Amt den 15. oktober 2002 til T og anmodede om en redegørelse inden 8 dage. T fremsendte den 23. oktober 2002 en redegørelse til amtet. Endvidere afholdtes den 2. december 2002 et aftalt tilsynsmøde med deltagelse af tilsynspersonen fra amtet og G og H, hvor kommunens henvendelse til amtet blev drøftet nærmere.

Den 5. december 2002 noterede Slagelse Kommune i sin journal, at kommunen havde modtaget sagen fra Skælskør Kommune.

Ved brev af 17. januar 2003 skrev Skælskør Kommune ved afdelingslederen følgende til G:

”Vedrørende fremsendelse af kopi af svar til Vestsjællands Amt.

Jeg skal herved bekræfte at jeg har modtaget din skrivelse af 19. december 2002 vedlagt kopi af svar til Vestsjællands Amt vedrørende underretning fra sagsbehandler M.

Jeg har læst dit svar til Vestsjællands Amt og noteret mig din oplevelse af de omhandlede begivenheder.

Jeg har drøftet indholdet med M og ser på det foreliggende grundlag ikke anledning til at foretage yderligere.
...”

Den 7. maj 2003 var der planlagt møde mellem Slagelse Kommune, PRO og T. Kommunen har noteret i journalen for samme dag, at da man ankom til Æ, viste det sig, at opholdsstedet var flyttet til Ø, og at der heldigvis var en person, der kunne vise vej til den nye adresse. I journalen for den pågældende dag er det afslutningsvis anført af sagsbehandler W:

”...

Jeg oplever ikke opholdsstedet som optimalt for disse 3 piger, uden at jeg konkret kan pege på negative forhold. Deres personale består af en svigerdatter, der læser til pædagog, ligesom de bruger ikke færdiguddannet personale. Tilsynet i denne sag føres af PRO.

...”

Den 12. november 2003 modtog Slagelse Kommune en statusrapport fra PRO. Det fremgår heraf blandt andet, at arbejdet med pigerne var ekstremt krævende og fordrede stor tålmodighed, intuition, faglig indsigt og forståelse.

Den 13. november 2003 var der statusmøde på T. Nyt statusmøde blev i den forbindelse aftalt til den 18. marts 2004.

Den 20. november 2003 udarbejdede Slagelse Kommune en handleplan vedrørende

B. Det fremgår heraf blandt andet, at B virkede tilfreds med opholdet på T.

Den 5. februar 2004 afholdtes en samtale mellem Slagelse Kommune og E. Det

fremgår af journalnotatet, at E ligesom kommunens sagsbehandlere var i tvivl om, hvorvidt opholdsstedet var i stand til at give pigerne den støtte, de havde brug for, ligesom tilsynet fra PRO ifølge E ikke var optimalt. Der var ifølge E

manglende kontinuerlig kontakt fra J's side, og pigerne havde ikke noget forhold til J. Det fremgår videre af notatet, at statusskrivelserne fra PRO var ”yderst smalt formuleret”, og at det var E's opfattelse, at den ringe kontakt til PRO passede opholdsstedet godt, så der var mulighed for et forløb uden den store indblanding.

Den 2. marts 2004 indkaldte Slagelse Kommune J til et møde den 16. marts 2004, hvor hun blev bedt om at komme sammen med sin leder. Det hedder i indkaldelsen:

”...

Herfra hersker der en vis usikkerhed i forhold til børnene, C, D og B som er anbragt på opholdsstedet T. Usikkerheden går på om opholdsstedet kan magte den opgave de har fået og endvidere på om PRO kan give opholdsstedet den støtte og supervision til det nødvendige arbejde med børnenes udvikling.

Der er fra sagsbehandlers side utilfredshed med omfanget og indholdet af de modtagne statusrapporter ligesom vi herfra har fået oplysninger (børnene har givet disse oplysninger til deres onkel) at kurator ikke i tilstrækkelig grad kender børnene og modsat. Det manglende kendskab giver en manglende tro på, at Slagelse børn- og ungeafdelingen får tilstrækkelig valuta for pengene.

...”

Ved brev af 22. marts 2004 til PRO meddelte Slagelse Kommune, at børn- og ungeafdelingen havde en voksende bekymring for, om T fortsat kunne løfte opgaven specielt i forhold til den professionelle støtte, som C og B i tiltagende grad viste behov for.

Den 27. april 2004 meddelte formanden for bestyrelsen for T til Slagelse Kommune, at han for at skabe mere tryghed kunne forestille sig en intensivering af tilsynet, og at den nuværende tilsynsfrekvens, udøvet af PRO, var utilstrækkelig og uansvarlig.

Han anførte, at hans kendskab til opholdsstedet var grundigt, og at det var hans indtryk, at børnene trivedes.

Den 19. maj 2004 var Vestsjællands Amt på tilsynsbesøg på T. Af referatet herfra fremgår blandt andet, at der ikke forefandt handleplaner på de tre piger, hvilket amtet undrede sig over, idet disse burde være opholdsstedets pædagogiske opdrag i forhold til pigerne. Af referatet fremgår endvidere, at handleplanerne ifølge G ikke var til at skaffe fra kommunen, ligesom kontakten til Slagelse Kommune var dårligt fungerende.

J og AA fra PRO havde i august 2004 en samtale med C og B. Samtalen foregik på et græsareal i nærheden af pigernes skole. Der er udarbejdet et udate-ret men udførligt referat fra samtalen. Det fremgår heraf blandt andet, at pigerne ikke var glade for at bo på T, og at "det kan være svært at få øje på varmen og relationen mellem børn og voksne, men der skal selvfølgelig tænkes på, at børnene har en vanskelig baggrund og problemet i relationsdannelsen".

Den 20. september 2004 var der statusmøde på T. Foruden Slagelse Kommune deltog G og H samt J og AA fra PRO. Det fremgår af kommunens journalnotat, at årsagen til AA's tilstedeværelse var de overvejelser, der lå omkring flytning af C og B.

Den 28. oktober 2004 afholdtes et møde mellem kommunen og PRO med deltagelse også af G og H vedrørende spørgsmålet om flytning af pigerne. Det fremgår af kommunens journalnotat blandt andet, at det fra såvel plejefamiliens som fra konsulentens side blev fremhævet, at de to yngste piger havde brug for mere, end der kunne forventes af en plejefamilie, og at blikket skulle rettes imod det behov for speciel støtte/behandling, begge vurderedes at have brug for.

Den 4. november 2004 var der et statusmøde på T. Ifølge kommunens journalnotat var mødet kort, da det kort forinden var besluttet, at pigerne skulle flyttes til Y Børn og Ungecenter.

Af en statusrapport af samme dag fra T fremgår blandt andet:

” ...

PRO og T

Når Pro eksempelvis beskriver at ”det er svært at få øje på varmen og relationerne mellem børn og voksne”, skyldes det jo først og fremmest at Pro aldrig har set T og børnene sammen. Endvidere må vi jo sige at de meget få samtaler, der igennem de sidste 6 år, er ført mellem Pro og børnene / Pro og opholdsstedet T, jo på ingen måde kan give et billede af forholdet mellem børnene og opholdsstedet.

Derfor stiller vi os undrende over for Pro's postulat om at grænserne og rammerne indsnævres på opholdsstedet T – hvordan kan Pro egentlig udlede dette, da Pro ikke har ført tilsyn i henhold til handleplan?

Eksempelvis ved det netop overståede statusmøde 20-9 2004 bragte Pro os alle i en situation hvor forældremyndigheden ikke var til stede. Havde Pro opfyldt handleplanens punkt 11 (D), skulle der have været indsendt statusrapport til E *mindst 2 uger forinden*. Hvilket jo ville have gjort E opmærksom på mødet.

Endvidere bad AA fra Pro opholdsstedet T om at ændre statusrapporten, da der i rapporten var nævnt at Pro ikke har ført tilsyn siden sidste statusmøde 22-4 2004 og ikke i henhold til handleplanen, har ydet supervision til opholdsstedet T.

I øvrigt er det jo tankevækkende at statusrapporter fra Pro altid har været baseret på statusrapporter fra opholdsstedet T og ikke deres egne observationer.

...

Vi kan lige gøre opmærksom på, at for bare et år siden kendte Pro ikke børnenes navne. Efter vores mening en tilkendegivelse af Pro's ligegyldighed over for børnenes identitet.

...

Pigerne og Pro

Her skal nævnes pigernes og PRO's forhold til hinanden, som jo må siges at være lidt overfladisk. J har i den forløbne tilsynsperiode (6 år) talt mindre end en håndfuld gange med pigerne, hvoraf den ene gang lykkedes det hende at få D til at græde så meget, at J måtte bede G og H om at udrede situationen.

Ligeledes har der fra PRO's side ikke været den store tilslutning ved diverse skolemøder. Faktisk har PRO i 2004 endnu ikke deltaget i nogen møder.

...”

Den 15. december 2004 opsagde Slagelse Kommune kontrakten med PRO vedrørende C og B i forbindelse med deres forestående flytning til Y Børn og Ungecenter.

Af Slagelse Kommunes notat af 17. december 2004 vedrørende samtale med C og B samt E fremgår blandt andet, at pigernes handleplaner blev gennemgået med dem. Der er alene fremlagt handleplan af 17. december 2004 vedrørende B.

Den 6. januar 2005 fraflyttede C og B T og flyttede ind på Y Børn og Unge Center.

Den 12. april 2005 sendte PRO en redegørelse til Slagelse Kommune. Det fremgår heraf blandt andet:

” ...

Som aftalt telefonisk fremsendes hermed PRO's vurdering i forhold til T.

...

Der har været mange vanskeligheder i samarbejdet med T. G og H har ikke en faglig baggrund, men var bl.a. blevet godkendt på, at der skulle være uddannede pædagoger ansat på stedet. Det har der også været i kortere perioder, men nogen fast linie og målrettet holdning til dette har der ikke været. Vi har mødt modstand når vi igen og igen har påpeget dette.

G og H har været meget på selv, og de har præget meget af (hele) dagligdagen som pædagogisk miljø. Der har været brugt meget personligt prægede handlinger, fremfor metodemæssige.

Der er talrige eksempler på, at G har haft svært ved at holde sig til acceptable og hensigtsmæssige metoder. I udpræget grad har det været den øjeblikkelige stemning der har været afsættet, når pigerne skulle ”opdrages”. Det har således været omdrejningspunktet i mange af vores samtaler med G og H, at se børnene som børn. Børn med problemer som udgangspunkt for anbringelsen, mere end ”uopdragne” og modvillige. I et konkret tilfælde, hvor T havde etableret sig med videoudstyr for at kunne ”styre” pigernes gang hos hinanden, gav vi dem besked på at fjerne dette udstyr. Det bevirkede blot, at G og H gik i diskussion herom, og begyndte at ringe til politi og amt, og andre instanser, i et forsøg på at ”bevise” at de havde ret overfor PRO.

Andres mening herom var sat højere end egen refleksion. Etik, og det at ”kigge bagom” var ikke noget der lå lige for!

Som det fremgår af vedlagte skrivelse fra PRO's socialkonsulent AA, mener vi ikke, at T er fagligt reflekterende.

Projektforeningen PRO visiterer ikke til Opholdsstedet T igen.
...”

Den 27. maj 2008 blev G ved Retten i Næstved idømt fængsel i 5 år samt frataget retten indtil videre til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år, ligesom han blev pålagt ikke at lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig eller uden politiets tilladelse selv tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år. G blev ved dommen fundet skyldig i blandt andet at have haft samleje med A adskillige gange i en periode fra ca. to år efter indflytningen på T og indtil hendes fraflytning i januar 2002. Endvidere blev han fundet skyldig i næsten dagligt at have udøvet vold mod B og flere gange at have udøvet vold mod C i perioden fra omkring juni 1999 til december 2004 samt adskillige tilfælde af blufærdighedskrænkelser over for B og i fire tilfælde

at have haft samleje med C. Dommen blev stadfæstet af Østre Landsret den 6. februar 2009 med den ændring, at G blev pålagt at betale 60.000 kr. i tort til A, 50.000 kr. i tort til C, mens byrettens tortfastsættelse til B på 10.000 kr. blev stadfæstet.

Den 17. maj 2016 accepterede PRO at betale 200.000 kr. til hver af pigerne. Det fremgår af advokat XX's brev af 17. maj 2016 til advokat Mads Pramming blandt andet:

”...

På den baggrund er det fondens opfattelse, at der er sket et omsorgssvigt af de 4 piger, som Foreningen PRO senere Fonden PRO, har en del af ansvaret for.

Fonden PRO's bestyrelse er af den opfattelse, at betaling af et beløb ikke kan godtgøre den svie og smerte, de fire piger har været udsat for.

Fonden ønsker imidlertid at medvirke til at gøre så meget, som det nu er muligt for at kompensere for de oplevelser, pigerne har været udsat for.

Fonden har forståelse for, at det vil belaste pigerne yderligt, hvis der skal laves undersøgelser og udredninger i relation til dokumentation for det erstatningsretlige tab, og det ønsker fonden ikke at medvirke til at udsætte pigerne for.

Derfor er fondens bestyrelse indstillet på at betale det i dit brev af 14. april 2016 anførte erstatningsbeløb kr. 200.000 til hver af pigerne til fuld og endelig afgørelse af ethvert mellemværende mellem parterne.

Jeg skal for god ordens skyld understrege, at sagen er så kompleks – også i erstatningsmæssig sammenhæng, så beløbet også skal ses som en erstatning ud fra de helt særlige omstændigheder, der er omkring sagen og PRO's rolle som tilsynsførende på daværende tidspunkt.

...”

Forklaringer

Der er under sagen afgivet forklaringer af sagsøgerne og af vidnerne AB, J, K, N, M, L, og AC.

B har forklaret blandt andet, at hun på et tidspunkt læste i avisen om Tøndersagen og om, at den misbrugte pige havde fået en erstatning. Hun kontaktede derfor Børns Vilkår sammen med sine søstre. Børns Vilkår gennemgik sagen for dem. Hun var ikke klar over, om kommunen havde tilsidesat nogle pligter eller andet. Det var ikke noget,

hun havde tænkt over. Hun vidste bare, at deres sag mindede om Tøndersagen. Hun havde hørt om, at der havde været forskellige indberetninger, som var blevet anvendt i sagen, men det var ikke noget, som hun nærmere havde tænkt over. Hun vidste ikke, at G havde udtalt sig om manglende tilsyn. Da straffesagen blev afviklet i 2008, var det for både hende og de andre søstre et væsentligt forhold, at de nu skulle se G igen. De brugte al deres energi på dette og forsøgte at støtte hinanden.

Ud over at der var en udslusningsperiode fra F, hvor de boede fra oktober 1997 til februar 1999, og hvor to kvinder, x1 og x2, havde samtaler med dem, husker hun gennem alle årene kun to samtaler eller møder med tilsynspersoner, hvor G og H ikke også var til stede. Hun husker en dag, hvor alle tre sagsøgere gik en tur med J og talte med hende om, hvordan det gik. Hun vil tro, at det var kort tid efter, at de var ankommet til T. A fortalte J, at de ikke var glade, og at de savnede F. A fortalte også, at G var meget streng. Hun selv og C sagde ikke så meget. Den anden samtale fandt sted lang tid efter. Det var samtalen på græsplænen foran skolen, som hun og C havde med J og AA.

Derudover husker hun et enkelt tilsynsbesøg, mens de boede på Landevej. Det var efter, at A var flyttet. Både H og G var rigtig glade, og hun tænkte, at det var helt anderledes, end det plejede. Det varede en dag eller to, og så kom der en kvinde og talte med dem i stuen. Det var usædvanligt, at de måtte være i stuen. Hun husker, at hun bare var rigtig glad. Hun fortalte også den pågældende, at hun havde det godt og var glad. Det var imidlertid ikke noget, som varede ved. De vendte hurtigt tilbage til den sædvanlige hverdag, hvor de primært skulle opholde sig på deres værelser.

Om forholdene under anbringelsen på T har hun ingen gode minder. Mad og måltider var en stort emne for hende og hendes søstre. Det begyndte med, at de kun måtte få afmålte portioner, men der måtte ikke være noget, som de ikke kunne lide. Hvis de ikke spiste på tilfredsstillende vis, blev de straffet. G sagde, at de faktisk fik for meget mad, og kommenterede altid, hvordan de spiste. Hun følte, at hele deres verden kom til at handle om mad. De fik ikke samme rugbrød og pålæg som G og H's egne drenge. De kunne glæde sig til aftensmaden, fordi de var sultne, men det var ambivalent, fordi det også var præget af, at der blev holdt tæt øje med dem. De skulle spise på en bestemt måde. Altting var forkert. De var tit sultne, men de måtte ikke spise for hurtigt, for så blev det

også kritiseret. G og H gik meget op i, at de var for tykke. På et tidspunkt måtte hun ikke spise sammen med de andre, fordi hun spiste synkront med sin lillesøster. Hun måtte derfor vente med at spise, til alle andre havde spist. Hun og de andre søstre skyllede madpakkerne ud i skolens toilet. De tiggede derfor mad af andre, men begyndte også at lede efter mad i skraldespande og andre steder på skolen. Hun begyndte også at stjæle mad fra andre.

Hos G og H blev man lagt i seng, hvis der var "noget galt". Den mindste ting kunne udløse det, og man måtte ikke engang læse i en bog, mens man lå der. I en periode havde G også sat lås på døren til hendes værelse. Han kunne give direktiver om, hvordan de skulle ligge i sengen. Hvis hun eksempelvis tog en bog frem alligevel, kunne han finde på at give en lussing eller en røvfuld. Hun husker, at hun pillede i sit hår eller i tapetet, mens hun lå der. Hun husker, at det var hårdt at ligge og lytte til, at drengene og deres kærester havde det sjovt udenfor. Det var særligt slemt i ferierne, hvor de end ikke skulle i skole. Om vinteren gik straffen mere ud på, at de skulle være udenfor og holde sig inden for et bestemt område. Det varede normalt hele dagen. Der blev så holdt øje med dem, og G og H fandt på forskellige ting, de skulle foretage sig for at holde varmen.

På et tidspunkt blev der sat et videokamera op. På den måde kunne G og H blandt andet kontrollere, at de ikke gik ind til hinanden. Hun måtte nemlig ikke lege med sine søstre i hverdagen. De måtte heller ikke besøge deres mors gravsted eller tale for meget om moren. De blev kaldt blandt andet møgtøser, perkertøser, kællinger eller ludere af G. De følte sig meget anderledes end andre børn. Fødselsdage blev ikke fejret. Hun vil ikke afvise, at det er sket, at hun har fået en fødselsdagsgave af en slags, og der var typisk "mindre af det dårlige" på ens fødselsdag.

Hun blev på et tidspunkt smidt ud af R Skole på grund af madtyveriet, og da hun så i den nye skole blev taget i at stjæle en slikkepind, fandt G og H på nye afstraffelsesmetoder. Hun husker, at hun forgæves tiggede skoleinspektøren om ikke at kontakte G. Da hun kom hjem, tvang H hende til at spise, til hun kastede op. Efter den dag skulle hun, når hun kom hjem fra skole, tage sit tøj af, så G kunne kontrollere, at hun ikke havde stjålet noget. Derefter skulle hun gå udenfor og stille sig i en bestemt afmålt firkant. Der kunne hun sagtens stå i et par timer.

På trods af G's forfærdelige måde at behandle dem på, vil hun faktisk beskrive H som den mest forfærdelige at være sammen med. H var meget ondskabsfuld og virkede som om, hun hadede dem. H sad næsten altid og drak i køkkenet med sin cigaretpakke foran sig.

A har forklaret blandt andet, at det som forklaret af B var Børns Vilkår, der efter at have set på deres sag mente, at der var "noget at komme efter". Under straffesagen tænkte hun slet ikke på kommunens rolle. Det var voldsomt og hårdt for hende at skulle vidne i straffesagen. Hun var kun i retten i de par timer, det tog for hende at vidne. Ellers kunne hun ikke holde ud at være i retten.

Den eneste voksenkontakt i relation til tilsyn, som hun husker fra sin tid på T, var det møde på gården, som B også har forklaret om. Der kom en kvinde, som ville høre, hvordan det gik. Hun husker, at hun ret ihærdigt fortalte om, hvordan det gik, og at der blev råbt af dem, og at de blev slået. Hun var bange for at sige det, men gjorde det alligevel. G havde truet hende forud for mødet. Hun fortalte ikke om seksuelt misbrug.

Hun kan genkende og bekræfte det, som B har fortalt om hverdagen på T. Hun husker, at hun spiste hundens mad, fordi hun var sulten, og at hun spiste rådne gulerødder, som var blevet smidt ud. Hun var konstant sulten og havde kun fokus på mad. Hun udviklede en slags spiseforstyrrelse, fordi hun så overspiste, når hun var hos sin onkel.

G kunne godt lide at give hende en endefuld med bukserne nede. Hun fik også slag i ansigtet. Hun husker også, at hun blev kastet op og ned ad trapperne, og at hun engang havde så mange blå mærker, at samværet med onklen blev udskudt. Alle fire søstre blev slået. Hun vidste ikke, at der også var tale om seksuelt misbrug af andre end hende selv.

G truede med, at hvis hun sagde noget om det til nogen, ville han lade det gå ud over hendes søstre.

C har forklaret blandt andet, at hun af sine søstre fik fortalt, at Børns Vilkår havde taget sagen op med hensyn til kommunens rolle. Hun kunne i begyndelsen ikke overskue at gå med i et sagsanlæg, men ombestemte sig senere. Under straffesagen befandt hun sig kun i retslokalet, da hun selv skulle afgive forklaring.

Hun kan bekræfte A og B's forklaringer om de daglige afstraffelser på T, blandt andet med hensyn til at blive lagt i seng. Alt efter G's humør måtte de mere eller mindre ingenting, når de blev lagt i seng. De turde ikke gå ind på hinandens værelser. Hun husker, at de eksempelvis i ferier kunne finde på at snige sig til at hviske lidt ind under døren eller banke til hinanden på væggen. Hun kan også bekræfte, at spørgsmålet om mad fyldte rigtig meget, og at de forsøgte at finde mad på skolen. De var efter hendes opfattelse alle undervægtige. Det blev pålagt dem at sidde på en bestemt måde ved bordet, eksempelvis med en bog under armene, og hvis bogen faldt på gulvet, måtte de blive siddende ved bordet resten af aftenen. De måtte ikke have øjenkontakt og eksempelvis smile til hinanden. G kunne finde på at blende al den mad, der var på ens tallerken, og derefter hælde det direkte i munden på en. Det skete eksempelvis, da B sagde, at der var noget af maden, som hun ikke kunne lide. Hun har også selv prøvet, at der blev serveret en ekstrem mængde kartofter og en hel kylling, og at hun skulle blive siddende, indtil hun havde spist op. Det var en straf, som varede til klokken fire om natten. Hun gav hundene noget af maden i det skjulte.

G kaldte dem grimme øgenavne som forklaret af B. Skolen var deres eneste frirum. H vil hun betegne som et sadistisk kvindemenneske, som nød at se dem lide og nød at finde på forskellige afstraffelsesmetoder, som G så skulle udføre. At være udenfor hele dagen om vinteren var en sædvanlig metode, og det var rigtig koldt og især hårdt for deres handicappede storesøster D. Det kunne være hver dag i vinterferien, at de på den måde blev beordret udenfor. Der var mange afstraffelsesmetoder. Hun fik også klippet sit hår af hos frisøren, så det blev helt kort og trimmet. Hun husker, at hun græd hos frisøren. Det skete også for hendes søstre.

Hun husker episoden på skolen i oktober 2001, hvor hun havde en kraftig reaktion over for klasselæreren. Hun husker, at hun blev hentet af G fra skole og fik at vide, at hun havde løjet. Da de kom hjem, fik hun en lussing og skulle stå ret foran ham. Hun blev afhørt om, hvorfor hun havde sagt noget om at blive slået til klasselæreren. Hun svarede ham ikke, for hun vidste ikke, hvad hun skulle sige. Hun fik endnu et hårdt slag og blev liggende på gulvet på værelset. Hun kom ikke i skole næste dag og fik ikke mad før næste dags aften.

Hun husker kun en enkelt samtale med tilsynsmyndigheden, og det var mødet foran skolen sammen med B og de to kvinder. Det var kort før, de blev flyttet fra T.

Det var vigtigt for hende at få sagt noget, fordi deres eneste ønske var at komme væk. Hun blev glad, da de efterfølgende fik at vide, at de skulle flyttes. Hun kunne ikke over for andre lade som om, hun var ked af det, eller begynde at græde, og det blev hun så også straffet for af G. Hun skulle skrive i sin danske stil, at hun var skyld i, at de alle skulle flytte fra plejefamilien. Hun skulle skrive nogle ydmygende ting. Da hun skulle læse stilen op næste dag i skolen, begyndte hun at græde. Hun fik af klasselæreren lov til ikke at læse stilen op.

Hun husker det sådan, at der på intet tidspunkt gennem hele anbringelsesperioden på

T var nogen, som hun var tryk ved eller kunne tale med. Der kom gæster på besøg på gården, og der kom ridepiger med forældre, men dem talte hun ikke med. Gæsterne var sammen med G og H i stuen, og når de eksempelvis skulle spise aftensmad, måtte sagsøgerne ikke tale ved bordet. G forklarede gæsterne, at det var nødvendig opdragelse.

Hun husker lægebesøget i oktober 2002, hvor G kørte hende til lægen og fortalte, at hun var faldet ned på et bræt. Når lægen stillede hende spørgsmål, svarede G for hende. G sagde til lægen, at hun nok var lidt i en choktilstand. Der var aldrig nogen, der efterfølgende talte med hende om det. Hun anede ikke, at der var lavet en indberetning, før hun hørte det om det under straffesagen.

AB har forklaret blandt andet, at hun er børn- og ungedirektør i Slagelse Kommune. Hun er uddannet jurist og har gennem mange år arbejdet inden for den offentlige sektor med bl.a. børn- og ungeområdet. Hun blev i 2011 ansat i Slagelse Kommune og har siden sommeren 2013 haft ansvaret for børn- og ungeområdet i kommunen. Hun har ikke haft med denne sag at gøre tidligere.

Det har været en udfordring for kommunen at oplyse sagen, fordi det viste sig, at der manglede sagsakter og derfor er ”huller” i sagsforløbet. Det skyldes formentlig flere forhold, herunder kommunesammenlægningen og den senere overgang til digital sagsbehandling. De har kontaktet Rigsarkivet, men det har ikke tilført sagen yderligere. Alle medarbejdere fra anbringelsesperioden er fratrukket. Kommunen har talt med en tidligere leder, som dog heller ikke kunne bidrage med oplysninger. Endelig er foreningen PRO, som var rettog tilsynet med børnene på kommunens vegne, ophørt med at eksistere, og der findes intet arkiv fra PRO.

Som eksempler på manglende sagsakter kan det nævnes, at det er hendes opfattelse, at man af de fremlagte akter kan udlede, at der i 1999 ved overdragelsen af sagen fra X Kommune blev udarbejdet handleplaner for alle fire piger, men det har kun været muligt at finde den ene handleplan. På samme måde har det kun været muligt at finde én ud af fire handleplaner fra oktober 2002. Endvidere er det hendes opfattelse, at der må mangle de akter, som ligger bag amtets og kommunens begrundelse for at lukke sagen, jf. brevet af 17. januar 2003 fra Skælskør Kommune til T.

Med hensyn til det daværende samarbejde med PRO er det hendes indtryk, at kendskabet til pigerne og pigernes baggrund var årsagen til, at Skælskør Kommune valgte at overlade tilsynet til PRO. Det var ikke usædvanligt for små kommuner at vælge en sådan løsning i større anbringelsessager. Selve aftalen med PRO har ikke kunnet fremskaffes. Af handleplanerne kan man dog læse noget om, hvad opgaven for PRO gik ud på.

Kommunens holdning til erstatnings sagen har været, at man godt kan se nu, at der på visse punkter kunne have været handlet hurtigere og anderledes, men at man samtidig må holde sig for øje, at der mangler akter, og at der er sket en stor udvikling på området siden sagsørgernes anbringelse. Udviklingen over tid har for kommunerne været, at den enkelte sagsbehandler dengang havde meget vide rammer for at skønne over, hvad der skulle gøres, hvorimod det i dag er meget nøje reguleret, hvordan der skal ageres i forskellige situationer. Der var ikke dengang nogen kendt praksis på dette område. Den enkelte sagsbehandler skulle også dengang vurdere, om der var behov for at revidere handleplanerne. Der ligger desværre ingen fuldstændig dokumentation for, at der er sket en løbende vurdering. Kommunens praksis var styret af dagældende servicelov, og man afholdt dengang ikke samtaler med børn under 12 år. Når der var tale om børn under 12 år, var det baseret på en medarbejders indstilling om barnets trivsel, hvordan der blev handlet. I denne sag var det oplagt PRO's tilsynsvurderinger, der blev lagt til grund. Det har efter hendes opfattelse ikke været at betragte som usædvanligt, at kommunen i 2000 fandt det tilstrækkeligt med de to statusudtalelser fra PRO.

Da psykolog K's indberetninger kom i april 2001, ser det af sagsakterne ud til, at disse indgik i det videre sagsforløb fra kommunens side. Det blev besluttet at flytte A.

Det er ikke en nem opgave at flytte et barn til et nyt sted, som matcher barnet, og

der er ofte ventetid. Det er suverænt det modtagende opholdssted, som afgør, om de vil modtage barnet.

Skælskør Kommune overgav sagen til Slagelse Kommune i december 2002, og det ser ikke ud til, at der var særlige bemærkninger i den forbindelse. Skælskør Kommune havde efter hendes opfattelse afsluttet tilsynet, og derfor ville Slagelse Kommune dengang oplagt ikke begynde at sagsbehandle på en sådan sag. Det er noget, som man efterfølgende er blevet forpligtet til som kommune. Det ser ud til, at de møder, der blev afholdt i begyndelsen af 2003, drejede sig om den ældste søster, D, men man kan se, at der var to forskellige sagsbehandlere på sagen i 2003. Slagelse Kommune har ikke kunnet finde sagsakter eller journalnotater fra den anden sagsbehandler fra 2003.

Slagelse Kommune modtog i 2007 en anmodning om aktindsigt fra politiet. Der blev ikke foretaget tjenstlige skridt af nogen art i anledning af henvendelsen fra politiet, men hun kan ikke udelukke, at der blev talt om sagen med de forskellige medarbejder. Der er ikke lavet en samlet rapport om sagen.

I dag er kommunerne anderledes gearret til at handle hurtigt, hvis der kommer oplysninger af en karakter som i denne sag. Dette er en konsekvens af den opstramning, der er sket på området via lovgivningen. Der er løbende blevet lavet nye retningslinjer, herunder ved kommunesammenlægningerne i 2007.

J har vedstået den forklaring, hun som vidne afgav i Retten i Næstved i 2008 under straffesagens behandling:

”Vidnet forklarede, at hun er socialkonsulent i fonden PRO. Hun har været ansat i fonden siden 2000. Hendes grunduddannelse er en socialpædagogisk uddannelse. Vidnet deltog ikke i opgaven med at anbringe C, B, A og D på T hos tiltalte. Vidnet overtog sagen fra en kollega, mens de fire piger boede på vej. Det var ca. et år inden, at pigerne flyttede til Landevej. A boede på vej, da vidnet overtog sagen. Vidnet havde læst om pigernes baggrund i sagens akter, da hun overtog sagen. Der lå nogle rapporter om pigerne, som havde dannet noget af grundlaget for at visitere pigerne til anbringelse. Der var tale om fire meget forskellige piger med meget komplekse problemstillinger både socialt, fysisk og psykisk. Det var tydeligt for vidnet, at A havde det meget svært. A's behandlings behov var meget stort. Det var en af baggrundene for, at det blev besluttet at flytte A fra T. Alle pigerne var behandlingskrævende. A's kompleksitet og T passede ikke sammen. Det var

forvaltningen, som besluttede at flytte A. Det skete efter høring af blandt andre PRO. Vidnet førte tilsyn med T og med børnene. Vidnet foretog også rådgivning og vejledning overfor tiltalte og H. Vidnet havde samtaler med de fire piger. Vidnet deltog endvidere i arbejdet vedrørende forældremyndighed og samvær med børnenes onkel. Vidnet holdt ofte møder med samarbejdspartnere, herunder SFO, skolelærerne, støttepædagogerne, og pigerne sagsbehandlere. Vidnet var på T jævnligt, nogen gange to gange på en måned. Derefter kunne der gå måske 2 ½ måned, hvor vidnet havde telefonsamtaler med tiltalte flere gange om ugen, men ikke kom på stedet. Der var tale om rimelig megen kontakt. Vidnet havde samtaler med pigerne både enkeltvis og flere sammen. Det var vidnets indtryk, at pigernes anbringelse på T var en meget stor opgave for tiltalte og H. Pigerne var meget behandlingskrævende og meget udfordrende børn. Det var en stor mundfuld for tiltalte og H. A ville gerne tale alene med vidnet. Nogen gange talte vidnet med børnene på ture, og andre gange på deres værelser. Nogen gange kunne personalet fra T deltage i vidnets samtaler med børnene. Det var f.eks. i forbindelse med svære drøftelser i forbindelse med, at børnenes biologiske far havde anmodet om samvær med børnene. Vidnet er bekendt med, at personalet på T tog børnene med på besøg på børnenes mors gravsted. C ønskede kun at tale med vidnet, når B også var til stede. Det var en svær tid, blandt andet fordi C og B var bevidste om, at A skulle flytte fra stedet. Børnene talte under samtalerne med vidnet om madsituationen. Der blev ikke decideret klaget over maden, men de talte om, hvorfor det var sådan, at børnene ikke selv måtte øse maden op, hvorfor de ikke måtte få mere kage, og hvorfor de skulle spise den mad, der var stillet til dem. Der var et problem med B i relation til mad, idet hun kunne spise, indtil hun blev dårlig. Hun havde ikke nogen selvkontrol. A havde det generelt svært med voksne. Hvis børnene under samtalen med vidnet havde givet udtryk for seksuelt misbrug, ville vidnet have reageret prompte. Vidnet er helt sikker på, at der ikke blev nævnt noget sådant, og vidnet havde ingen mistanke om, at der foregik seksuelt misbrug på T. Der blev under en af samtalerne nævnt en episode, hvor et af børnene var blevet holdt fast af tiltalte og havde fået besked på at gøre noget. Vidnet opfattede det ikke sådan, at tiltalte havde udøvet vold mod barnet, men det var en måde at gribe en situation an på, som vidnet ikke brød sig om. Vidnet gjorde tiltalte opmærksom på, at det ikke var en acceptabel pædagogisk tilgang. De talte om situationen. Vidnet opfattede det ikke sådan, at der foregik vold på T. Vidnet ville også have reageret, hvis vidnet havde været af den opfattelse. Vidnet sagde til tiltalte, at det var vigtigt, at han hele tiden havde dialog med børnene, og at der også var dialog mellem T og PRO med henblik på, at de kontinuerligt kunne guide og vejlede. Vidnet udarbejdede en rapport sammen med en kollega AA. Vidnet kan ikke huske, hvornår hun udarbejdede rapporten, men det kan passe, at den blev sendt til Slagelse kommune den 27. august 2004. Det er korrekt, at vidnet i rapporten skrev, at børnene lod deres vrede gå ud over tiltalte og H. Vidnet mindes ikke at have fået oplysninger om, at der var en speciel seksuel adfærd hos pigerne fra den tid, hvor pigerne var anbragt på en institution i X. PRO var antaget til at føre tilsyn på vegne af Skælskør kommune. Da pigerne overgik til Slagelse kommune, bad Slagelse kommune PRO om at fortsætte med tilsynet. PRO fortsatte med et tilsyn i en periode, som vidnet ikke kan angive i dag. Vidnet vil mene, at det var tale om ca. fire måneder. Derefter overtog Slagelse kommune selv tilsynet. Det var formentligt mere end fire måneder. Vidnet opfattede det således, at børnenes

onkel var oprigtig i sit ønske om at hjælpe pigerne. Det var en stor opgave for onkelen, og det var ofte, at han måtte aflyse samvær. Der blev derfor lavet den strategi, at børnene ikke altid fik oplysninger på forhånd om, hvornår samværet skulle finde sted, idet de så ikke ville blive skuffede, hvis onkelen aflyste. Det var kommunen, som bestemte omfanget af samværet. Der var en periode, hvor det var svært for vidnet at komme i kontakt med børnenes sagsbehandler i kommunen. Det skyldtes, at der reelt ikke var en sagsbehandler til børnene i kommunen. Det var mens, børnene var under Skælskør kommune. Vidnet har ikke hørt om, at tiltalte og H forbød børnene at have samvær med deres onkel. Vidnet havde fortsat med børnene at gøre, efter at A flyttede fra stedet. Det blev senere besluttet, at B og C skulle flyttes fra stedet. Baggrunden for beslutningen var, at det blev mere og mere afdækket, hvor behandlingskrævende B og C var. Når vidnet havde noget at udsætte på T's arbejde, blev det klaret med samtaler med T i situationen.

...

Foreholdt [indberetningsrapport af 27. august 2004] ... hvoraf fremgår, at B oplyste under en samtale, at hun altid havde været bange for tiltalte, forklarede vidnet, at det er korrekt, at B fortalte det. Vidnet drøftede med B, hvorfor hun havde det sådan. Rapporten blev sendt med samme til Slagelse kommune. På det tidspunkt, hvor rapporten blev sendt, var der allerede arbejde i gang med, at B og C skulle flyttes fra T på grund af deres behandlingsbehov. Det tog næsten et år fra det tidspunkt, hvor det blev besluttet at flytte A, til kommunen fandt det sted, hvor A kunne flytte hen. Det tog også lang tid at finde et egnet sted til B og C. Det var kommunen, der udførte det arbejde. Man prøver ofte at visitere til steder, som kan matche de behov, som de børn, der skal visiteres, har. T blev oprettet som opholdssted i samarbejde med Skælskør kommune og X kommune.

Foreholdt samme indberetningsrapport næstsidste side og sidste side, forklarede vidnet, at hun ikke kan huske, at hun skrev sådan i rapporten. Hun kan heller ikke huske baggrunden for det. Men det er generelt korrekt, at børn med sådan en baggrund som pigerne i sagen typisk overfører deres ulykkelighed på andre.

..."

Vidnet har supplerende forklaret blandt andet, at hun husker, at hun talte med børnene, da hun overtog sagen, og at A fortalte, at hun havde det skidt og ikke kunne lide plejefaren. Hun lavede et notat om det og orienterede kommunen. Hun troede på A. A fortalte imidlertid ikke om afstraffelsesmetoder, for i så fald ville hun have orienteret om det. Det var på baggrund af denne samtale, at A blev flyttet fra T, men der gik næsten et år, før flytningen blev gennemført. Det var i denne periode svært for pigerne, fordi de vidste, at A skulle flytte. Hun vil gætte på, at hun selv havde med sagen at gøre i knap fire år.

Mens sagen henhørte under Skælskør Kommune tog det altid meget lang tid, når hun skulle have kommunen til at reagere. Det var noget, som hun nævnte for sine kollegaer. Hun husker kun navnet på en enkelt sagsbehandler, og det var M.

I Slagelse Kommune husker hun en W og en V, som var sagsbehandlere. Da sagen blev overleveret til Slagelse Kommune, fortalte hun kommunen om lægens telefoniske indberetning. Hun havde selv ringet til lægen, da hun hørte om det. Hun havde sagt til ham, at hun mente, at han havde en skærpet indberetningspligt. Hun husker, at lægen blev sur på hende. Hun husker, at hun også kontaktede embedslægen. Hun spurgte Slagelse Kommune, om der lå noget på sagen. Hun vidste ikke, om der var kommet en skriftlig indberetning fra lægen.

Der var generelt ingen tvivl om, at det var en stor mundfuld for T at have alle fire piger boende, og det var også årsagen til, at hun anbefalede, at A skulle flytte. Der var tale om en plejefamilie, da hun overtog sagen, men dette blev så ændret til, at T blev et opholdssted. Der var gennem tiden ansat forskelligt pædagogisk personale. Hun husker det ikke nærmere i dag. Det var amtet, der førte tilsyn med personalet og opholdsstedet som sådan. Hun husker, at personalet hen mod slutningen af perioden blandt andet bestod af familiens egne sønner.

Foreholdt at det af en statusrapport af 4. november 2004 fra T fremgår blandt andet, at G og H selv lavede disse statusrapporter, har vidnet forklaret, at hun aldrig tidligere har set netop denne statusrapport. Hun kan dog bekræfte, at proceduren hos PRO var, at opholdsstederne selv lavede statusrapporterne. Det er til gengæld bestemt ikke korrekt, når det anføres, at hun ikke kendte pigernes navne. Det er heller ikke rigtigt, at hun kun havde en håndfuld samtaler. Hun husker den omtalte samtale, hvor D begyndte at græde, og det var en samtale med pigerne på værelset, hvor hun talte med dem om deres far. Hun har gået ture med pigerne, hvor hun har talt med dem, og hun har siddet med dem på deres værelser. Hun har talt med dem minimum to til fire gange om året. Hun havde fokus på, om hverdagen gik godt, og om familien fik hjælp til at løse de konflikter, der opstod. Hun var ikke en tryghedsperson for pigerne på den måde, for pigerne var meget komplekse i deres problemstillinger. Der var flere problematiske relationer i forhold også til skole, onklen mv. Hvis der var noget i en statusrapport fra T, som hun ikke

var enig i, gjorde hun opmærksom på det over for sagsbehandleren i kommunen. Dette kunne eksempelvis ske på et møde.

De første år talte hun især med pigerne om deres far og også om bekymringerne om, at A skulle flytte fra T. Desuden talte de om alle mulige dagligdags ting. Hun talte med børnene både alene, og mens G og H var til stede. Til sidst i forløbet var det dog sådan, at G som regel var til stede, når hun talte med børnene. Hun noterede stort set alt. Notaterne lå i PRO og blev brugt, hvis der var samtaler med sagsbehandlere, eller hvis der var noget særlig vigtigt.

Foreholdt brevet af 10. oktober 2002 til vidnet/PRO fra M har vidnet forklaret, at hun først langt senere blev bekendt med blandt andet indberetningen fra skolen fra oktober 2001. Hun forstår ikke bemærkningen fra M om, at hun ikke kom på T ret ofte. Hun fastholder, at hun ofte var der, og at hun var aktiv i sit tilsyn. Hun husker ikke at have modtaget brevet fra M men hun husker, at hun sammen med sin chef var til et møde, som godt kunne have drejet sig om samarbejdet med kommunen.

Foreholdt indholdet af brev af 12. april 2005 underskrevet af AD, som var vidnets chef, angående PRO's vurdering af T, har vidnet forklaret, at hun havde rigtig mange samtaler med G og H om opdragelsesmæssige og pædagogiske forhold. Samtalerne foregik løbende gennem alle årene. Hun husker, at G på et tidspunkt havde opsat noget videoudstyr, og da hun opdagede det, bad hun om, at det blev fjernet øjeblikkeligt. Hun orienterede også kommunen om det. Hendes leder deltog i et møde på T i den anledning. Dengang så hun G og H som to ganske almindelige mennesker, som gerne ville gøre en forskel, og som havde været rundt i verden. Hun var ikke venner med dem på nogen måde. Hun havde mange diskussioner med dem. Som regel gjorde de, som hun sagde.

Forespurgt om hun er helt sikker på, at hun jævnligt var på T, har vidnet forklaret, at det var hun, og det vil hun gerne "stå på mål for". Hun husker, at hendes chef engang lavede en opgørelse over hendes møder på T, og at den viste, at hun var der mindst én gang om måneden. Der var kun en periode på to måneder, hvor hun havde orlov, og hvor hun derfor ikke var på besøg på T. Hun fastholder, at hun havde handlet prompte, hvis hun havde haft mistanke om vold eller seksuelle overgreb.

K har forklaret blandt andet, at hun er psykolog og har afgivet de to udtalelser af henholdsvis 2. april 2001 og 23. august 2001, som er fremlagt i sagen. Hun afgav ikke forklaring i straffesagen mod G. Hun husker – støttet af sine notater – udmærket A. A var glad for at komme hos hende og ”sugede” kontakten. I begyndelsen fortalte A ikke så meget, men efterhånden fik de et vist fortrolighedsforhold. A fortalte om, hvordan hun måtte kæmpe derhjemme på sine søskendes vegne, og at der var afstraffelser. Der var imidlertid ikke rigtig nogen udvikling i A's fortællinger. Det var repetition. A fortalte blandt andet om udsultning, en løbetur i frostvej, bortvisning fra måltider og også fysisk afstraffelse, men ikke med slag eller vold i egentlig forstand. Hun fortalte A, at man ikke må slå børn. A fremstod som velbegavet og veltalende, men med et alt for stort ansvar. A trivedes ikke og udviklede sig ikke. Det var vigtigt, at A's forhold blev undersøgt nærmere, og også at A blev flyttet fra opholdsstedet.

Det var ofte plejefaren, der afleverede A. . Hendes indtryk af ham var bestemt ikke godt. Han virkede hånlig over for A og over for vidnet. Det var indlysende, at han var imod A's behandling hos hende. Hun var opmærksom på at tage A hurtigt med ind og væk fra den ubehagelige situation i venteværelset.

N har vedstået den forklaring, hun som vidne afgav i Retten i Næstved i 2008 under straffesagens behandling:

”Vidnet forklarede, at hun blev uddannet som pædagog i februar 2002. Hun blev ansat på T i marts 2002. T var et opholdssted på vej, som tiltalte drev sammen med sin ægtefælle H. Vidnet arbejdede på T i to måneder frem til maj 2002. Vidnet var ansat på prøve. Vidnet ophørte med ansættelsen hos tiltalte og H, fordi hun ikke trivedes der, og fordi hun ikke følte, der var grundlag for et godt samarbejde på grund af H. Under ansættelsen var B, C, og D anbragt på T. Børnene blev behandlet hårdt. Der var efter vidnets opfattelse tale om manglende omsorg. Tiltalte og H havde en grov og negativ holdning overfor pigerne. Ved aftensmaden spiste B og C samtidigt. Det ville tiltalte ikke tillade og bestemte derfor, at B og C ikke måtte spise sammen. Det blev sagt, at B ikke ville spise sammen med de andre. Men når vidnet spurgte B om det, svarede B, at hun gerne ville spise sammen med de andre. De spiste typisk alle sammen med undtagelse af B. Det hændte, at C heller ikke spiste sammen med dem. Pigerne sagde ikke på noget tidspunkt noget om, at de fik lidt at spise. Tiltalte og H var ikke gode til at tage hånd om de problemer, der var med pigerne. Pigerne virkede ikke glade. Pigerne blev straffet af tiltalte og H på den måde, at de blev sat ind på deres værelser eller lagt i seng. Der blev ikke samlet op på problemerne eller talt med

pigerne efterfølgende. Pigerne var på deres værelser om aftenen. Vidnet arbejdede fra middagstid til kl. 19.00. Som regel var pigerne ikke kommet ud fra deres værelser, når vidnet forlod arbejdet. Når vidnet kom på arbejde næste dag, var pigerne kommet ud fra deres værelser. Vidnet oplevede ikke, at tiltalte og H havde pædagogiske overvejelser vedrørende pigerne. Der var ikke andre uddannede pædagoger på T. Pigerne talte med deres onkel på telefonen, og de så ham. Vidnet er ikke klar over, i hvilke omfang pigerne var sammen med deres onkel. Efter at vidnets ansættelse på T ophørte, lavede vidnet en indberetning, som blev sendt til pigernes sagsbehandler. Indberetningen er dateret den 30. juni 2002. Vidnet lavede indberetningen, fordi vidnet var meget bekymret for pigernes ophold på T. Der blev talt i en grov og nedladende tone til pigerne. Vidnet så ikke på noget tidspunkt, at der blev udøvet vold mod pigerne.
..."

Vidnet har supplerende forklaret blandt andet, at hun blev ansat på T som nyuddannet pædagog. Der var forinden en uformel samtale med G og H, og hun hilste på alle fire piger. Hun tiltrådte jobbet den 1. marts 2002 og var ansat i to måneder. Det viste sig, at A ikke længere var der, da hun tiltrådte. Hun spurgte ind til dette og fik at vide af G, at A selv havde valgt at flytte til Y Børn og Unge Center. Under et besøg hos A med de andre søstre sagde A til vidnet, at hun skulle passe godt på hendes søstre. Det var noget, som vidnet bed mærke i. Det undrede hende, at A havde valgt at flytte, men det var ikke noget, de talte nærmere om.

Mens hun var ansat, hentede hun ofte pigerne fra skole og lavede lektier med dem. Der var ikke så mange andre aktiviteter. Hun forsøgte at skabe lidt "alenetid" med pigerne for at lære dem bedre at kende, men det føltes lidt svært, fordi G og H nærmest "vogtede" over hende. Hun fik indført, at hun kunne lave mad sammen med pigerne. Hun snakkede med dem og lyttede til dem. Der var forskellige konflikter, og hun gjorde opmærksom på, hvis der var noget, som efter hendes mening blev taklet forkert. Det var lidt "dem" og "os", hvor hun associerede sig med pigerne. G kunne godt lide at gøre grin med pigerne og eksempelvis ved middagsbordet fortælle om, at de havde dummet sig. Hun husker, at B flere gange blev ydmyget og rejste sig grædende fra bordet. G og H's to sønner og deres kærester boede også på T i samme periode. Der kom hestepiger dagligt på gården. Hun vil tro, at der var opstaldet fire heste på stedet. Hestepigerne blev typisk afhentet af forældrene ved spisetid om aftenen.

Hun kunne ikke samarbejde med G og H. De ville ikke have, at pigerne fik for meget opmærksomhed, for det "kunne de ikke tåle". H havde en meget mut attitude og

var ikke så nærværende. Det var G, hun talte mest med. Hun så helt anderledes på tingene end G og H, og derfor måtte hun sige op. Hun så ingen anden løsning. Hun havde det meget svært med at efterlade pigerne og følte, at hun svigtede dem. Hun besluttede at skrive bekymringskrivelsen til Skælskør Kommune. Mens hun var på T, var der ikke tilsynsbesøg. Hun vidste derfor ikke, hvor hun skulle gå hen med sin bekymring. Hvis der havde været et tilsynsbesøg, kunne hun have videregivet sin bekymring der. Hun havde under sin ansættelse skrevet nogle ting ned. Hun kontaktede telefonisk Skælskør Kommune om det og fik at vide, at hun skulle skrive. Hun skrev brevet af 30. juni 2002 til Skælskør Kommune. Hun hørte imidlertid ikke noget fra kommunen og ringede derfor selv dertil. Hun ringede to gange. Hun fik at vide, at sagen var overgået til Slagelse Kommune, fordi pigernes onkel var flyttet. Hun ringede også til Slagelse Kommune, som bekræftede, at de havde modtaget sagen og herunder hendes indberetning. Hun fik at vide, at der var sat noget i gang, men hun hørte ikke yderligere fra kommunen om sagen. Fem år senere blev hun kontaktet af politiet i anledning af straffesagen.

M har forklaret blandt andet, at hun i 2002 var ansat i Skælskør Kommune og kom ind i sagen, fordi der var blevet indkaldt til et møde på skolen i anledning af C's problemer og den psykologiske undersøgelse, der var blevet lavet af hende. Den sagsbehandler, som sædvanligvis havde sagen, havde på dette tidspunkt været sygemeldt et halvt års tid, så derfor blev vidnet bedt om at tage mødet. Det var ikke hendes opfattelse, at hun skulle overtage sagen fra den sygemeldte kollega. Da hun imidlertid ønskede at forberede sig bedst muligt til mødet, arrangerede hun, at hun forinden kunne få talt med E, der var indehaver af forældremyndigheden, ligesom hun arrangerede et besøg på T. Ved besøget på gården slog det hende, at H virkede tydeligt nervøs. Det var G, der konsekvent førte ordet. På et tidspunkt kom deres to drenge hjem, og de blev præsenteret på en mærkværdig måde for vidnet. Pigerne var i skole, så dem mødte hun ikke.

Til mødet med skolen deltog bl.a. plejefamilien og en PPR-psykolog samt den psykolog, som havde lavet undersøgelsen. Vidnet tilkendegav, at det var vigtigt, at C kunne få den fornødne støtte, hvis hun skulle gå i en almindelig skoleklasse. Under mødet blev

G ringet op i anledning af, at en af deres heste var til dyrlæge. G spurgte ikke om noget under mødet. Han var meget optaget af det med hesten. Det var PPR-psykologen, som skulle følge op på mødet.

Da vidnets kollega fortsat var langtidssyg, beholdt vidnet sagen på sit kontor. Kollegaen kom tilbage, men kun kortvarigt, idet hun derefter fik andet arbejde. Stillingen efter kollegaen stod ubesat i en periode, og sagen henlå. Hun havde mange andre opgaver i den periode. Hun husker, at onklen var utilfreds med, at han ikke blev nok inddraget. De handleplaner, der lå på sagen, var udarbejdet i 1999 af X Kommune. Dette undrede hende, fordi der dengang var krav om revision hvert halve år. Det kunne i princippet ske ved at tilføje et par sætninger. Man skulle imidlertid hele tiden kunne se det nyeste og se, at der blev fulgt op. Hun kunne se, at der ikke var blevet fulgt op på handleplanerne. Hun vil betegne handleplanen som kommunens vigtigste værktøj.

En dag blev vidnet ringet op af N, som fortalte om forholdene på T. Hun bad N om at skrive ned, hvad hun konkret havde oplevet på stedet. Hun havde muligvis også en samtale med hende. Der lå i sagen nogle gamle underretninger, som vidnet ikke kunne se, om der var handlet på. På dette tidspunkt var A flyttet, fordi hun ikke ville være på opholdsstedet. Vidnet tænkte på, om det mon var undersøgt, hvorfor A ikke ville være der. Der stod imidlertid ikke meget i sagen. Der lå kun nogle rapporter fra PRO.

Mødet den 5. august 2002 på T blev afholdt, for at vidnet kunne lave en handleplan for pigerne, så der kunne arbejdes videre. Hun havde aldrig mødt pigerne. Hun havde forsøgt at få lavet aftaler med G og H om en samtale med pigerne, men hver gang var det blevet aflyst. Der var forskellige begrundelser for dette. Det er nok rigtigt, at der som skrevet i journalarket på daværende tidspunkt ikke var modtaget statusrapporter i sagen i en periode på et års tid. Opholdsstedet havde ikke ansat nogen pædagog, selvom det var et vilkår. G og H sagde, at de havde fået lov til ikke at have ansat en pædagog. Dette undrede vidnet. G sagde også, at de af amtet havde fået lov til ikke at få supervision. Hun husker, at hun kontaktede amtet herom efterfølgende.

Sagen skulle i slutningen af 2002 overgives til Slagelse Kommune, og hun samlede de forskellige indberetninger og bekymringer i sagen og skrev et brev til amtet. Hun klagede også til PRO over tilsynet. Hun fandt det mærkværdigt, at tilsynspersonen kunne skrive, at børnene trivedes, når der var så mange indberetninger. Hun drøftede det med J, som forklarede, at hun havde været sygemeldt i en længere periode på grund af sin mands sygdom. Hun følte ikke, at J bød ind med så meget, selvom hun burde have kompetencerne. Rapporterne var ”en sludder for en sladder”. Hun mente, at hun var nøds-

get til at gøre noget i anledning af N's indberetning. Hun kan se, at hun skrev til amtet, PRO og T ved breve af 10. oktober 2002. Hun vil tro, at hun sendte sagen til Slagelse Kommune den 15. oktober 2002, da hun af brevet kan læse, at dette var datoen for onklens flytning.

Lægens underretning den 2. oktober 2002 kom efter, at onklen havde meddelt, at han ville flytte til Slagelse Kommune. Dengang medførte reglerne, at sagen så også skulle flytte til Slagelse Kommune. Hun undersøgte, hvem hun skulle sende sagen til, og hun sørgede for, at alt blev sendt videre. Hun lavede også handleplan for pigerne. Der var så stor bekymring hos hende, at hun lavede en såkaldt mellemkommunal underretning, så Slagelse Kommune kunne se, at det var en alvorlig sag. Hun sendte sagen til sagsbehandler V.

Hun ringede også til V for at få aftalt et overdragelsesmøde, men V havde ikke tid til at afholde et sådan møde. Hun gjorde specifikt opmærksom på den meget alvorlige underretning fra lægen, som der efter hendes mening skulle tages hånd om hurtigt. Hvis hun var fortsat som sagsbehandler på sagen, ville hun have valgt at underrette politiet, ligesom hun nok ville have afholdt en samtale med børnene uden de voksnes tilstedeværelse. Desuden burde forældremyndighedsindehaveren have været inddraget. Da sagen skulle overdrages, ville hun ikke selv foretage politianmeldelse. Hun videregav lægens mistanke og indberetning, men gik ikke på nogen måde ind i et spørgsmål om, hvem mistanken kunne være rettet mod.

Hun husker, at hun på et tidspunkt har set G og H's svar på hendes brev af 10. oktober 2002. Det kan godt passe, at G også klagede over hende. Brevet af 17. januar 2003 til T fra hendes chef handler om, at der ikke blev foretaget yderligere i anledning af G klage over hende. Brevet handler ikke om, at selve sagen blev lukket. Sagen var jo på det tidspunkt overgivet til Slagelse Kommune.

L har vedstået den forklaring, hun som vidne afgav i Retten i Næstved i 2008 under straffesagens behandling:

”Vidnet forklarede, at hun var klasselærer for C i 0. klasse. Vidnet havde C i 1. klasse i blandt andet religion. Den 25. oktober 2001 udarbejdede vidnet en beskrivelse af en situation i skolen med C. Beskrivelsen blev sendt til Skælskør kommune. Episoden drejede sig om, at C havde slået to børn. Vidnet talte med C og de to børn om det. Vidnet påbegyndte derefter undervisningen i klassen. Vidnet bad C gentagne gange om at være stille. På et tidspunkt sagde C, at der fandtes andre og bedre skoler, og at

hun hellere ville gå på en anden skole, og at hun gerne ville hjem. Vidnet svarede, at så kunne de ringe efter tiltalte. C vendte derefter 180 grader og begyndte at kysse vidnets fødder og tiggede vidnet om ikke at ringe til tiltalte.

C sagde, at hun ville gøre hvad som helst, hvis vidnet ikke ringede til tiltalte. Vidnet gik ud af klasselokalet med C. C rystede og holdt om vidnet og sagde igen og igen til vidnet, at vidnet ikke måtte ringe efter tiltalte. Vidnet sagde, at de måtte hjælpe hinanden, og at vidnet havde et samarbejde med tiltalte og H om C. Vidnet spurgte C, hvorfor hun ikke ville have, at vidnet ringede til tiltalte. C svarede, at det var fordi, at tiltalte slog C, og tiltalte havde slået C mange gange. Vidnet ringede ikke hjem til tiltalte. Vidnet havde et godt forhold til C. C var en klog og dygtig pige. C var ikke glad for at deltage i gymnastik og heller ikke glad for at tage sit tøj af. C var meget opmærksomhedskrævende. Hun kunne finde på eksempelvis at tage de andres mad. C's mad var ikke lige så spændende som de andres.
..."

Vidnet har supplerende forklaret blandt andet, at hun ikke hørte fra kommunen i anledning af indberetningen, men der gik ikke så lang tid, før C stoppede på R Skole. Hun havde talt med G og H om at lave nogle lidt mere spændende madpakker til C end blot "fire flade", men det havde ikke ændret sig. C havde en bemærkelsesværdig trang til at hugge noget fra de andre børn i frikvarteret. C, som var en smuk lille pige, havde også en opfattelse af, at hun var grim. Det var angiveligt noget, som blev sagt i hjemmet. C havde også på et tidspunkt fortalt om, at pigernes tasker blev tømt og undersøgt, når de kom hjem fra skole.

Hun skrev indberetningen, fordi oplevelsen den 25. oktober 2001 var "hovedet på sømmet". Hun havde gjort sig mange små notater undervejs. Der var, så vidt hun husker, månedlige møder på skolen, hvor blandt andre G og H deltog. Hun havde ikke noget godt indtryk af dem. De lyttede ikke rigtig til, hvad skolen sagde. De var meget kontrollerende over for børnene. PRO deltog også i møderne ved en bestemt person. Det var åbenbart for vidnet, at vedkommende ikke foretog sine tilsyn uanmeldt, for det blev aftalt mellem G og hende, hvornår hun skulle komme på tilsyn. Hun husker, at G talte højt om, at han ville sørge for kage og "livret", når den pågældende kom på besøg.

Hun var engang til et møde på kommunen, hvor M deltog, og hvor der deltog flere lærere. Hun husker, at G blev ringet op flere gange omkring en hest, og at de alle måtte sidde og vente imens. Hun var meget bekymret for C. Hun kunne også konstatere, at der var skiftende pædagoger på opholdsstedet.

AC har forklaret blandt andet, at hun er uddannet socialpædagog og har arbejdet på Y Børn og Unge Center, hvor de tre sagsøgere var anbragt. Afdelingen hvor hun arbejdede, var pr. 1. oktober 2003 en helt ny institution. A flyttede ind, og hun var A's kontaktperson. Der gik ikke så lang tid, før A fortalte om, at hun var bekymret for sine søskende, som stadig boede i plejefamilien. A sagde, at hun ikke boede der, fordi hun var "for besværlig". A fortalte om ydmygelser og psykisk vold, som var foregået i plejefamilien. Vidnet skrev samtalerne ned, og efter et stykke tid talte hun med sin leder om at lave en indberetning. Dette var særligt af hensyn til de søstre, som stadig boede på T. De lavede en indberetning kort før jul 2003 til Slagelse Kommune.

Hun hørte herefter ikke noget fra Slagelse Kommune og henvendte sig derfor i januar 2004 til kommunen for at høre, hvad der skete. Hun fik at vide, at der blev set på sagen. På et tidspunkt blev det besluttet af kommunen, at A skulle begynde at se sine søskende igen efter lang tid. Det ville A gerne, men hun ville ikke besøge sine søstre hos plejefamilien. Tanken om at skulle besøge T gjorde A "helt ude af den". Vidnet fortalte dette til sagsbehandleren på kommunen, og det blev så bestemt, at A i stedet for skulle have besøg af sine søstre. Et sådan besøg blev imidlertid aflyst flere gange af G med forskellige begrundelser og blev aldrig til noget. Kommunen bestemte til sidst, at nu skulle besøgene påbegyndes, og at vidnet måtte tage med A ned til T.

Besøget på T var første gang, vidnet så A's søstre. Det var et ubehageligt møde. Selvom G og H ikke havde set A meget længe, hilste de ikke på hinanden, og der var en meget trykket stemning. Heller ikke A's søstre reagerede synderligt. Hun husker, at H lignende en syg drøner. Der stod småkager og sodavand fremme på bordet, men ingen af pigerne tog noget. Vidnet spurgte, om de ville have. Pigerne spurgte derpå G og H, om de måtte tage noget, og der blev svaret, at de godt måtte tage en enkelt småkage hver. G forklarede hende om, hvordan det var nødvendigt med denne kontrol, fordi pigerne nærmest havde været som vilde dyr, da de flyttede ind på T.

Hun tog ret hurtigt pigerne med udenfor og ud i stalden. B samlede et råddent æble op og ville spise det. Vidnet stoppede dette. B fortalte, at hun var sulten og ikke fik mad. A sagde til sine søstre, at de godt kunne fortælle vidnet om deres oplevelser, for det havde hun selv gjort. C sagde, at det kunne være lige meget, for de havde så tit fortalt noget, og der var alligevel ingen, som troede på dem. Alligevel fik vidnet fortalt om,

hvordan pigerne blev beskyldt for at være tyvetøser, og hvordan de blev afstraffet. Hun og A kørte forholdsvis hurtigt hjem.

Hun skrev efterfølgende sine oplevelser ned og indberettede det til sagsbehandleren i Slagelse Kommune. Hun husker ingen navne på de forskellige sagsbehandlere, men hun har gennem tiden nok talt med 6-8 forskellige.

Hun var på yderligere et besøg med A på T en måneds tid efter det første besøg. Hun fik en rundvisning i huset af pigerne. A ville ikke med rundt i huset. C og B fortalte om, hvordan de kunne kravle rundt på bestemte steder på deres værelser, uden at brædderne knirkede. De viste hende også, hvor der havde siddet et videokamera. Hun fortalte pigerne, at hun havde skrevet til sagsbehandleren hos kommunen, og hun sagde det også til G og H. Hun husker, at H under dette besøg fortalte om en planlagt rejse til Grønland med C, som havde sparet penge op, hvilket viste sig at være det pure opspind.

Hun lavede herefter en skriftlig underretning om besøg nummer to til sagsbehandleren i Slagelse Kommune. Hun beskrev, hvad pigerne havde fortalt om afstraffelser af forskellig karakter.

C og B blev, så vidt hun husker, flyttet omkring årsskiftet 2004-2005 til Y Børn og Unge Centers akutafdeling. D blev tilbage hos plejefamilien.

Retsgrundlag

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artiklerne 1, 3, 6, stk. 1, 13 og 41 er sålydende:

”Artikel 1

De høje kontraherende parter skal sikre enhver person under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, som er nævnt i denne konventions afsnit I.”

”Artikel 3

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.”

”Artikel 6

Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse enten i en strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser eller angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse. Dommen skal afsiges i et offentligt møde, men pressen og offentligheden kan udelukkes helt eller delvis fra retsforhandlingerne af hensyn til sædeligheden, den offentlige orden eller den nationale sikkerhed i et demokratisk samfund, når det kræves af hensynet til mindreårige eller til beskyttelse af parternes privatliv, eller under særlige omstændigheder i det efter rettens mening strengt nødvendige omfang, når offentlighed ville skade retfærdighedens interesser.”

”Artikel 13

Enhver, hvis rettigheder og friheder efter denne konvention er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler herimod for en national myndighed, uanset om krænkelsen er begået af personer, der handler i embeds medfør.”

”Artikel 41

Hvis Domstolen finder, at der er sket en krænkelse af konventionen eller de dertil knyttede protokoller, og hvis vedkommende høje kontraherende parts interne ret kun tillader delvis skadesløsholdelse, skal Domstolen om nødvendigt tilkende den forurettede part passende erstatning.”

Lov om social service

Lov nr. 454 af 10. juni 1997 om social service, som var gældende i den periode, hvor søstrene var anbragt, indeholder i § 6, § 32, § 33, § 38, stk. 1, § 53, stk. 1 og 2, § 55 og § 56, stk. 1, følgende bestemmelser:

”§ 6

Kommunen fører tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge under 18 år i kommunen lever, jf § 33.”

”§ 32

Formålet med at yde støtte til de børn og unge, der har et særligt behov for dette, er at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende.

Stk. 2. Støtten må ydes tidligt og sammenhængende, så begyndende problemer hos barnet eller den unge så vidt muligt kan afhjælpes i eget miljø. Støtten må i hvert enkelt tilfælde udformes på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens forhold.

Stk. 3. Barnets eller den unges synspunkter skal altid inddrages og tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Stk. 4. Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvor dette ikke er muligt, må foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge.”

”§ 33

Kommunen fører sit tilsyn, jf § 6, på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte til et barn eller en ung under 18 år.”

”§ 38

Må det antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunen sørge for, at barnets eller den unges forhold undersøges. Afgørelse herom træffes i forståelse med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, jf dog § 39. Kommunen skal som led i denne undersøgelse inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold. Dette kan ske ved at inddrage sundhedsplejerske, pædagoger, psykologer, lærere eller andre. Hvis det er nødvendigt, skal kommunen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en psykolog.”

”§ 53

Kommunen udarbejder en plan for barnets eller den unges ophold uden for hjemmet, inden der træffes afgørelse om at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet, jf § 40, stk. 2, nr. 11, og § 42.

Stk. 2. Planen skal angive formålet med anbringelsen. Planen skal under hensyn til dette formål tillige angive anbringelsens forventede varighed, særlige forhold vedrørende barnets eller den unges pleje, behandling, uddannelse mv. Planen skal endvidere angive, hvilke former for støtte der selvstændigt skal iværksættes over for familien i forbindelse med, at barnet eller den unge opholder sig uden for hjemmet og i tiden efter barnets eller den unges hjemgivelse.”

”§ 55

Kommunen træffer afgørelse om valg af anbringelsessted i overensstemmelse med den i § 53 eller § 59 nævnte plan. Kommunen fører løbende tilsyn med barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet og træffer afgørelse om ændret anbringelsessted, behandling, uddannelse m.v. under opholdet, i det omfang det må anses for nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen.

Stk. 2. Ændring af anbringelsessted kræver, hvad enten anbringelsen er sket efter § 40, stk. 2, nr 11, eller § 42, samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år. Kan samtykke ikke opnås, kan anbringelsesstedet kun ændres ved, at der træffes afgørelse, henholdsvis en fornyet afgørelse efter § 42.”

”§ 56

Kommunen skal senest 3 måneder efter, at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, vurdere, om den i § 53 eller § 59 nævnte plan skal revideres, og skal herefter med højst 6 måneders mellemrum foretage en sådan vurdering. Vurderingen af planen skal ske på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, jf § 55, og efter kontakt med forældremyndighedens indehaver. Vurderingen skal omfatte såvel de dele af planen, som retter sig mod barnet eller den unge, som de dele, der omhandler indsatsen over for familien under anbringelsen. Afgørelse om revision af planen træffes så vidt muligt i forståelse med forældremyndighedens indehaver og barnet eller den unge.”

Af bemærkningerne til § 30 (lovens § 32), i lovforslag nr. 229/1997 fremgår følgende blandt andet:

”...

Det understreges i bestemmelsen, at de sociale myndigheders opgave over for denne gruppe af børn og unge og deres familier, som har behov for en særlig støtte, er at søge disse børns og unges opvækstvilkår sikret på en sådan måde, at de får en tryghed i udfoldelsesmuligheder og en sikkerhed for udvikling og sundhed, der så vidt det er muligt, stiller dem på linie med de af deres jævnaldrende, som ikke har eller har haft tilsvarende vanskeligheder i deres opvækst.

Bestemmelsen præciserer endvidere, at støtten må ydes på et så tidligt tidspunkt som muligt ud fra en opfattelse af, at den tidlige indsats i en del tilfælde kan standse et uhensigtsmæssigt udviklingsforløb. Endelig slås det fast, at det er et mål at opfange problemer så tidligt, at de så vidt muligt kan afhjælpes i familien og barnets eget miljø.

Det er væsentligt at fremhæve, at bestemmelsen helt bredt taler om at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for børnene og de unge. Heri ligger bl.a., at der blandt de muligheder, som loven giver adgang til at iværksætte, skal vælges den foranstaltning, der er mest hensigtsmæssig for det enkelte barn eller den enkelte unge i det konkrete tilfælde. Der bør derfor med det samme sættes på den hjælpemulighed, som efter den indledende undersøgelse af barnets eller den unges forhold må anses for den rette til at opfylde barnets eller den unges behov. Der er således ikke i forslaget indbygget noget mindsteindgrebsprincip og dermed ikke nogen prioritering i de forskellige foranstaltninger, som forslaget giver mulighed for at iværksætte.

Bestemmelsen i stk. 3 hviler på principperne i FN's konvention om barnets rettigheder. Formuleringen indebærer, at barnet eller den unge skal hjælpes til at udforme sine egne synspunkter i alle faser af undersøgelsen og indsatsen. Det understreges i formålsparagraffen, at barnets eller den unges synspunkt altid skal inddrages og tillægges passende vægt afpasset efter barnets alder og modenhed.

Bestemmelsen fastslår endeligt, at løsninger for barnets eller den unges problemer, så langt det er muligt, bør findes i forståelse med familien og med dennes medvirken. Uanset problemerne for barnet eller den unge og deres familie er barnet eller den unge en del af familien, og det er væsentlig at bevare familieenheden, hvis muligheden er til stede. På den anden side signalerer bestemmelsen også, at denne forståelse med familien/forældrene rækker til en vis grænse, dvs. at hvis barnets eller den unges forhold tilsiger et nødvendig indgreb mod forældrenes vilje, så må dette også finde sted.

...”

Af vejledning 57 af 5. marts 1998 om servicelovens regler om særlig støtte til børn og unge fremgår af punkterne 25, 27, 28, 110 og 111 blandt andet:

”25. Kommunen har pligt til at anmelde tilfælde, hvor den bliver bekendt med forbrydelser mod børn og unge, navnlig i volds- og sædelighedssager. Kommunen har dog ikke altid pligt til at foretage anmeldelsen umiddelbart, da det i visse tilfælde kan være rimeligt, at kommunen selv orienterer sig i sagen, hvis dette kan ske uden skade for en efterfølgende politimæssig efterforskning.

...

27. Kommunen er efter § 38, stk. 1, forpligtet til at undersøge forholdene nærmere, når det på baggrund af foreliggende oplysninger må antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte.

...

Igangsættende for kommunens undersøgelsesvirksomhed kan først og fremmest være en henvendelse fra familien eller barnet eller den unge selv om hjælp eller særlig støtte. Kommunen kan endvidere gennem underrettningsreglerne i §§ 35 og 36 blive gjort opmærksom på, at hjælp eller støtte til et barn eller en ung er eller kan blive aktuel, jf. kapitel 2.

...

28. Det må tillægges stor betydning, at kommunen foretager en grundig indledende undersøgelse. Det gælder om på så tidligt et tidspunkt som muligt at få en kvalificeret afdækning af, om der foreligger problemer, der bør resultere i iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, og i bekræftende fald at få et grundlag for at kunne vurdere, hvilke foranstaltninger der vil være formålstjenlige ud fra karakteren af problemerne.

...

Det bør indgå som et naturligt led i sagsoplysningen, at sagsbehandleren og andre, der udtaler sig i sagen, skaffer sig et førstehånds kendskab til familien og det eller de børn, som sagen drejer sig om.

Det er således også væsentligt, at barnets eller den unges egen mening kommer til udtryk gennem en samtale med de pågældende børn og unge. Der bør afsættes den fornødne tid til sådanne samtaler, også når det drejer sig om mindre børn. Samtalen må være så skånsom som muligt over for barnet eller den unge og bør, hvis forholdene tilsiger det, ske med sagkyndig bistand.

Der kan i denne forbindelse henvises til bestemmelsen i § 58, stk. 2, hvorefter der for børn under 12 år skal foreligge oplysning om barnets holdning til den påtænkte foranstaltning, i det omfang barnets modenhed og sagens art tilsiger det.

...

110. Kommunen (forældremyndighedsindehaverens opholdskommune) fører løbende tilsyn med barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet og påser herunder, at den lagte plan for indsatsen følges op, jf. § 55.

Kommunen har pligt til at føre tilsyn med barnet eller den unge med regelmæssige mellemrum og opretholde personlig kontakt med barnet eller den unge og anbringelsesstedet. Dette gælder uanset hvilken type anbringelsessted barnet eller den unge er anbragt i.

Det kan være en fordel, hvis tilsynet tilrettelægges således, at det bliver samme person, som har kontakten med barnet eller den unge, og som forestår rådgivnings- og vejledningsopgaver m.v. over for familien under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet.

Tilsynet kan på kommunens vegne udøves af andre med særlige forudsætninger herfor, fx plejehjemsforeningerne, men det endelige ansvar for tilsynets udøvelse påhviler kommunen.

I de tilfælde, hvor tilsynet føres af en plejehjemsforening eller andre, er det af afgørende betydning, at der foreligger klare retningslinier for tilbagemelding til kommunen. Der kan herved henvises til, at den lovpligtige vurdering af planen efter § 56 skal ske på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, ...

...

111. ...

Det er vigtigt, at planen ikke låser indsatsen fast. Den skal tværtimod anvendes som et middel til at styrke indsatsen.

I den efterfølgende periode skal der ske en vurdering af planen med højst 6 måneders mellemrum.

Det er i bestemmelsen fastsat, at bedømmelsesgrundlaget for vurderingen om en revision af planen er den lovpligtige løbende kontakt med barnet og den unge og dermed med anbringelsesstedet, jf. § 55.

...”

Forældelse

Lovbekendtgørelse nr. 1238 af 9. november 2015 om forældelse af fordringer indeholder i § 3 følgende bestemmelser:

”§ 3. Forældelsesfristen er 3 år, medmindre andet følger af andre bestemmelser.

Stk. 2. Var fordringshaveren ubekendt med fordringen eller skyldneren, regnes forældelsesfristen i stk. 1 først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

Stk. 3. Forældelse indtræder senest

- 1) 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade, jf. dog stk. 4, og for fordringer på erstatning for skade forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser el.lign.,

- 2) 10 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning for skade forvoldt uden for kontraktforhold, som ikke er omfattet af nr. 1,
...
- 4) 10 år efter begyndelsestidspunktet i henhold til § 2 for andre fordringer.
..."

Forarbejderne til forældelsesloven af 2007 (lov nr. 522 af 6. juni 2007), der trådte i kraft den 1. januar 2008, indeholder i de almindelige bemærkninger blandt andet:

”3.2.1.2. Den korte forældelsesfrists længde

Udvalget foreslår, at den almindelige forældelsesfrist – lovens hovedregel – fastsættes til 3 år fra forfaldstidspunktet. Udvalget lægger vægt på, at der ligesom efter 1908-loven bør være tale om en frist, som suspenderes i tilfælde af, at fordringshaveren hverken kendte eller burde have kendt sit krav.

For at forkorte denne ”korte” frist på 5 år til 3 år taler efter udvalgets opfattelse, at en frist på 3 år under nutidens forhold normalt må anses for tilstrækkeligt til, at fordringshaveren kan tage stilling til eventuelle indsigelser mod kravet og om fornødent foretage retslige skridt. Samtidig taler de hensyn, som ligger bag forældelsesreglerne, herunder bevismæssige forhold og indretningshensyn, generelt for, at forældelsesfristen ikke gøres længere end nødvendigt.

...

3.2.1.3. Suspension af den korte forældelsesfrist

Udvalget finder, at der fortsat bør gælde en generel regel om suspension af den korte forældelsesfrist i tilfælde, hvor fordringshaveren ikke er i stand til at gøre sit krav gældende på grund af utilregnelig uvidenhed om fordringen eller skyldneren.

En ordning uden en regel om suspension af den korte frist ville efter udvalgets opfattelse kunne medføre urimelige resultater i forhold til fordringshaveren i tilfælde, hvor denne på grund af ukendskab til kravet eller skyldneren er afskåret fra at søge fristen afbrudt inden for den korte forældelsesfrist.

Når der på denne måde ved en regel om suspension tages hensyn til fordringshaveren, er det muligt at operere med en forholdsvis kort forældelsesfrist, mens der uden en suspensionsregel måtte gælde en væsentlig længere forældelsesfrist for at undgå resultater, der kunne forekomme stødende.

Det kan anføres, at en suspensionsregel kan give anledning til tvister, idet det f.eks. kan volde vanskeligheder at fastslå, om der foreligger ”utilregnelig uvidenhed”. Dette forhold er imidlertid efter udvalgets opfattelse mindre tungtvæjende end hensynet til, at fordringshaveren som det klare udgangspunkt ikke mødes med forældelse i tilfælde, hvor den pågældende ikke kender eller burde kende sit krav. Hertil kommer, at der eksisterer en omfattende retspraksis vedrørende 1908-lovens § 3, som også vil være relevant ved en videreførelse af denne suspensionsregel i en ny forældelseslov.

Hensynet til skyldneren bør ifølge udvalget tilgodeses ved, at kravet samtidig undergives en absolut forældelsesfrist.

Det er således udvalgets overordnede synspunkt, at en rimelig afvejning af hensynene til de to parter bedst kan opnås gennem en ordning, der bygger på en forholdsvis kort forældelsesfrist, som suspenderes ved kreditors utilregnelige uvidenhed, suppleret med en absolut forældelsesfrist af passende længde.

...

Udvalget finder, at retsvildfarelse ligesom efter gældende retspraksis ikke generelt bør kunne påberåbes som suspensionsgrund, men i visse særlige tilfælde bør anerkendes som suspensionsgrund. Udvalget har ikke anset det for muligt at formulere en regel, som på tilfredsstillende måde afgrænser disse undtagelsestilfælde, og udvalget finder derfor, at spørgsmålet om, i hvilke tilfælde retsvildfarelse undtagelsesvis kan anerkendes som suspensionsgrund, fortsat bør være overladt til domstolenes afgørelse.

...

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

...”

Af de særlige bemærkninger til lovforslagets § 3, stk. 2, fremgår følgende:

”Efter stk. 2 suspenderes forældelsesfristen på 3 år ved ukendskab til fordringen eller skyldneren indtil det tidspunkt, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

I forhold til den gældende bestemmelse i 1908-lovens § 3 foreslås en sproglig modernisering, men indholdsmæssigt foreslås den gældende suspensionsregel videreført stort set uændret.

...

At den gældende suspensionsregel videreføres uændret, gælder også med hensyn til spørgsmålet om betydningen af retsvildfarelse. Det indebærer, at retsvildfarelse på samme måde som efter gældende ret fortsat kun undtagelsesvis vil kunne anerkendes som suspensionsgrund, f.eks. ved fejl begået ved professionel rådgivning eller bistand i juridiske spørgsmål og muligvis også i tilfælde, hvor en myndighed i et konkret tilfælde har handlet i strid med en i øvrigt anerkendt fortolkning eller administrativ praksis.

...”

Procedure

A, B og C har i et sammenfattende påstandsdokument anført blandt andet:

”Sagen har to centrale og principielle spørgsmål: (1) Spørgsmålet om kravene er forældede og (2) spørgsmålet om, hvorvidt Slagelse Kommunes passivitet udgør en krænkelse af sagsøgernes menneskerettigheder. Disse spørgsmål vil blive behandlet hver for sig i det følgende.

FORÆLDELSE

Når dette spørgsmål er særligt påtrængende, skyldes det, at hvis sagsøgernes krav er forældet, vil det (henset til omfanget af det kommunale svigt, der kan dokumenteres i denne sag) formentlig få den virkning, at de fleste af de indtil nu kendte sager om misbrugte børn, der er blevet svigtet af myndighederne, vil være afskåret fra at stille myndighederne til ansvar.

Den korte forældelsesfrist

I forhold til den korte forældelsesfrist bemærkes, at sagsøgerne reagerede meget hurtigt, da de fik viden om, at omfanget af Slagelse Kommunes passivitet kunne udgøre en krænkelse af deres rettigheder efter EMRK.

Når de ikke har kunnet reagere på noget tidligere tidspunkt, skyldes det, at de har været i faktisk uvidenhed om deres krav frem til de fik konkret viden om omfanget af den kommunale passivitet i sagen.

Denne viden fik sagsøgerne først i 2014 i forbindelse med, at de kontaktede Børns Vilkår, der gennemgik den kommunale journal og blev opmærksom på, at Slagelse Kommune havde overladt tilsynet med sagsøgerne til et privat selskab, der ikke i tilstrækkeligt omfang havde ført tilsyn.

Det er vigtigt at huske på, at sagsøgerne var børn og derfor ikke var opmærksomme på hvor ofte, der blev ført tilsyn med bostedet og præcis hvordan det foregik. De har heller ikke kunnet vide, om Slagelse Kommune reagerede adækvat på underretninger, da dette forudsætter kendskab til de enkelte underretninger og viden om hvordan kommunen fulgte op herpå. Alt dette har været de voksnes ansvar – og det kan i dag ikke komme sagsøgerne til last, at de ikke har haft overblik over, hvad der (ikke) er foregået.

Sagsøgerne har derfor ikke haft faktisk viden om forholdene forud for 2014. Dels fordi de på tidspunktet for ophøret af det kommunale svigt stadig var børn (10-11 år) og derfor ikke har haft sikker erindring om, hvad der har været af tilsyn og intet har vidst om omfanget af myndighedens beskyttelsespligt. Dels fordi de heller ikke senere har fået sådan konkret viden – uanset, at de måske har haft en fornemmelse af, at der ikke blev gjort nok for dem.

Det forhold, at de som mindreårige har været indkaldt som vidner i straffesagen, har ikke betydning i den sammenhæng. For det første fordi kommunens tilsynspligt og passivitetsansvar ikke var temaet for straffesagen. For det andet fordi de var indkaldt som vidner og derfor ikke har haft sikker viden om hvad der var foregået, fraset det tidsrum, hvor forsvarer og anklager afhørte dem. Og for det tredje fordi de på tidspunktet for både byrets- og landsretssagen var umyndige og mindreårige (og i øvrigt traumatiserede) og ikke kan forventes at have været i stand til via dagspressen eller på anden vis, at danne sig noget samlet overblik over Slagelse Kommunes tilsyn i sagen (i det omfang dette emne overhovedet blev strejft).

Forældelsesfristen har derfor været suspenderet indtil 2014, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2, da det først var på dette tidspunkt, at sagsøgerne fik kendskab til, at kommunen havde undladt at handle i overensstemmelse med den positive beskyttelsespligt.

Efter sagsøgerne fik sådan viden, reagerede de prompte.

Den absolutte forældelsesfrist

Slagelse Kommune gør gældende, at sagsøgenes krav forældes 10 år efter de fraflyttede T, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4.

Det gøres heroverfor gældende, at den absolutte frist for forældelse af sagsøgenes krav er 30 år efter den skadegørende handling ophør, idet der er tale om godtgørelse, der udspringer af den personskade sagsøgerne blev påført som følge af vold og seksuelle overgreb, der kunne have været undgået, såfremt sagsøgte havde overholdt deres tilsynsforpligtelse, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1.

Kravene er således ikke forældede efter den absolutte forældelsesfrist.

Det gøres i den sammenhæng gældende, at krav om godtgørelse efter EMRK's forbud mod tortur eller torturlignende behandling i artikel 3 må henføres til forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1 – og ikke nr. 4 som det gøres gældende af sagsøgte.

Eventuelle spørgsmål om, hvorvidt krav efter EMRK's artikel 3 er omfattet af § 3, stk. 3, nr. 1 eller nr. 4, må efter sagsøgenes opfattelse tage udgangspunkt i en lovforklaring, der er konform med EMRK og Danmarks internationale forpligtelser.

Slagelse Kommunes anbringende om forældelse i nærværende sag har i øvrigt medført, at et enigt Folketing har besluttet at vedtage lovgivning, der forhindrer at forældelse skal kunne gøres gældende i tilsvarende sager ... Sådan lovgivning er ikke vedtaget endnu – og det er ikke afklaret, om den vil få tilbagevirkende kraft eller ej.

Det er sagsøgenes synspunkt, at lovgivers interesse er udtryk for et ønske om, at samfundet står ved deres ansvar i disse sager. Og det gøres gældende, at dette taler yderligere for, at der må foretages en lovforklaring, der er konform med EMRK og Danmarks internationale forpligtelser

Det er imidlertid også sagsøgenes synspunkt, at selvom sådan fremtidig lovgivning vil afklare tvivl og kunne bane vejen for sager om mindre alvorlige myndighedssvigt, er den ikke nødvendig i nærværende sag, allerede fordi sagsøgenes krav ikke er forældet.

Anvendelse af forældelsesloven vil være i strid med EMRK

Det gøres gældende, at der er tale om krænkelse omfattet af EMRK's artikel 3 og at forældelsesfrister (som følge heraf) ikke kan bringes i anvendelse i denne konkrete sag, da dette vil være i strid med EMRK's artikel 3, 6 og 13.

EMRK's artikel 13 indebærer, at forældelsesfrister ikke kan gøres gældende i relation til strafferetlig forfølgning af overtrædelser af artikel 3, jf. dom i sagen 52067/99, *Okkali* ...

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ikke konkret forholdt sig til, om forældelsesfrister kan gøres gældende i relation til civilretlig forfølgning af overtrædelser af forbuddet mod tortur eller torturlignende behandling i artikel 3, men med dom i sagen 1062/07, *Stagno* ..., er det dog anerkendt, at forældelsesregler ikke i sig selv strider mod konventionen, omend den konkrete anvendelse af nationale forældelsesregler kan indebære en konventionskrænkelse.

Det hensyn, der fører til, at Domstolen i et vist omfang anerkender nationale regler om forældelse, er først og fremmest, at nationale domstole ikke skal udtale sig om forhold, der ligger langt tilbage i tid, hvor beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige som følge af den forløbne tid. Dette er – alt andet lige – ikke tilfældet i nærværende sag.

Selvom Domstolen anerkender, at forældelsesregler som udgangspunkt er lovlige, da de forfølger legitime formål, jf. blandt andet sagerne 22083/92 og 22095/93, *Stubbings m.fl. mod UK* ..., har Domstolen dog samme sted slået fast, at nationale forældelsesregler kun kan bringes i anvendelse i det omfang de er proportionelle i forhold til det forfulgte mål, jf. præmis 50 ...

Det afgørende for om de danske forældelsesregler skal bringes til anvendelse i nærværende sag, er herefter en proportionalitetsafvejning. De momenter der bør indgå i denne afvejning fremgår også af dommen i 22083/92 og 22095/93, *Stubbings m.fl. mod UK*, præmis 50-57 ... I den forbindelse henvises til Institut for Menneskerettigheders indlæg af 13. oktober 2016 ..., hvor der nærmere redegøres for disse momenter og hvor det konkluderes, at de samme momenter, der i *Stubbings* talte for, at nationale forældelsesregler fandt anvendelse, i nærværende sag taler *imod* ...

Fra dansk retspraksis er der enkelte eksempler på, at forholdet mellem forældelsesloven og EMRK har været genstand for prøvelse.

I U.2014.3045Ø ... udtalte Østre Landsret således, at det med hensyn til civile godtgørelseskrav måtte "*antages*", at det er foreneligt med kravet om effektive retsmidler i konventionens artikel 13, at kravet skal rejses inden for de frister, der følger af almindeligt gældende forældelseslovgivning, men anerkendte, at det måtte bero på en konkret vurdering af, om det er foreneligt med EMRK.

Det fremgår af afgørelsen, at Østre Landsret lagde vægt på, at civilretlig forældelseslovgivning "*typisk indeholder bestemmelser om suspension af forældelsesfrister i blandt andet tilfælde, hvor den krævet tilkommer ikke haft reel mulighed for at rejse kravet, jf. i dansk ret forældelseslovens § 3, stk. 2*".

Der er imidlertid ikke mulighed for suspension af de absolutte forældelsesfrister i forældelseslovens § 3, stk. 3, hvorfor dette hensyn ikke er relevant i nærværende sag.

I U.2016.3929Ø ... kom Østre Landsret til det resultat, at en række irakiske torturofres krav mod staten, der som udgangspunkt var forældede efter dansk ret, ikke var forældede på grund af en konkret vurdering af sagens særlige forhold. Dette resultat nåede landsretten, som følge af fortolkning af forældelsesloven i lyset af EMRK og Torturkonventionen.

Praksis efter både dansk ret og EMRK viser således, at der i nærværende sag skal foretages en konkret afvejning af, om det vil være konventionsstridigt, at afskære sagsøgernes krav på grund af forældelse efter danske forældelsesregler.

På den baggrund gøres det gældende, at en konkret vurdering, må føre til, at forældelse efter forældelsesloven vil være i strid med EMRK, fordi:

1. Forældelsesfristen efter dansk ret er urimeligt kort, da den regnes fra et tidspunkt, hvor sagsøgerne ikke har kunnet gøre kravet gældende, da de var børn og i øvrigt traumatiserede, som følge af de overgreb de var udsat for.
2. Nærværende sag er sagsøgernes eneste effektive retsmiddel i forhold til at få prøvet, om Slagelse Kommunes passivitet udgør en krænkelse af EMRK artikel 3.
3. Det hensyn der fører til, at Domstolen anerkender nationale regler om forældelse, er først og fremmest, at bedømmelsen af forhold, der ligger langt tilbage i tid, vil være mærket af, at beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige – hvilket ikke gør sig gældende i nærværende sag.

Alternativet vil være, at sagsøgerne – der i årevis har været udsat for vold og seksuelle krænkelse – og først i 2014 har fået faktisk viden om sagsøgtets tilsynssvigt, på grund af national forældelseslovgivning afskæres fra at rejse krav om godtgørelse for krænkelse efter EMRK's artikel 3.

Det gøres i den forbindelse også gældende, at det må tillægges vægt, at Slagelse Kommune i 2005 – i forbindelse med fraflytningen fra T – lukkede sagen, for først at tage den frem igen i forbindelse med nærværende sagsanlæg. Selv ikke den viden Slagelse Kommune senere fik om det passerede (i hvert fald i forbindelse med straffesagen) har ført til, at der på noget tidspunkt er indledt en efterforskning eller undersøgelse af, om man burde have handlet anderledes i kommunen eller om man havde krænket sagsøgernes menneskerettigheder.

Det er i den forbindelse sagsøgernes synspunkt, at såfremt Slagelse Kommune havde indledt en egentlig undersøgelse af hændelsesforløbet (fx udarbejdet en "T-rapport") ville dette have ført til, at sagsøgerne på langt tidligere tidspunkt havde haft mulighed for at rejse deres krav.

I forlængelse heraf, gøres det gældende, at det forhold, at Slagelse Kommune reelt begravede sagen i 2005 taler for, at forældelseslovgivningens hensyn om, at man ikke skal mødes med gamle krav, ikke er et moment, der skal tillægges vægt i sagen.

Konklusion

Det gøres således gældende, at kravet ikke er forældet efter forældelsesloven, der i øvrigt må fortolkes i lyset af EMRK. I anden række gøres det gældende,

at danske forældelsesregler ikke skal bringes til anvendelse i sagen, da sagens særlige omstændigheder taler for, at dette vil være i strid med EMRK.

KRÆNKELSEN

G's voldtægter og ydmygelser af de tre små piger har kun kunnet finde sted fordi Slagelse Kommune svigtede sin forpligtelse til at føre regelmæssigt tilsyn og undlod at reagere på de mange indberetninger fra læger, psykologer, skolelærere og ansatte, der var i kontakt med pigerne.

Kun på grund af Slagelse Kommunes passivitet i sagen kunne misbruget stå på i årevis og pådrage sagsøgerne store skader, som har betydet, at ikke bare deres børneliv – men også deres voksenliv – er blevet ødelagt. Ingen kan give sagsøgerne deres barndom tilbage, men de voksne, der svigtede dem dengang, kan tage ansvaret for, at de ikke passede godt nok på dem.

Det gøres i nærværende søgsmål overordnet gældende, at Slagelse Kommune har krænket sagsøgernes ret til beskyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling, eftersom kommunen ikke på et tidligere tidspunkt tog underretningerne og bekymringerne fra fagfolk i pigernes netværk, samt pigernes egne udsagn til efterretning og iværksatte foranstaltninger, der kunne forhindre de omtalte overgreb.

Slagelse Kommune bærer som arbejdsgiver og ansvarlig myndighed ansvaret for de enkelte medarbejders fejl og undladelser, herunder også anonyme fejl og fejl begået af private aktører, som kommunen har uddelegeret opgaver til. Kommunen er også selvstændigt ansvarlig som myndighed for overholdelse af reglerne i serviceloven og EMRK, der har til formål at sikre børns ret til omsorg og beskyttelse, herunder at forhindre at børn bliver udsat for misrøgt.

Dét faktum at kommunen havde uddelegeret tilsynsforpligtelsen til en privat aktør fritager ikke kommunen for det ansvar, der følger af den dagældende servicelov og forpligtelserne efter EMRK.

Det gøres gældende, at Slagelse Kommune er ansvarlig for, at der ikke blev iværksat en tilbundsgående undersøgelse af sagsøgernes forhold på trods af gentagne underretninger og pigernes egne udsagn om, hvordan de blev behandlet på T.

Slagelse Kommune havde eller burde have haft kendskab til de beskrevne overgreb, samt at pigerne havde behov for særlig støtte på et tidligere tidspunkt, idet kommunen allerede i 2001 modtog en lærerindberetning, som burde have afstedkommet yderligere undersøgelser af pigernes forhold på T, ligesom der samme år indgik psykolograpporter med mistanke om vold, afstraffelse og blå mærker.

Herefter modtog kommunen løbende bekymringer og indberetninger, men disse afstedkom aldrig nogen undersøgelse af forholdene på T. Dette resulterede ej heller i yderligere undersøgelser fra Slagelse Kommunes side, ligesom sagsbehandler M konstaterede, at der i en periode på mere end et år, ikke var udarbejdet statusbeskrivelser af pigernes forhold på T og at kommunen således i mere end et år ikke havde ført tilsyn

med pigerne, som grundet deres skrøbelige tilstand netop havde behov for kontinuerlig og støttende opfølgning, for at de ikke skulle skades yderligere i deres udvikling.

Uddelegeringen af tilsynsforpligtelsen til PRO ændrer ikke ved, at Slagelse Kommune er den ansvarlige myndighed, som derfor har et selvstændigt ansvar for at føre tilsyn og sikre, at betingelserne i servicelovens § 33, jf. § 6 iagttages.

Såfremt retstilstanden var, at Slagelse Kommune ikke kunne gøres ansvarlig for tilsynssvigt hos PRO, vil dette i øvrigt betyde, at kommuner ville kunne ”købe sig fri” af deres forpligtelser efter EMRK.

Slagelse Kommune har derfor, som ansvarlig myndighed pligt til at sikre sig, at den aktør, som de uddelegerer tilsynsforpligtelsen til, varetager denne på betryggende vis og har desto mere en forpligtelse til at handle, såfremt dette ikke er tilfældet.

Dette gjorde Slagelse Kommune ikke, trods at de flere gange blev gjort opmærksom på, at PRO's tilsyn var mangelfuldt. Det ligger i den forbindelse fast, at Slagelse Kommune allerseneset i 2002 ... har været opmærksom på, at tilsynet fra PRO's side var mangelfuldt.

Udover det manglende tilsyn med PRO' og den manglende indgriben, sad kommunen endvidere adskillige bekymringer og indberetninger overhørig, som de modtog i den periode, hvor pigerne boede på T.

Kommunens pligter efter serviceloven

Det følger af dagældende servicelovs § 6 og § 33 ..., at kommunen er forpligtet til at føre tilsyn med de forhold, som børn lever under i kommunen, på en sådan måde, at kommunen så tidligt som muligt kan få kendskab til de tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte til et barn.

Retten til at blive inddraget og have indflydelse på ens egen sag er en grundlæggende rettighed, der blandt andet er fremhævet i Børnekonventionens artikel 12 ... Det fremgår heraf, at et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, har ret til at udtale sig om ethvert forhold, der vedrører barnet.

Slagelse Kommunes processkrift C tegner (ligesom processkrift A, afsnit 3) et billede, hvorefter de kommunale tilsynspligter på daværende tidspunkt var meget lempelige – og først blev skærpet efter sagsøgerne fraflyttede kommunen.

Dette er ikke tilfældet.

De daværende kommunale forpligtelser følger først og fremmest af kapitel 8 og 9 i den dagældende servicelov ... Herunder navnlig §§ 32, 33, 35, 36, 38, 49, 53, 55, 56 og 58, suppleret af lovforslag nr. L 229 af 16. april 1997 (FT 1996-97) til den oprindelige servicelov og vejledning nr. 57 af 5. marts 1998 om særlig støtte til børn og unge ...

Det fremgår af den dagældende servicelovs § 6, jf. § 33, at kommunen havde en generel pligt til at føre tilsyn med børn og unge, som boede i kommunen. Af pkt. 110 i vejledningen ... fremgik at kommunen havde:

”... pligt til at føre tilsyn med barnet eller den unge med regelmæssige mellemrum og opretholde personlig kontakt med barnet eller den unge og anbringelsesstedet.”

Tilsynspligten og de øvrige regler i kap. 8 skal ses i lyset af formålsbestemmelsen i § 32 ..., hvorefter støtten blandt andet skulle ydes tidligt og på baggrund af barnets forhold (stk. 2) og med inddragelse af barnets synspunkter i overensstemmelse med dets alder og modenhed (stk. 3). I bemærkningerne til § 30 (vedtaget som § 32) i lovforslag nr. 229/1997 anførtes ..., at

”barnets ... synspunkter altid skal inddrages og tillægges passende vægt afpasset efter barnets alder og modenhed” i ”alle faser af undersøgelsen og indsatsen”.

Kommunen havde en klar undersøgelsespligt efter § 38, stk. 1 ..., hvor det ”*må ... antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte*”. Anledningen til en sådan undersøgelse kunne bl.a. være underretninger som kommunen modtog, jf. vejledning nr. 57/1998, pkt. 27 ... Ifølge pkt. 28 samme sted, skulle kommunen herefter foretage,

”... en grundig indledende undersøgelse” med henblik på at få ”... på så tidligt et tidspunkt som muligt ... en kvalificeret afdækning af, om der foreligger problemer, der bør resultere i iværksættelse af hjælpeforanstaltninger”.

I forbindelse med sådan undersøgelse, skulle der være oplysning om barnets holdning til den påtænkte foranstaltning, jf. servicelovens § 38, stk. 2, 2. pkt. Således hedder det i vejledningens punkt 29 ...

”Det er således også væsentligt, at barnets eller den unges egen mening kommer til udtryk gennem en samtale med de pågældende børn og unge. Der bør afsættes den fornødne tid til sådanne samtaler, også når det drejer sig om mindre børn...”

Kommunen var endvidere forpligtet til at udarbejde en handleplan forud for anbringelsen uden for hjemmet, jf. servicelovens § 53 og at revurdere planen hver 6. måned, jf. § 56 ... Det er derfor misvisende, når sagsøgte i processkrift C, pkt. 3.3.2 anfører, at kommunen først blev forpligtet til at vurdere, om det var nødvendigt at revidere handleplanen med 6 måneders mellemrum pr. den 1. august 2004, da servicelovens § 58 a, stk. 3 blev indsat ved lov nr. 320/2004 (som om det var en nyskabelse). Denne forpligtelse havde kommunen i hele den periode, sagsøgerne var anbragt i pleje, jf. dagældende § 56, stk. 1.

I de handleplaner der rent faktisk blev udarbejdet i sagen blev det bestemt, at kommunen skulle se til planens overholdelse og afholde statusmøder to gange årligt, og at PRO skulle føre tilsyn med opholdsstedet og udarbejde grundige statusrapporter om sagsøgerne to gange årligt ...

Det er også af den grund underordnet, om en pligt til at føre tilsyn to gange årligt først blev vedtaget på lovgivningsniveau, efter sagsøgerne var flyttet, jf. sagsøgte processkrift C, pkt. 3.4-3.5.

Det ligger således helt fast, at Slagelse Kommune efter den dagældende servicelov, som minimum:

1. skulle have haft personlig og regelmæssig kontakt med sagsøgerne selv,
2. skulle have kontrolleret, at PRO udførte tilsynet som aftalt,
3. skulle have fulgt op på og om fornødent løbende revideret handleplanerne, og
4. skulle have reageret straks og adækvat på alle underretninger og bekymringer.

Det ligger endvidere fast, at det forhold, at amtet førte deres eget tilsyn med T, ikke kunne erstatte kommunens pligt til at føre tilsyn med børnene, der var anbragt der.

Kommunens pligter efter EMRK

Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) praksis, at forbuddet mod tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling også indebærer en positiv forpligtelse til at forhindre, at personer, der er under statens jurisdiktion, bliver udsat for handlinger, der er forbudt efter artikel 3, jf. fx 29392/95, *Z mfl. mod UK, præmis 73* ..., hvoraf fremgår, at

”The obligation on High Contracting parties under article 1 of the convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedom defined in the convention, taken in conjunction with article 3, requires States to take measures designed to ensure that individuals within their jurisdiction are not subjected to torture or inhuman or degrading treatment, including such ill-treatment administered by private individuals (...)

These measures should provide effective protection, in particular, of children and other vulnerable persons and include reasonable steps to prevent ill-treatment of which the authorities had or ought to have had knowledge.”

Det gøres gældende, at Slagelse Kommune som ansvarlig myndighed har tilsidesat forpligtelsen til at iværksætte effektive foranstaltninger, med henblik på at forhindre vold og seksuelle overgreb og anden vanrøgt, idet de har siddet adskillige indberetninger, bekymringer samt børnenes egne udsagn overhørig.

Undladelsen af at iværksætte effektive foranstaltninger og føre et effektivt tilsyn med de forhold, som pigerne levede under, udgjorde dels en tilsidesættelse af kommunens forpligtelser efter serviceloven, dels en selvstændig krænkelse af pigernes beskyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling, idet kommunen var eller burde have været bekendt med risikoen for den nedværdi-

gende behandling og de seksuelle overgreb, og derfor i henhold til Domstolens praksis var underlagt en positiv forpligtelse til at iværksætte effektive foranstaltninger, der kunne forhindre overgrebene, jf. blandt andet 33218/96, *E and others v. UK ...* og 29392/95, *Z and others v. UK ...*

Der stilles efter EMRK særlig strenge krav til myndigheders tilsynspligt overfor børn, da de kan tøve med at fortælle om overgreb eller med at beskrive overgreb, jf. 26692/05 *C.A.S. og C.S. mod Rumænien*, præmis 78 og 81 ...

Børn nyder således en særlig beskyttelse og myndighederne skal derfor undersøge alle indberetninger om vold imod børn, jf. 100161/13, *M og M mod Kroatien*, præmis 146 ...

Særligt om efterforskningspligten efter EMRK

Slagelse Kommune har i processkrift B bestridt, at man har haft pligt til at efterforske overgrebene mod sagsøgerne, ligesom kommunen har anført, at nærværende sag alene omfatter kommunens sagsbehandling, indtil sagsøgerne flyttede fra T.

Det gøres heroverfor fortsat gældende, at Slagelse Kommune udover pligten til at forsøge at forhindre overgrebene, ligeledes har en pligt til at efterforske overgrebene mod sagsøgerne, og at denne pligt også bestod efter, at sagsøgerne flyttede fra T.

Rent terminologisk må den såkaldte efterforskningspligt efter EMRK ikke blandes sammen med det danske politis efterforskning i en straffesag.

Efterforskningspligten efter EMRK påhviler den danske stat – inklusiv Slagelse Kommune – som helhed. Den skal navnlig sikre, at mulige krænkelse af artikel 3 bliver efterforsket, og at de ansvarlige stilles til ansvar. Dette vil i første række være den private gerningsmand, som har begået overgrebene og i den forbindelse er politiets efterforskning selvfølgelig relevant.

Efterforskningspligten efter EMRK stopper imidlertid ikke ved den private gerningsmand. EMRK artikel 3 indeholder også en pligt til at efterforske, om offentlige myndigheder har krænket artikel 3, for eksempel fordi de ikke har gjort nok for at stoppe overgreb, som de var eller burde have været bekendt med. Efterforskningspligten efter EMRK er derfor mere vidtrækkende end den efterforskning, som foretages af det danske politi.

Efterforskningen skal leve op til en række krav. Den skal ekspederes uafhængigt, hurtigt og rimeligt og skal kunne klarlægge sagens faktum og være i stand til at identificere og straffe de ansvarlige. Offeret skal desuden inddrages i efterforskningen, jf. 35810/09, *O’Keeffe mod Irland*, præmis 172 ...

Det er et væsentligt element af artikel 3’s beskyttelse, at efterforskningen skal kunne fastslå, om en offentlig myndighed eller dennes ansatte har krænket EMRK artikel 3, jf. 29392/95, *Z m.fl. mod UK*, præmis 109 ...

Efterforskningen skal således sikre, at beskyttelsen efter EMRK artikel 3 ikke udhules i praksis, for eksempel fordi staten ikke indsamler de beviser, der senere er nødvendige for, at gennemføre en retssag.

Efterforskningspligten er en selvstændig pligt, der skal iagttages, uanset om pligten til at forebygge og forhindre krænkelse er iagttaget. Kravene til efterforskning opfyldes ikke ved at stoppe overgrebene, og efterforskningspligten ophørte derfor heller ikke, da sagsøgerne blev fjernet fra T.

Sagsøgerne gør gældende, at pligten til at efterforske allersenest indtrådte, da Slagelse Børne- og Ungecenter den 6. september 2006 ... meddelte, at der var kommet oplysninger frem, som tydede på, at G havde forgrebet sig på sagsøgerne, imens de boede på T. På dette tidspunkt må det have stået klart for Slagelse Kommune, at sagsøgerne var blevet udsat for overgreb.

Det er Slagelse Kommune, der herefter skal bevise, at pligten til at efterforske efter EMRK artikel 3 er iagttaget, og det må i den forbindelse komme kommunen bevismæssigt til skade, hvis der er bortkommet dokumenter eller i øvrigt ikke kan fremskaffes oplysninger om forløbet, jf. 26692/05, C.A.S. og C.S. mod Rumænien, præmis 70 ...

I den forbindelse bemærkes det, at Slagelse Kommune har oplyst, at det ikke har været muligt at oplyse sagens omstændigheder præcist på baggrund af kommunens egne akter ...

Efter EMRK er det underordnet, hvilken national myndighed der iagttager efterforskningspligten, så længe efterforskningen opfylder de nævnte krav, jf. 29392/95, Z m.fl. mod UK, præmis 109 ... Pligten kan derfor være iagttaget af politiet ved dets efterforskning i forbindelse med straffesagen mod G.

Dette forudsætter imidlertid blandt andet, at politiet undersøgte og tog stilling til, om Slagelse Kommune eller dennes ansatte kunne gøres ansvarlige for at have forholdt sig passivt over for de indberetninger, kommunen modtog, hvilket ikke ses at være tilfældet.

Efterforskningspligten kan endvidere opfyldes ved domstolene – igen under forudsætning af, at sagen bliver tilstrækkeligt oplyst til, at der kan tages stilling til kommunens ansvar.

Hvis landsretten derfor finder, at sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, således at det ikke er muligt at konstatere, om Slagelse Kommune har krænket EMRK artikel 3, f.eks. fordi kommunen ikke har bevaret alle sagens akter eller iværksat en intern undersøgelse af sagen, gør sagsøgerne gældende, at kommunen har krænket sin pligt til at efterforske efter EMRK artikel 3.

Det må på baggrund af Slagelse Kommunes processkrift C kunne lægges til grund, at Slagelse Kommune intet har foretaget sig i retning af, at undersøge om sagsbehandlere eller kommunen kunne eller burde have handlet anderledes i forbindelse med sagsøgernes anbringelse – men alene forladt sig på politiets undersøgelser af sagen.

Om kravet og godtgørelsesniveauet

Det gøres gældende, at Slagelse Kommunes tilsidesættelse af servicelovens regler, samt tilsidesættelsen af den positive forpligtelse efter EMRK, artikel 3, udgør en retsstridig krænkelse af sagsøgernes rettigheder.

Det kan i den forbindelse ikke tillægges betydning, at sagsøgerne har fået tilkendt tortgodtgørelse i straffesagen, idet der ikke ved udbetalingen af denne godtgørelse er sket nogen kompensation i forhold til, at Slagelse Kommune har krænket pigernes grundlæggende rettigheder.

Retten til godtgørelse for en konventionskrænkelse, når der er tale om krænkelse af en fundamental rettighed som artikel 3, skal ske efter princippet i § 26, men med udgangspunkt i det niveau for godtgørelse, som er fastlagt i EMD's praksis, jf. U2011.2695H ..., hvor Højesteret udtalte, at godtgørelsen for krænkelse af EMRK artikel 8 skulle ske efter "*princippet i erstatningsansvarslovens § 26*", samt præmisserne vedrørende udmålingen af godtgørelse i U2013.986H ..., hvor landsretten ved udmålingen af godtgørelsen for overtrædelse af EMRK artikel 2 (ret til livet) tog udgangspunkt i praksis for EMD og fastsatte godtgørelsen til 150.000 kr.

Det følger af EMDs praksis, at udmålingen af godtgørelse skal tage udgangspunkt i den svie og smerte (pain and suffering), som krænkelsen har medført, jf. 29392/95, *Z and others v. UK*, præmis 130 ..., i hvilken fire børn, der igennem fire et halvt år havde været udsat for massive omsorgssvigt, uden at de britiske myndigheder havde grebet ind, fik udmålt 32.000 GBP svarende til ca. 300.000 kr.

Det gøres på den baggrund gældende, at eftersom krænkelse af sagsøgerne har stået på over så lang en periode, og da krænkelse af sagsøgerne er massive og ekstremt nedværdigende, samt på baggrund af karakteren af krænkelse af sagsøgerne, skal udmålingen af godtgørelsen for tilsidesættelsen af den positive forpligtelse efter EMRK art. 3 fastsættes til 300.000 kr.

I den forbindelse bemærkes i øvrigt, at praksis fra EMD viser, at det normale niveau for krænkelse af sagsøgerne efter EMRK artikel 3 er mellem 20.000 og 60.000 euro, svarende til 150.000 – 450.000 kr. ... og at der ved fastsættelsen tages hensyn til omkostningsniveauet i medlemslandene ..., hvilket for Danmarks vedkommende er i den høje ende.

Det rejste krav er således opgjort ud fra en skønsmæssig afvejning af, hvad der efter EMD's praksis er et rimeligt niveau i nærværende sag – og altså ikke udtryk for, hvad der er maksimum indenfor rammen.

Særligt i forhold til den forligsmæssige erstatning, som sagsøgerne har modtaget fra PRO efter nærværende sagsanlæg, bemærkes, at der ikke er tale om godtgørelse i medfør af EMRK, men derimod kompensation efter erstatningsansvarsloven, herunder for varigt mén ...

Det betalte kompenserer med andre ord den personskade sagsøgerne er blevet påført – og som de efter egen opfattelse ikke er blevet fuldt ud kompenseret i forbindelse med straffesagen og senere i Erstatningsnævnet. Da sådan person-

skade kun vil kunne lade sig opgøre på baggrund af lægelig udredning mv. (som i sig selv vil være en belastning for sagsøgerne), har PRO med forliget accepteret, at beløbet fastsættes skønsmæssigt.

Der vil ikke kunne rettes et krav om godtgørelse for krænkelse af sagsøgernes rettigheder efter EMRK mod PRO, da der er tale om en privat virksomhed, der ikke er forpligtet af konventionen. PRO's udbetaling har derfor ikke betydning for sagsøgernes krav i nærværende sag.

Såfremt det af PRO udbetalte beløb skal fratrækkes sagsøgernes erstatning, vil dette i øvrigt reelt føre til, at Slagelse Kommune, ved antagelsen af et privat firma i sagen, har købt sig fri af ikke bare tilsynsopgaven, men også deres ansvar og forpligtelser efter EMRK.

Sammenfatning

G's voldtægter og ydmygelser af sagsøgerne har kun kunne finde sted fordi Slagelse Kommune svigtede deres forpligtelse til at føre regelmæssigt tilsyn og undlod at reagere på de mange indberetninger. Derved kunne misbruget stå på i årevis.

Det er Slagelse Kommune, der har haft ansvaret for, at overgrebene ikke blev forhindret. Når man ikke vil påtage sig sådant ansvar – og tværtimod siger, at man har gjort hvad man skulle – er sagsøgerne blevet nødsaget til, at forfølge spørgsmålet ved domstolene.

Og i den forbindelse gøres det gældende, at det må lægges til grund, at Slagelse Kommune har krænket sagsøgernes ret til beskyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling, fordi kommunen ikke greb ind over for de massive omsorgssvigt og seksuelle krænkelse, som de blev udsat for under deres ophold på T i perioden 23. februar 1999 – 6. januar 2005
..."

Institut for Menneskerettigheder har som biintervenient for sagsøgerne i et sammenfattende påstandsdokument anført følgende blandt andet:

”INDLEDNING

Nærværende sag rejser efter Institut for Menneskerettigheders opfattelse to principielle menneskeretlige problemstillinger:

- 1) om Slagelse Kommune har udvist ansvarspådragende passivitet over for A og B, imens de var anbragt hos en plejefamilie, og
- 2) om Danmarks folkeretlige forpligtelser medfører, at anvendelsen af dansk rets almindelige forældelsesregler skal tilsidesættes.

Spørgsmålet om, hvorvidt anvendelsen af de danske forældelsesregler skal tilsidesættes, beror i høj grad på sagens karakter og omstændigheder, herunder forhold, som omhandler kommunens ansvarsgrundlag. Instituttet vil derfor først behandle spørgsmålet om Slagelse Kommunes ansvar og derefter spørgsmålet om forældelse.

SLAGELSE KOMMUNES ANSVAR

Slagelse Kommune har på folkeretligt grundlag en positiv forpligtelse både til at forsøge at forhindre og til at efterforske overgreb, som privatpersoner begår, og som kommunen havde eller burde have haft kendskab til, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 3, jf. artikel 1, og Z m.fl. mod UK (29392/95), præmis 73, E m.fl. mod UK (33218/96), præmis 88, og A mod UK (100/1997/884/1096), præmis 22.

Tilsidesættelse af handlepligten indebærer en selvstændig krænkelse af konventionen og dermed et grundlag for erstatning eller godtgørelse, der er uafhængigt af såvel PRO's (den private virksomhed, som Slagelse Kommune udliciterede tilsynet med plejefamilien til) som gerningsmandens ansvar efter dansk ret. Det fremgår således entydigt af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at der ydes godtgørelse for ikke-økonomisk skade som følge af det offentliges selvstændige ansvar for tilsidesættelse af handlepligten, jf. også Østre Landsrets utrykte dom af 31. maj 2016 i sag nr. B-1168-15 (11. afd.), s. 2.

Det er derfor *ikke* en forudsætning for ansvar, at kommunen har handlet culpøst efter danske retsstandarder, eller at kommunen har handlet i strid med national lovgivning, herunder ved at begå sagsbehandlingsfejl eller i øvrigt af tilsidesætte kommunernes lovbestemte tilsynsforpligtelser, jf. Loizidou mod Tyrkiet (40/1993/435/514), præmis 26, og Avşar mod Tyrkiet (25657/94), præmis 284.

I stedet er det de retlige standarder, som kan udledes af Domstolens praksis, der er afgørende. Det afgørende er derfor, om kommunen vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev udsat for overgreb, og om kommunen i givet fald har udfoldet rimelige bestræbelser for at forhindre yderligere overgreb.

Det bemærkes, at det er kommunen, der er rette sagsøgte i en sag ved de danske domstole om erstatning eller godtgørelse for kommunens krænkelse af EMRK og ikke "Staten Danmark" som anført af Slagelse Kommune, hvorimod en sag ved Menneskerettighedsdomstolen naturligvis anlægges mod staten.

I det følgende redegør instituttet først for det retlige grundlag for vurderingen af, om Slagelse Kommune vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev udsat for overgreb. Herefter gennemgår instituttet først kommunens pligt til at forebygge og hindre overgreb og derefter kommunens pligt til at undersøge og efterforske overgreb, som den var eller burde have været bekendt med. Endelig redegør instituttet for, hvordan en godtgørelse for krænkelse af EMRK skal fastsættes.

Viden eller burde-viden

Det fremgår af oplysningerne fra straffesagen mod G, at sagsøgerne blev udsat for seksuelle, voldelige og verbale overgreb i perioden 1999 til 2002 henholdsvis 1999 til 2004. Slagelse Kommune modtog flere underretninger om forskellige overgreb imod sagsøgerne i disse perioder. Sagsøgerne blev fjernet fra plejefamilien i 2002 henholdsvis 2005.

Hvorvidt – og i givet fald hvornår – Slagelse Kommune vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev udsat for overgreb af deres plejefamilie, er en bevis-

mæssig vurdering, som parterne har skriftvekslet om, og som landsretten i sidste ende må tage stilling til.

Instituttet vil imidlertid redegøre for, på hvilket grundlag denne bevismæssige vurdering skal foretages, og herunder redegøre for hvilke momenter der indgår i vurderingen af, om Slagelse Kommune vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev udsat for overgreb.

Helt overordnet skal der lægges vægt på, om myndigheden på daværende tidspunkt vidste eller burde have vidst, at der var en reel og umiddelbar risiko for, at et konkret individ kunne blive udsat for overgreb af et andet individ. Henset til artikel 3's fundamentale betydning stilles der ikke strenge krav til Slagelse Kommunes viden eller burde-viden. Børn nyder en særlig beskyttelse, og myndighederne skal derfor undersøge alle indberetninger om vold imod børn, jf. M og M mod Kroatien (10161/13), præmis 146, der henviser til FN's Børnekonventions artikel 19. Der skal omvendt ikke pålægges kommunen en uforholdsmæssig stor eller umulig forpligtelse at opfylde, jf. i det hele Osman mod UK (23452/94), præmis 116. Omfanget af handlepligten vil derfor afhænge af, hvor stærkt grund en kommune har for at handle på et givent tidspunkt. En handlepligt kan derfor blive både skærpet og lempet efterhånden som en sag udvikler sig, jf. nærmere nedenfor.

Det er ikke et krav, at kommunen var bekendt med overgrebene. Det er tilstrækkeligt, at kommunen burde have været bekendt med, at den pågældende potentielt risikerede at blive udsat for overgreb, jf. E m.fl. mod UK (33218/96), præmis 96. Det er heller ikke et krav, at misbruget formelt var anmeldt, hvis der forelå tilstrækkeligt klare indikationer på, at det kunne have fundet sted, jf. Members of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses m.fl. mod Georgien (71156/01), præmis 97.

Eksempelvis lagde Domstolen i M og M mod Kroatien (10161/13) vægt på oplysninger, som klager havde afgivet over for en politibetjent, en psykiater og en psykolog, samt skader, som var dokumenteret af en læge. Domstolen fandt, at myndighederne måtte vide, at klager risikerede at blive udsat for yderligere misbrug, da myndighederne blev oplyst om misbruget og forelagt dokumentationen fra lægen, jf. præmis 137-142.

Der skal selvsagt være en rimelig sammenhæng mellem alvorligheden og hyppigheden m.v. af de indberetninger, som Slagelse Kommune modtog, og de skridt, kommunen tog for at be- eller afkræfte disse: Des alvorlige indberetninger kommunen modtog, des større skridt må der også kræves af den. Hvis kommunen ikke tog de efter omstændighederne fornødne skridt, har kommunen tilsidesat sine pligter til at hindre og forebygge (yderligere) overgreb.

Umenneskelig og nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3 kan omfatte såvel vold imod og vanrøgt af børn, jf. f.eks. A mod UK (100/1997/884/1096), præmis 20-21, Tyrer mod UK (5856/72), præmis 28-35, og Z m.fl. mod UK (29392/95), præmis 11-40, som reelle og umiddelbare trusler om sådan behandling, jf. Gäfgen mod Tyskland (22978/05), præmis 101-108. Det er således tilstrækkeligt, at sagsøgerne kan bevise, at Slagelse Kommune vidste eller burde have vidst, at de blev udsat for voldelige overgreb eller trusler herom.

Sagsøgerne skal omvendt ikke nødvendigvis bevise, at kommunen vidste eller burde have vidst, at de også blev udsat for seksuelle overgreb.

Der stilles strenge krav til kommunernes tilsynspligt over for børn. Vurderingen skal således foretages i lyset af de særlige forhold, der gør sig gældende i sager om overgreb imod børn. Domstolen har således kritiseret, at en myndighed ikke tog hensyn til, at børn kan tøve med at fortælle om overgreb eller med at beskrive overgreb, jf. C.A.S. og C.S. mod Rumænien (26692/05), præmis 78 og 81.

Når det vurderes, om der er sket en krænkelse af EMRK artikel 3, skal det ske i lyset af de menneskeretlige standarder m.v., som var fastslået i Domstolens praksis på krænkelsestidspunktet, jf. O'Keeffe mod Irland (35810/09), præmis 143 og 147. Østre Landsret bør derfor ikke tillægge Domstolens dom i D.P. og J.C. mod UK (38719/97) afgørende betydning, da sagen vedrørte forhold fra slut 60'erne til midt 80'erne og dermed ikke giver et retvisende billede af de krav, der blev stillet til offentlige myndigheders viden eller burde-viden i perioden 1999-2005, da sagsøgerne var anbragt på T.

Pligten til at forebygge og hindre

Såfremt Østre Landsret når frem til, at Slagelse Kommune vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev eller risikerede at blive udsat for overgreb i strid med EMRK artikel 3, skal landsretten tage stilling til, hvorvidt kommunen tog passende skridt for at hindre og forebygge misbruget.

Forpligtelsen skal ses i lyset af, at forbuddet mod tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling i artikel 3 er en af de mest fundamentale rettigheder i EMRK på linje med retten til liv i artikel 2. Hertil kommer, at børn er en udsat gruppe, som derfor nyder en særlig beskyttelse efter EMRK artikel 3, jf. f.eks. O'Keeffe mod Irland (35810/09), præmis 144. Domstolen stilles derfor strenge krav til kommunens positive forpligtelser.

Instituttet anerkender, at beslutningen om at tvangsfjerne sagsøgerne indebar en svær, skønsmæssig afvejning, og at der er tale om et særdeles vidtgående indgreb. Hensynet til barnets tarv vejer imidlertid tungest, og et indgreb i familielivet kan derfor være nødvendigt, selv om indgrebet kan betyde, at en forælder anklages for overgreb, som det senere viser sig, at forælderen ikke har begået, jf. Opuz mod Tyrkiet (33401/02), præmis 144 og 147, Juppala mod Finland (18620/03), præmis 42, og Østre Landsrets dom trykt i FED 2008.61.

Det er derfor tilstrækkeligt, at sagsøgerne kan bevise, at de foranstaltninger, som kommunen havde til sin rådighed, havde en reel udsigt til at hindre misbruget, jf. E m.fl. mod UK (33218/96), præmis 99, og at kommunen ikke gjorde alt, hvad der med rimelighed kunne kræves af den, for at forhindre eller forebygge nye krænkelse, jf. Osman mod UK (23452/94), præmis 116.

Det fremgår af straffesagen mod G, at A og B blev udsat for overgreb indtil det tidspunkt, de blev fjernet fra plejefamilien i 2002 henholdsvis 2005. Slagelse Kommune opfyldte derfor utvivlsomt sin forpligtelse til at hindre overgreb begået af privatpersoner, da kommunen fjernede A og B fra T den 14. januar 2002 henholdsvis den 6. januar 2005.

Sagens kernespørgsmål er derefter, hvorvidt Slagelse Kommune - efter de for kommunen til enhver tid tilgængelige oplysninger og indberetninger - på et tidligere tidspunkt burde have handlet med henblik på at bringe overgrebene til ophør.

Pligten til at efterforske

Ud over forpligtelsen til at forhindre og forebygge overgreb har kommunen også en forpligtelse til at efterforske krænkelse af EMRK artikel 3, som kommunen var eller burde have været bekendt med. Pligten til at efterforske er således en selvstændig forpligtelse, der skal iagttages, uanset om pligten til at forebygge og forhindre overgreb er opfyldt.

Efterforskningspligten overlapper til dels med spørgsmålet om kommunens handlepligt. Hvis en myndighed modtager en indberetning om misbrug, skal myndigheden reagere på indberetningen med henblik på at be- eller afkræfte den samt foretage det videre fornødne. Det er derfor en integreret del af vurderingen, om kommunen løbende har gjort tilstrækkeligt for at oplyse sagen.

Hvis myndigheden konstaterer, at misbrug har fundet sted, skal den – udover at iagttage sin pligt til at hindre, at det finder sted igen – efterforske misbruget, bl.a. med henblik på at identificere og straffe de ansvarlige. Det er således ikke tilstrækkeligt, at kommunen tvangs fjerner børnene og anmelder overgrebene til politiet.

Denne efterfølgende efterforskningspligt er væsentlig, fordi myndighedens passivitet kan indebære tab af beviser i forhold til myndighedsansvaret. Hvis en efterfølgende efterforskning ikke gennemføres, vil også denne passivitet i sig selv kunne krænke EMRK artikel 3.

Efterforskningen skal bl.a. sikre, at artikel 3 ikke er umulig at håndhæve i praksis, f.eks. fordi staten ikke sikrer beviser om en påstået krænkelse, jf. C.A.S. og C.S. mod Rumænien (26692/05), præmis 70, og Assenov m.fl. mod Bulgarien (90/1997/874/1086), præmis 102. Domstolen har således i flere tilfælde fundet en krænkelse af denne forpligtelse, hvor statens manglende iagttagelse heraf er skyld i, at det ikke er muligt at konstatere en krænkelse af statens forpligtelse til at forhindre eller forebygge overgrebet, jf. Khashiyev og Akayeva mod Rusland (57942/00 og 57945/00), præmis 178.

Efterforskningen skal leve op til en række krav. Den skal ekspederes uafhængigt, hurtigt og rimeligt og skal kunne klarlægge sagens faktum og være i stand til at identificere og straffe de ansvarlige. Offeret skal desuden inddrages i efterforskningen, jf. O'Keefe mod Irland (35810/09), præmis 172. Det er et væsentligt element af artikel 3's beskyttelse, at efterforskningen skal kunne fastslå, om en offentlig myndighed eller dennes ansatte har krænket EMRK artikel 3, jf. Z m.fl. mod UK (29392/95), præmis 109.

Det er instituttets opfattelse, at pligten til at efterforske allersenenest indtrådte, da Slagelse Børne- og Ungecenter den 6. september 2006 meddelte, at der var kommet oplysninger frem, som tydede på, at G havde forgrebet sig på sagsøgerne, imens de boede på T ... På dette tidspunkt må det

have stået klart for Slagelse Kommune, at sagsøgerne var blevet udsat for overgreb.

Det er Slagelse Kommune, der herefter skal bevise, at pligten til at efterforske efter EMRK artikel 3 er iagttaget, og det må i den forbindelse komme kommunen bevismæssigt til skade, hvis der er bortkommet dokumenter eller i øvrigt ikke kan fremskaffes oplysninger om forløbet, jf. C.A.S. og C.S. mod Rumænien (26692/05), præmis 70. I den forbindelse bemærkes det, at Slagelse Kommune har oplyst, at det ikke har været muligt at oplyse sagens omstændigheder præcist på baggrund af kommunens egne akter ...

Set med Menneskerettighedsdomstolens øjne er det underordnet, hvilken national myndighed der iagttager efterforskningspligten, så længe efterforskningen opfylder de nævnte krav, jf. Z m.fl. mod UK (29392/95), præmis 109. Pligten kan derfor være iagttaget af politiet ved dets efterforskning i forbindelse med straffesagen mod G. Dette forudsætter således blandt andet, at politiet undersøgte og tog stilling til, om Slagelse Kommune eller dennes ansatte kunne gøres ansvarlige for at have forholdt sig passivt over for de indberetninger, kommunen modtog.

Efterforskningspligten kan endvidere opfyldes ved domstolene igen under forudsætning af, at sagen bliver tilstrækkeligt oplyst til at der kan tages stilling til kommunens ansvar

Hvis landsretten omvendt finder, at sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, således at det ikke er muligt at konstatere, om Slagelse Kommune har krænket EMRK artikel 3, f.eks. fordi kommunen ikke har bevaret alle sagens akter eller iværksat en intern undersøgelse af sagen, vil kommunen efter instituttets opfattelse have krænket sin pligt til at efterforske efter EMRK artikel 3. Det bemærkes i den forbindelse af efterforskningspligten efter EMRK artikel 13 i Domstolens praksis er absorberet af eller indfortolket i forpligtelsen efter artikel 3.

I en sag ved Menneskerettighedsdomstolen vil det naturligvis være Staten Danmark, som ville skulle bære ansvaret. Det er imidlertid ikke hensigten, at enhver menneskeretskrænkelse skal for Domstolen. Tværtimod er det i første række op til de nationale myndigheder at håndhæve EMRK's beskyttelse. I nærværende sag er det derfor mest nærliggende, at Slagelse Kommune skal bære ansvaret for en eventuel tilsidesættelse af efterforskningspligten, da det var Slagelse Kommune, som havde tilsynsforpligtelsen med sagsøgerne, og som blev underrettet om de mulige overgreb af Slagelse Børne- og Ungecenter.

Sagsøgernes krav på godtgørelse

Såfremt Østre Landsret når frem til, at Slagelse Kommune har krænket sagsøgernes rettigheder efter EMRK artikel 3, skal landsretten tage stilling til, om sagsøgerne har krav på en godtgørelse fra kommunen udover de godtgørelser, de har modtaget fra PRO og i forbindelse med straffesagen mod G.

Hvor der er sket et brud på EMRK artikel 3, stiller EMRK artikel 13 krav om, at der i princippet skal være adgang til tabsafhængig erstatning i anledning af det offentliges passivitet, jf. Z m.fl. mod UK (29392/95), præmis 109. En tilkendelse af kompensation for en privatpersons kriminelle handlinger, som ikke

tager højde for myndighedernes forsømmelse, er derimod ikke tilstrækkelig, jf. E m.fl. mod UK (33218/96), præmis 112 og 116.

Godtgørelse af ikke-økonomisk skade fastsættes i overensstemmelse med princippet i erstatningsansvarslovens § 26 og EMRK artikel 13, jf. U 2011.2695H og U 2016B.232. Udmålingen af godtgørelse på nationalt plan skal svare til Domstolens udmåling af godtgørelse efter EMRK artikel 41, jf. Scordino mod Italien (nr. 1) (36813/97), præmis 181.

Ved krænkelse af forbuddet mod umenneskelig eller nedværdigende behandling efter EMRK artikel 3 fastsættes godtgørelsen efter artikel 41 normalt mellem 20.000-60.000 euro (svarende til 150.000-450.000 kr.), jf. *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer* (3. udg., 2011), bd. 2, s. 1168. Der er tale om en skønsmæssig fastsættelse, hvor navnlig krænkelsens karakter, grovhed og varighed samt graden af statens skyld indgår som væsentlige momenter. Det kan også indgå som et moment, at den krænkede har modtaget oprejsning på anden vis, jf. anf.st., bd. 2, s. 1166f. Der tages desuden hensyn til de varierende økonomiske forhold og omkostningsniveauer i Europarådets 47 medlemslande, og hvor Danmark ligger i den høje ende.

FORÆLDELSE

Menneskerettighedsdomstolen har fastslået, at forældelsesfrister ikke kan gøres gældende i relation til *strafferetlig* forfølgning af overtrædelser af EMRK artikel 3, jf. Okkali mod Tyrkiet (52067/99), præmis 76. Domstolen har imidlertid ikke forholdt sig direkte til, om forældelse af statens *civilretlige* erstatningsansvar for krænkelse af EMRK artikel 3 kan være i strid med artikel 3, 6 eller 13.

Udgangspunktet efter Domstolens praksis er dog, at forældelsesregler er lovlige, idet forældelsesregler forfølger legitime formål, navnlig retssikkerhed og endelighed, f.eks. at modparten ikke skal udsættes for at blive mødt med gamle krav, som denne ikke har mulighed for at beskytte sig imod, fordi beviserne ikke længere er troværdige, jf. bl.a. Stubbings m.fl. mod UK (22083/93 og 2095/93), præmis 51.

Forældelsesregler skal dog – som alle andre begrænsninger i EMRK artikel 6 og 13 – være proportionelle i forhold til det forfulgte mål, jf. Stubbings m.fl. mod UK (22083/93 og 22095/93), præmis 50. Kravet om proportionalitet kan betyde, at anvendelsen af de nationale forældelsesregler efter en konkret vurdering skal tilsidesættes.

Domstolen har således i flere sager fundet, at ufleksible forældelsesregler, som ikke tager højde for sagens særlige omstændigheder, er i strid med konventionen, jf. f.eks. Stagno mod Belgien (1062/07), præmis 33, Phinikaridou mod Cypern (23890/02), præmis 62, og Shofman mod Rusland (74826/01), præmis 43. Stagno-sagen drejede sig for eksempel om klagernes forældede krav mod et forsikringsselskab i anledning af, at selskabet havde udbetalt en forsikringssum, som var ment til klagerne, til deres mor, som havde brugt pengene. Domstolen fandt, at de nationale forældelsesregler krænkede EMRK artikel 6, idet forældelsesfristen kun var 3 år og blev regnet fra, da klagerne var mindreårige og derfor ikke kunne gøre kravet gældende, og idet det civile søgsmål var den

eneste måde, hvorpå klagerne kunne opnå oprejsning for det retstab, de havde lidt, jf. præmis 28-35.

Domstolen har i *Stubbings m.fl. mod UK* (22083/93 og 22095/93), som også vedrørte civilretlige krav i anledning af seksuelt misbrug af børn, som dog var rettet mod private gerningsmænd, fastslået, at Storbritanniens forældelsesregler var i overensstemmelse med EMRK artikel 6, jf. præmis 50-57. Sagen illustrerer, hvilke momenter Østre Landsret bør lægge vægt på ved proportionalitetsafvejningen, men den adskiller sig på afgørende punkter fra nærværende sag.

Først og fremmest var forældelsesfristen i *Stubbings-sagen* 6 år regnet fra, at klagerne fyldte 18 år, jf. præmis 52. Hvis denne forældelsesfrist blev anvendt i nærværende sag, ville A's krav først være forældet i oktober 2015, og B's krav i februar 2017, dvs. efter sagsanlægget i marts 2015. Til sammenligning er forældelsesfristen i dansk ret som hovedregel 3 år regnet fra skadens indtræden, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 4.

Forældelsesfristen for strafansvar for sædelighedsforbrydelser mod børn er derimod typisk 10 eller 15 år regnet fra, at offeret fylder 21 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1 og 3, og § 94, stk. 4, 1. pkt. Straffelovens regler er navnlig begrundet i, at barnet vil have svært ved at erkende og fortælle om overgrebet, særligt hvis gerningsmanden er barnets forælder, jf. nærmere de almindelige bemærkninger pkt. 5.2.9 og 5.2.12 til lovforslag nr. L 141 (2012-13), som fremsat. Domstolen har ligeledes anerkendt, at de psykologiske traumer, som disse overgreb typisk medfører, er en relevant faktor i vurderingen af, om korte forældelsesfrister konkret bør tilsidesættes, jf. *Mocanu m.fl. mod Rumænien* (10865/09 m.fl.), præmis 274.

Det er også en væsentlig forskel, at klagerne i *Stubbings-sagen* ønskede at anlægge et civilt søgsmål imod deres fædre, som havde begået overgrebene. Domstolen lagde vægt på, at klagerne havde andre retsmidler til deres rådighed end det civile søgsmål, idet den strafferetlige forfølgning af fædrene ikke kunne forældes, og idet der ville kunne udbetales kompensation til klagerne i forbindelse med en straffesag, jf. præmis 52. Nærværende sag vedrører derimod kommunens ansvar for krænkelse af EMRK artikel 3. Sagsøgerne har krav på at få fastslået dette ansvar i henhold til EMRK artikel 13, jf. *Z m.fl. mod UK* (29392/95), præmis 109.

Nærværende søgsmål er sagsøgernes eneste effektive retsmiddel, idet den strafferetlige forfølgning af G på ingen måde er et effektivt retsmiddel over for kommunens passivitetsansvar, jf. *O'Keefe mod Irland* (35810/09), præmis 179.

Domstolen lagde også vægt på, at der på daværende tidspunkt ikke var en europæisk konsensus vedrørende forældelsesreglers længde eller begyndelsestidspunkt. Dette betød, at Storbritannien havde en bred skønsmargin til at fastsætte disse, jf. præmis 54 og 56.

Siden *Stubbings-sagen* har Europarådet vedtaget konventionen om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og misbrug af 25. oktober 2007 (CETS nr. 201). Konventionens artikel 33 pålægger de kontraherende stater at fastsætte

forældelsesfrister i sædelighedssager om børn, som sikrer, at der er tilstrækkelig tid til, at en sag kan rejses, efter barnet er blevet myndigt, og som tager højde for overgrebets grovhed. En tilsvarende bestemmelse findes i artikel 58 i Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet af 11. maj 2011 (CETS nr. 210). Bestemmelserne er åbent formulerede og dermed ikke begrænsede til strafferetlig forfølgning af en privat gerningsmand. Domstolen har også for nylig anerkendt, at der er en tendens til, at nationale domstole i højere grad anvender forældelsesregler mere fleksibelt i sager om tortur, jf. *Mocanu m.fl. mod Rumænien* (10865/09 m.fl.), præmis 255 og 274. Samlet taler dette for, at de kontraherende staters skønsmargin er snævrere i dag.

I *Stubbings-sagen* lagde Domstolen vægt på, at Storbritannien havde brugt en del tid på at undersøge og overveje forældelsesreglerne, jf. præmis 55. Instituttet bemærker i den forbindelse, at lovgiver i Danmark ikke gjorde sig nogen overvejelse om forældelseslovgivningens forenelighed med EMRK artikel 6 og 13's krav i forbindelse med den seneste større revision af forældelsesloven, jf. navnlig betænkning nr. 1460/2005 og lovforslag nr. L 165 (2006-07). De danske forældelsesregler tager heller ikke højde for, om børn, der har været udsat for overgreb, har tilstrækkelig tid til at rejse en sag, efter de bliver myndige, ligesom overgrebets grovhed ikke indgår som et moment i vurderingen af, om et krav er forældet. Det var imidlertid efter instituttets opfattelse ikke hensigten med den nugældende forældelseslovgivning, at krav som det foreliggende skulle afskæres på grund af forældelse.

Instituttets opfattelse understøttes af, at Folketinget enstemmigt har besluttet, at forældelsesfristen for misbrugte børns civilretlige krav mod offentlige myndigheder skal forlænges eller muligvis helt ophæves, jf. folketingsbeslutning nr. B 101 (2015-16). Indtil videre ser det imidlertid ud til, at forældelsesreglerne alene vil blive ændret med virkning for fremtiden, hvorfor der fortsat vil være behov for en domstolsafgørelse af de gældende forældelsesreglers forenelighed med EMRK. Det fremgår af regeringens lovprogram, at der fremlægges lovforslag herom i efteråret 2016.

Nærværende sag adskiller sig på denne baggrund afgørende fra *Stubbings-sagen* således, at de momenter, som i *Stubbings-sagen* talte for, at de pågældende forældelsesregler var i overensstemmelse med EMRK, i nærværende sag taler imod det samme resultat.

FN's Torturkonvention, som Danmark ratificerede i 1987, og som forældelsesloven skal fortolkes i overensstemmelse med, bestemmer desuden i artikel 14, at deltagerstaterne skal sikre, at torturofre opnår oprejsning og har en eksigibel ret til rimelig og tilstrækkelig erstatning. FN's Torturkomite har på denne baggrund udtalt, at forældelsesregler ikke bør gælde i sager om torturofres krav på compensation. Komiteen har således i februar 2016 anbefalet Danmark at ophæve forældelsesreglerne for civilretlige krav på compensation for tortur, jf. komiteens General Comment nr. 3 af 19. november 2012 (CAT/C/GC/3), punkt 40, og komiteens anbefalinger af 4. februar 2016 til Danmark (CAT/C/DNK/CO/6-7), punkt 16-17. Udtalelserne er ikke retligt bindende for deltagerstaterne, men de indeholder retningslinjer af betydning for forståelsen og anvendelsen af Torturkonventionen.

Østre Landsret har ved dom af 4. juni 2014 (U 2014.3045Ø) anført, at forældelsesfrister konkret kan være i strid med retten til effektive retsmidler i EMRK artikel 13 (s. 3119). Ved kendelse af 22. august 2016 i sag nr. B-3448-14 (24. afd.) har Østre Landsret konkret fastslået, at krav, der som udgangspunkt var forældede efter dansk ret, ikke var forældede i lyset af sagens helt særlige forhold og i lyset af en fortolkning af forældelsesloven i lyset af EMRK artikel 3, 6 og 13 og Torturkonventionen. Som nærværende sag vedrørte den civile retlige krav i anledning af tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling i strid med EMRK artikel 3. Højesterets domme i U 2011.2208H og U 2013.3393H udelukker heller ikke, at forældelsesreglerne kan tilsidesættes i nærværende sag i medfør af en konkret proportionalitetsafvejning.

Derudover ses der ikke at være nogen praksis fra de danske domstole, som på et tidligere tidspunkt kunne have givet sagsøgerne grund til at tro, at de havde et krav imod kommunen. De hensyn, der generelt taler for anvendelsen af forældelsesfrister, kan endvidere ikke tillægges afgørende vægt i nærværende sag, hvor der er tale om en offentlig myndighed, som generelt er forpligtet til at undersøge og dokumentere overgreb i strid med EMRK artikel 3, som den burde kende til, jf. ovenfor om sagsøgtes pligt til at efterforske og Mocanu m.fl. mod Rumænien (10865/09 m.fl.), præmis 265.

Det er derfor Institut for Menneskerettigheders opfattelse, at EMRK artikel 3, 6 og 13 indebærer, at anvendelsen af de danske forældelsesregler ikke skal bringes i anvendelse i denne sag, *idet* forældelsesfristen er uforholdsmæssig kort, *idet* forældelsesfristen regnes fra et tidspunkt, hvor det ikke kunne forventes, at sagsøgerne ville have været i stand til at gøre deres krav gældende grundet deres unge alder og deres traumer fra overgrebene, *idet* et civilt søgsmål imod Slagelse Kommune er sagsøgernes eneste mulighed for at få fastslået kommunens ansvar og dermed deres eneste effektive retsmiddel efter EMRK artikel 13, *idet* sagen vedrører en krænkelse af EMRK artikel 3, som er en af konventionens mest fundamentale rettigheder, og *idet* modhensynet til kommunens retsstilling må tillægges ubetydelig vægt over for hensynet til børnenes rettigheder ...”

Slagelse Kommune og Kommunernes Landsforening som biintervenient for kommunen har i et sammenfattende påstandsdokument anført blandt andet:

”Sagens temaer

2.1 Temaet for nærværende sag er, **dels** om Slagelse Kommune, mens sagsøgerne var anbragt på opholdsstedet T , ved udøvelsen af det personrettede tilsyn har overtrådt reglerne i den dagældende servicelov på en sådan måde, at dette kan kvalificeres som en krænkelse af sagsøgernes menneskerettigheder efter EMRK’s artikel 3, der indeholder et forbud mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling, **dels** om et muligt (tort)erstatningsansvar for en sådan krænkelse er forældet.

I den forbindelse skal landsretten **for det første** tage stilling til, om der skal ske frifindelse, allerede fordi der er indtrådt forældelse.

I det omfang der ikke er indtrådt forældelse, skal landsretten **for det andet** tage stilling til, om Slagelse Kommune har undladt at iagttage sine forpligtelser i henhold til den dagældende servicelov, og om Slagelse Kommune måtte have krænket forbuddet i EMRK, artikel 3, mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Endelig skal landsretten **for det tredje** – i det omfang landsretten måtte nå frem til, at Slagelse Kommune enten ikke har iagttaget sine forpligtelser i henhold til den dagældende servicelov eller har krænket EMRK, artikel 3 – tage stilling til, om – og i givet fald i hvilket omfang – der er grundlag for at tilkende sagsøgerne en (tort)godtgørelse i henhold til eller efter principperne i erstatningsansvarslovens § 26. Landsretten skal i denne forbindelse blandt andet tage stilling til, om det forlig, sagsøgerne har indgået med fonden PRO, der mod betaling fra Slagelse Kommune varetog tilsynet med sagsøgerne under opholdet på T, afskærer sagsøgerne fra eller begrænser deres mulighed for også at kræve godtgørelse fra Slagelse Kommune for samme forhold.

2.2 Ad forældelse – hovedsynspunkter

2.2.1 Der er enighed mellem parterne om, at udgangspunktet efter den danske forældelseslov er, at forældelsesfristen begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor sagsøgerne fraflyttede opholdsstedet T. Dette var for A's vedkommende den 14. januar 2002, mens det for B og C's vedkommende var den 6. januar 2005.

A og B udtog stævning den 13. marts 2015.
A og B var på dette tidspunkt henholdsvis 23 og 22 år.
C udtog stævning den 3. juni 2016. C var på dette tidspunkt 22 år.

2.2.2 Det gøres fra Slagelse Kommunes side overordnet **gældende**, at Slagelse Kommune skal frifindes, allerede fordi de fremsatte krav er forældede efter såvel den ordinære 3-årige forældelsesfrist som den 10-årige absolutte forældelsesfrist.

I den forbindelse følger det af fast retspraksis, at det ikke strider mod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at der i national ret i Danmark er forældelsesregler for civilretlige krav som de omhandlede – herunder strider den konkrete anvendelse af de danske forældelsesregler ikke mod A, B og C's menneskerettigheder i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

2.3 Ad sagens materie – hovedsynspunkter

2.3.1 Sagens tema på det materielle plan er, hvorvidt Slagelse Kommune i forbindelse med varetagelsen af sin tilsynsforpligtelse har tilsidesat reglerne i den dagældende servicelov, og om Slagelse Kommune endvidere har krænket A, B og C's menneskerettigheder og i konsekvens heraf skal betale (tort)godtgørelse.

2.3.2 Forholdene, som denne sag omhandler, ligger alle mere end 10 år forud for sagerne anlæg, al den stund påstandene baserer sig på det udøvede tilsyn i forbindelse med A, B og C's anbringelse på T.

Det er på denne baggrund også væsentligt at være opmærksom på, at Slagelse Kommunes redegørelse for forløbet i forbindelse med og under anbringelsen af sagsøgerne på T tager udgangspunkt i, hvad Slagelse Kommune har kunnet udlede af sagsakterne. Det har herudover ikke – eller alene i et begrænset omfang – været muligt i yderligere omfang at få verificeret og uddybet hensynene bag og omstændighederne knyttet til de enkelte sagsbehandlingsskridt. Dertil kommer, at tilsynsforpligtelsen i vidt omfang blev varetaget af foreningen PRO, som siden er opløst, hvilket tilsvarende gør det vanskeligt at redegøre nærmere for de enkelte sagsbehandlingsskridt.

2.3.3 Bedømt efter akterne og de oplysninger, der er indeholdt i byrets- og landsretsdømmen i straffesagen (bilag 3 og 18, 32 og 37-40) (...), synes det imidlertid at stå klart, at hverken Skælskør/Slagelse Kommune, PRO eller Vestsjællands Amt på noget tidspunkt under anbringelsen af A, B og C på T vidste eller burde vide, at A, B og C under deres ophold på T blev udsat for seksuelle krænkelser eller krænkelser af en karakter, der kan kvalificeres som stridende mod deres menneskerettigheder.

2.3.4 Når der ses tilbage på daværende Skælskør Kommunes håndtering af tilsynet med A, B og C under deres anbringelse på T, synes Skælskør Kommune bedømt – alene på baggrund af sagsakterne – på visse punkter at kunne have handlet hurtigere og/eller anderledes.

Tages der udgangspunkt i reglerne i den dagældende servicelov vedrørende kommuners tilsynspligt, er det imidlertid med udgangspunkt i de foreliggende oplysninger vanskeligt at se et sikkert grundlag for at tilsidesætte de skønmæssige pædagogfaglige vurderinger, der blev foretaget af kommunen i forløbet.

Det skal i den forbindelse præciseres, at den dagældende servicelov og den dertil knyttede vejledning baserede sig på et udgangspunkt om, at kommunerne var overladt et skøn i forhold til, hvilke sagsbehandlingsskridt der skulle iværksættes i en given situation, ligesom der ved fx modtagelse af underretninger/indberetninger ikke på daværende tidspunkt var faste regler for, hvordan disse metodemæssigt skulle undersøges. Der henvises til bemærkningerne i punkt 3 i processkrift A (...).

Efter sagsøgerne var fraflyttet T, er der på dette område flere gange sket markante skærpelser af de konkrete tilsynspligter, handlepligter og handlemuligheder for kommunerne i serviceloven. Således kan nævnes anbringelsesreformen, der trådte i kraft pr. 1. januar 2006, jf. processkrift C, punkt 3.4.2 (...), barnets reform, der trådte i kraft pr. 1. januar 2011, jf. processkrift C, punkt 3.5 (...), og overgrebspakken, der trådte i kraft pr. 1. oktober 2013, jf.

processkrift A, punkt 3.6 (...). For en oversigt over udviklingen i de for sagen centrale regler i serviceloven henvises til støttebilag, bilag CD (...).

2.3.5 For en beskrivelse af de i den relevante periode fra 1999 til 2005 foretagne sagsbehandlingsskridt henvises til endeligt oversigtsbilag fremlagt som bilag CB (...).

2.3.6 Om karakteren og hyppigheden af tilsynet med sagsøgerne, som foreningen PRO mod betaling udførte for Skælskør/Slagelse Kommune, henvises endvidere til Retten i Næstveds dom afsagt 27. maj 2008, bilag 32, side 35 (...) hvor det af socialkonsulent i PRO J's forklaring fremgår:

”Vidnet førte tilsyn med T og med børnene. Vidnet foretog også rådgivning og vejledning overfor tiltalte og H : Vidnet havde samtaler med de fire piger. Vidnet deltog endvidere i arbejdet vedrørende forældremyndighed og samvær med børnenes onkel. Vidnet holdt ofte møder med samarbejdspartnere, herunder SFO, skolelærerne, støttepædagogerne, og pigernes sagsbehandlere. Vidnet var på T jævnligt, nogen gange to gange på en måned. Derefter kunne der gå måske 2½ måned, hvor vidnet havde telefonsamtaler med tiltalte flere gange om ugen, men ikke kom på stedet. Der var tale om rimelig megen kontakt. Vidnet havde samtaler med pigerne både enkeltvis og flere sammen.

...

Hvis børnene under samtalen med vidnet have givet udtryk for seksuelt misbrug, ville vidnet have reageret prompte. Vidnet er helt sikker på, at der ikke blev nævnt noget sådant, og vidnet havde ingen mistanke om, at der foregik seksuelt misbrug på T .”

2.3.7 Da Skælskør Kommune i sommeren/efteråret 2002 havde en oplevelse af, at det af PRO mod betaling udførte tilsyn ikke blev tilstrækkeligt dokumenteret, blev der fra Skælskør Kommunes side iværksat et intensiveret tilsyn, hvor man var i direkte dialog med både T , PRO og Vestsjællands Amt. Efter en underretning fra Skælskør Kommune til Vestsjællands Amt den 10. oktober 2002 fremlagt som bilag AU (...) blev der med udgangspunkt heri fra Vestsjællands Amts side iværksat en undersøgelse af forholdene på T . Det fremgår endvidere af den som bilag CB fremlagte oversigt over væsentlige sagsbehandlingsskridt (...), at Skælskør Kommune og senere Slagelse Kommune herefter førte et ganske intensivt tilsyn i samarbejde med PRO, ligesom det løbende blev vurderet, om der skulle iværksættes yderligere støttende foranstaltninger.

2.3.8 Derudover ligger det fast, at Slagelse Kommune, efter at kommunen på baggrund af dette intensiverede tilsyn vurderede, at A , B og C ikke (længere) fik tilstrækkeligt ud af anbringelsen på T , valgte at finde et andet opholdssted til dem.

På fraflytningstidspunktet var der ikke mistanke om, at A , B og C havde været udsat for seksuelle krænkelser eller andre strafbare krænkelser under opholdet på T . Dette understøttes også af, at T fortsatte som opholdssted i en peri-

ode efter sagsøgerne var fraflyttet, og efterfølgende blev H og G igen godkendt som plejefamilie, hvilket de var, indtil den politimæssige efterforskning blev indledt omkring årsskiftet 2006/2007.

2.3.9 Det gøres på denne baggrund **overordnet gældende**,

at Slagelse Kommune (herunder tidligere Skælskør Kommune) ikke i forbindelse med anbringelsen af A, B og C på T har tilsidesat forpligtelserne i den dagældende servicelov, ligesom det gøres gældende,

at Slagelse Kommune ikke har krænket A, B og C's menneskerettigheder efter EMRK's artikel 3 og 6, og

at betingelserne efter dansk ret og EMRK for at ifalde et erstatnings- eller (tort)godtgørelsesansvar ikke er opfyldt.

2.3.10 For det tilfælde, at landsretten måtte nå frem til, at der er grundlag for at pålægge Slagelse Kommune at betale en (tort)godtgørelse, gøres det **overordnet gældende**,

at en sådan eventuel (tort)godtgørelse må udmåles til et væsentligt lavere beløb end opgjort af sagsøgerne.

2.4 Ad de mellem sagsøgerne og PRO indgåede forlig – hovedsynspunkter

2.4.1 A, B og C har indgået et forlig med PRO, der på vegne af Slagelse Kommune mod betaling forestod tilsynet med sagsøgerne under hele deres anbringelse på T.

2.4.2 Efter forliget har sagsøgerne hver især fået udbetalt 200.000 kr., der i henhold til accepten fra PRO, bilag 36 (...) skete til "fuld og endelig afgørelse" af ethvert mellemværende – herunder var betalingen udtryk for sagens særlige omstændigheder og "PRO's rolle som tilsynsførende på daværende tidspunkt". Forliget er dermed efter Slagelse Kommunes opfattelse begrundet i samme forhold omkring udøvelsen af tilsynet, som sagsøgerne påberåber sig under nærværende sag.

2.4.3 Slagelse Kommune må imidlertid fastholde, at sagsøgerne med den godtgørelse/erstatning, de hver især har fået fra PRO, allerede er blevet kompenseret for eventuelle ansvarspådragende fejl, som PRO måtte have begået i forbindelse med sin udførelse af det personrettede tilsyn med sagsøgerne. Det gøres således fra Slagelse Kommunes side **overordnet gældende**,

at Slagelse Kommune allerede af denne grund må frifindes for eventuelle ansvarspådragende fejl begået af PRO ved udøvelsen af det personrettede tilsyn.

3. Anbringender

3.1 Uddybende om forældelse

3.1.1 Det gøres uddybende om forældelse **gældende**, at de påståede (tort)godtgørelser er omfattet af den ordinære 3-årige forældelsesregel og den absolutte 10-årige forældelsesregel i henholdsvis forældelseslovens § 3, stk. 1, og § 3, stk. 3, nr. 4, og også den 5-årige forældelsesfrist efter den tidligere gældende 1908-lov. Det **bestrides** i den forbindelse, at de påståede krav på (tort)godtgørelser relaterer sig til en personskade i erstatningsansvarslovens forstand, hvorfor de ikke er omfattet af den 30-årige absolutte forældelsesfrist i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1. Det bemærkes i den forbindelse, at sagsøgerne ikke har søgt at dokumentere, at der er sket personskade.

3.1.2 Det gøres **gældende**, at de rejste krav både er forældede efter den ordinære forældelsesfrist og efter den absolutte forældelsesfrist.

3.1.3 For A's vedkommende gør det sig **for det første** gældende, at der indtrådte forældelse efter de dagældende regler i 1908-loven den 14. januar 2007 – 5 år efter A fraflyttede T. **For det andet** indtrådte der forældelse 1. januar 2011 efter den ordinære 3-årige forældelsesfrist i den nuværende forældelseslovs § 3, stk. 1, jf. overgangsbestemmelsen i samme lovs § 30. **For det tredje** gælder det, at selv for det tilfælde, at forældelsen efter den ordinære forældelsesfrist havde været suspenderet, ophørte suspensionen under alle omstændigheder i forbindelse med straffesagens behandling i 2008 og 2009, hvorfor forældelse indtrådte i 2011 eller 2012. **For det fjerde** gælder det, at selv for det tilfælde, at den ordinære forældelsesfrist fortsat var suspenderet efter straffesagen, indtrådte der den 14. januar 2012 forældelse efter den absolutte 10-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4.

Af hver af disse årsager er der indtrådt forældelse i forhold til den af A fremsatte påstand.

3.1.4 For B og C's vedkommende gør det sig **for det første** gældende, at der efter overgangsreglen i den nuværende forældelseslovs § 30 indtrådte forældelse den 6. januar 2010 – 5 år efter at B og C fraflyttede T, da kravet på dette tidspunkt både var forældet efter 5-årsreglen i 1908-loven og efter den 3-årige forældelsesfrist i den nuværende forældelseslovs § 3, stk. 1. **For det andet** indtrådte der forældelse 1. januar 2011 efter den ordinære 3-årige forældelsesfrist i den nuværende forældelseslovs § 3, stk. 1, jf. overgangsbestemmelsen i samme lovs § 30. **For det tredje** gælder det, at selv for det tilfælde, at forældelsen efter den ordinære forældelsesfrist havde været suspenderet, ophørte suspensionen under alle omstændigheder i forbindelse med straffesagens behandling i 2008 og 2009, hvorfor forældelse indtrådte i 2011 eller 2012. **For det fjerde** gælder det, at selv for det tilfælde, at den ordinære forældelsesfrist fortsat var suspenderet efter straffesagen, indtrådte der den 6. januar 2015 forældelse efter den absolutte 10-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4.

3.1.5 Sagsøgernes synspunkt om, at (tort)godtgørelserne, som denne sag omhandler, er omfattet af den 30-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1, **bestrides**, idet de hævdede erstatningskrav hverken i sig selv ud-

gør eller er opstået i anledning af personskade. Der henvises i denne forbindelse endvidere til bemærkningerne i sagsøgtes processkrift A, punkt 5.5.4 – 5.7 (...).

3.1.6 Det gøres videre **gældende**, at de nationale danske forældelsesregler – herunder anvendelsen af disse i den konkrete sag – ikke strider mod EMRK. I tilknytning hertil gøres det **gældende**, at det påhviler sagsøgerne at bevise, at den konkrete anvendelse af de danske forældelsesregler er i strid med EMRK, hvilket ikke er sket.

3.1.7 Det gøres derimod **gældende**, at EMD netop i sin dom af 22. oktober 1996 i sagen Stubbings m.fl. mod Storbritannien har fastslået, at når der har været adgang til en straffesag i forbindelse med en påstået krænkelse af EMRK, er "*the very essence of the applicants' right of access to a court*" ikke krænkelse, fordi et (efterfølgende) civilretligt krav måtte være forældet. Denne sag omhandlede fire kvinder, der – mens de var børn – var blevet misbrugt i en årrække konkret af deres pleje-/adoptivfar, dennes bror, to præster samt en viceskoleinspektør. I præmis 51-56 (...), udtalte EMD bl.a.:

"51. It is noteworthy that limitation periods in personal injury cases are a common feature of the domestic legal systems of the Contracting States. They serve several important purposes, namely to ensure legal certainty and finality, protect potential defendants from stale claims which might be difficult to counter and prevent the injustice which might arise if courts were required to decide upon events which took place in the distant past on the basis of evidence which might have become unreliable and incomplete because of the passage of time.

52. In the instant case, the English law of limitation allowed the applicants six years from their eighteenth birthdays in which to initiate civil proceedings. In addition, subject to the need for sufficient evidence, a criminal prosecution could be brought at any time and, if successful, a compensation order could be made ... Thus, the very essence of the applicants' right of access to a court was not impaired.

...

55. The Contracting States properly enjoy a margin of appreciation in deciding how the right of access to court should be circumscribed. ...

56. There has been a developing awareness in recent years of the range of problems caused by child abuse and its psychological effects on victims, and it is possible that the rules on limitation of actions applying in member States of the Council of Europe may have to be amended to make special provision for this group of claimants in the near future.

However, since the very essence of the applicants' right of access was not impaired and the restrictions in question pursued a legitimate aim and were proportionate, it is not for the Court to substitute its own view for that of the State authorities as to what would be the most appropriate policy in this regard.

...

65. *In the instant case, however, such protection was afforded. The abuse of which the applicants complained is regarded most seriously by the English criminal law and subject to severe maximum penalties (see paragraph 38 above). Provided sufficient evidence could be secured, a criminal prosecution could have been brought at any time and could still be brought (see paragraphs 39-40 above). Indeed, the Court notes that a charge of indecent assault was brought against the applicant D.S.'s father, to which he pleaded guilty in March 1991 (see paragraph 25 above).*

66. In principle, civil remedies are also available provided they are sought within the statutory time-limit. It is nonetheless true that under the domestic law it was impossible for the applicants to commence civil proceedings against their alleged assailants after their twenty-fourth birthdays (see paragraph 15 above). However, as noted above (paragraph 62), Article 8 (art. 8) does not necessarily require that States fulfil their positive obligation to secure respect for private life by the provision of unlimited civil remedies in circumstances where criminal law sanctions are in operation.

[...]

Det gøres **gældende**, at det følger af EMD's praksis, at når der har været adgang til en straffesag – herunder, som det også er tilfældet i Danmark, har været adgang til at få godtgørelse fra gerningsmanden i forbindelse med straffesagen – udgør det ikke en krænkelse, at et (efterfølgende) civilretligt krav mod Slagelse Kommune er forældet. Det gøres i den forbindelse **gældende**, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte de civilretlige forældelsesregler, som den lovgivende magt måtte have vedtaget i den enkelte nationalstat. Det gøres endelig **gældende**, at EMD, da domstolen i sin dom af 20. marts 2008 i *Phinikaridou v. Cyprus* fandt, at anvendelse af forældelsesreglerne på Cypern i den konkrete situation var i strid med EMRK, fremhævede EMD samtidig i præmis 63 (...), at *Phinikaridou*-sagen adskilte sig fra *Stubbings*-sagen, idet domstolen, dels henviste til, at *Stubbings*-sagen var en anden sagstype, nemlig en børnesag, dels at der i *Stubbings*-sagen var adgang til en strafferetlig prøvelse af sagen, og at sagsøgerne i *Stubbings* dermed allerede en gang havde fået efterprøvet sagen.

3.1.8 Dertil kommer, at situationen i øvrigt er, at selv for det tilfælde, at den 3-årige forældelsesfrist i denne type sager først begyndte at løbe fra det tidspunkt, hvor den krænkede part fyldte 18 år og dermed blev myndig – på samme måde som tilfældet var i Storbritannien i ovennævnte sag – ville der være indtrådt forældelse for alle tre sagsøgere på det tidspunkt, hvor de hver især udtog stævning, jf. bemærkningen ovenfor i punkt 2.2.1 om sagsøgernes alder på det tidspunkt, hvor der blev udtaget stævning i sagen.

3.1.9 Det gøres videre **gældende**, at Østre Landsret i U.2014.3045Ø – i en sag hvor påstanden også omfattede krav baseret på en påstået krænkelse af EMRK's artikel 3 – har fastslået, at det ikke er i strid med EMRK's artikel 13, at civilretlige krav forældes efter de almindelige forældelsesfrister. I præmisserne (...) udtalte Østre Landsret bl.a.:

”Domstolen [Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol red.] har ikke direkte forholdt sig til, om forældelse af statens civilretlige erstatningsansvar for

krænkelser af artikel 3 kan være i strid med artikel 13. Af retspraksis om konventionens artikel 6 fremgår imidlertid, at forældelsesregler ikke i sig selv strider mod konventionen.”

...

”Ifølge domstolen opfylder forældelsesregler således væsentlige retssikkerhedsmæssige formål for at sikre, at sagsøgte ikke mødes med krav, der som følge af den forløbne tid er vanskelige at imødegå, og om at undgå, at domstolene skal udtale sig om forhold, der ligger langt tilbage i tid, hvor beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige som følge af den forløbne tid. Den konkrete anvendelse af nationale forældelsesregler kan imidlertid indebære en konventionskrænkelse.”

...

”Hensynet til at sikre, at staten ikke ved en manglende eller langsommelig behandling af ofrets anmeldelse opnår, at det strafferetlige ansvar forældes, taler i sidstnævnte tilfælde for, at det strafferetlige ansvar ikke skal kunne forældes, jf. de to ovennævnte domme. Samme hensyn synes ikke at foreligge, når det kommer til civilretlig forældelse af ofrets krav på godtgørelse. For så vidt angår civile godtgørelseskrav beror det således som udgangspunkt alene på ofret, om der i tide rejses krav om godtgørelse. Hertil kommer, at civilretlig forældelseslovgivning typisk indeholder bestemmelser om suspension af forældelsesfrister i blandt andet tilfælde, hvor den krævet tilkommer ikke har haft reel mulighed for at rejse kravet, jf. i dansk ret forældelseslovens § 3, stk. 2, og § 9, jf. tillige § 13 om adgangen til efter udløbet af den almindelige forældelsesfrist under en straffesag at rejse krav om erstatning eller godtgørelse over for en tiltalt i anledning af det strafbare forhold. Med hensyn til civile godtgørelseskrav må det derfor antages, at det er foreneligt med kravet om effektive retsmidler i konventionens artikel 13, at kravet skal rejses inden for de frister, der følger af almindeligt gældende forældelseslovgivning.”

[...]

Der kan tilsvarende henvises til U.2013.3393H (...) der handlede om afslag på opholdstilladelse, og U.2011.2208H (...), hvor en person var blevet skudt af politiet. I disse sager fandt Højesteret også, at krav baseret på en påstået krænkelse af EMRK kan forældes.

3.1.10 Specifikt i forhold til forældelse i sager om påståede krænkelser af EMRK, art. 3, under anbringelse på et opholdssted har Københavns Byrets i dom af 23. april 2015 i den såkaldte ”Godhavnssag” (...) fastslået, at et tilsvarende krav på (tort)godtgørelse for en påstået krænkelse var forældet. Domstolen gav derfor ikke sagsøgerne medhold i, at forældelse generelt eller konkret var i strid med EMRK. Det bemærkes, at denne dom er anket til landsretten.

3.1.11 I forhold til anvendelsen af de nationale forældelsesregler og foreneligheden med EMRK skal det endelig fremhæves, at som beskrevet i processkrifterne var sagsøgerne under straffesagen, der verserede i 2008 og 2009, repræsenteret af hver deres bistandsadvokat, som på vegne af dem havde mulighed for at rejse krav på deres vegne. Også af den årsag strider anvendelsen af de danske forældelsesregler konkret ikke mod EMRK.

3.1.12 Opsamlende gøres det **gældende**,

- at** EMD i sin praksis har anerkendt nationale forældelsesregler – herunder har EMD i en tilsvarende sag (Stubbings m.fl. mod Storbritannien) fundet, at nationale forældelsesregler omfattende civile retlige krav ikke var i strid med EMRK,
- at** Østre Landsret tilsvarende i U.2014.3045Ø, der også omhandlede en sag om (tort)godtgørelse for en påstået krænkelse af EMRK, har fundet, at de nationale forældelsesregler ikke var i strid med EMD, og
- at** der ikke i civile sager er retspraksis – hverken fra EMD eller fra de danske domstole – som i sager af samme karakter som nærværende har tilsidesat nationale forældelsesregler svarende til de danske.

3.1.13 Endelig gøres det **gældende**, at i det omfang anvendelsen af de nationale forældelsesregler – herunder den absolutte 10-årige forældelsesfrist – konkret er i strid med EMRK, er det staten Danmark og ikke Slagelse Kommune, som er rette sagsøgte for et godtgørelseskrav baseret på denne krænkelse.

3.2 Betingelserne for erstatningsansvar

3.2.1 Det gøres **gældende**, at ansvar for (tort)godtgørelse efter princippet i erstatningsansvarslovens § 26 også i sager baseret på EMRK forudsætter, at de almindelige erstatningsbetingelser er opfyldt, og at der samtidig er tale om en adfærd, der har en sådan karakter, at adfærden kan kvalificeres som en krænkelse af EMRK, hvilket ikke er tilfældet.

Det gøres hertil **gældende**, at Skælskør Kommune ikke vidste eller burde vide, at A , B og C blev udsat for seksuelle krænkelser eller en adfærd, hvorved deres menneskerettigheder blev krænket.

3.2.2 Om manglende ansvarsgrundlag gøres det videre **gældende**, at Skælskør Kommunes tilsynsforpligtelse skal bedømmes i lyset af de dagældende regler i serviceloven. Der henvises særligt til beskrivelsen af retsgrundlaget i processkrift A, punkt 3 og processkrift C, punkt 3 (ekstraktens side 64 og den supplerende materialesamling). Under henvisning til bemærkningerne ovenfor i punkt 2.3.4 gøres det i den forbindelse **gældende**,

at kommunerne på en række punkter efter den dagældende servicelov var overladt et skøn i forhold til, hvilke sagsbehandlingsskridt der skulle iværksættes i en given situation, og at der ikke på baggrund af de i sagen foreliggende oplysninger foreligger et sikkert grundlag for at konkludere, at reglerne i den dagældende servicelov ikke er opfyldt.

Det gøres hertil endvidere **gældende**, at i det omfang de dagældende regler efter serviceloven måtte blive anset for at være utilstrækkelige efter EMRK, skal en godtgørelsespåstand baseret på overtrædelse af EMRK i givet fald rettes mod staten Danmark.

3.2.3 Om kausalitet gøres det **gældende**, at der ikke er kausalitet mellem de mulige sagsbehandlingsfejl, herunder en eventuel overtrædelse af tilsynsforpligtelsen i den dagældende servicelov, og de strafbare forhold, som efterfølgende blev afdækket i forbindelse med straffesagen.

3.2.4 Om adækvans gøres det **gældende**, at de strafbare seksuelle krænkelse/øvrige krænkelse, som er blevet afdækket i forbindelse med straffesagen, og den deraf følgende mulige krænkelse af EMRK er en inadækvat følge af sagsbehandlingen af de indberetninger og oplysninger, daværende Skælskær Kommune modtog i forbindelse med anbringelsen på T , samt de mulige sagsbehandlingsfejl knyttet dertil.

3.2.5 Det gøres endvidere **gældende**, at en eventuel konstatering af, at der er sket overtrædelse af forpligtelserne efter den dagældende servicelov, endvidere ikke i sig selv kan danne grundlag for et krav om (tort)godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, idet et erstatningsansvar efter denne bestemmelse forudsætter en retsstridig krænkelse af en vis grovhed, hvilket også gør sig gældende, i det omfang der begrundet i en krænkelse af EMRK skal udmåles en (tort)godtgørelse efter princippet i erstatningsansvarslovens § 26.

3.2.6 For det tilfælde, at landsretten måtte nå frem til, at betingelserne for at tilkende sagsøgerne en (tort)godtgørelse er opfyldt, gøres det **gældende**, at der under alle omstændigheder skal ske frifindelse som følge af det forlig, A , B og C har indgået med PRO om betaling af (tort)godtgørelse for samme forhold, subsidiært at forligssummen skal fratrækkes en eventuel godtgørelse, idet sagsøgernes ellers de facto vil opnå at blive kompenseret to gange for forhold relateret til det udøvede personrettede tilsyn under opholdet på T .

3.2.7 Af de nævnte årsager skal der derfor ske frifindelse af Slagelse Kommune, subsidiært skal en godtgørelse udmåles til et lavere beløb end påstået.

3.3 Ad spørgsmålet om påstået efterforskningspligt

3.4 Det gøres **gældende**, at der ikke efter EMRK består en efterforskningspligt for Slagelse Kommune til som kommune at iværksætte en strafferetlig eller civilretlig efterforskning af en sag som denne. I forhold til spørgsmålet om efterforskningspligt gøres det til støtte for den nedlagte frifindelsespåstand **principalt gældende**, at lovgiver i Danmark i henhold til reglerne i retsplejeloven har henlagt efterforskningen af straffesager til politiet, og at Slagelse Kommune derfor hverken efter de almindelige regler i Danmark eller efter EMRK har været underlagt en selvstændig efterforskningspligt – hverken i forhold til en strafferetlig efterforskning eller i forhold til en efterforskning af et muligt tjenstligt ansvar. Det gøres **gældende**, at den herved etablerede ordning lever op til kravene efter EMRK, og at det er ubestridt, at politiets efterforskning i det hele har levet op til kravene efter EMRK til at efterforske mulige krænkelse af EMRK's artikel 3.

3.5 Det gøres i den forbindelse **gældende**, at der ikke i dansk ret er hjemmel for en kommune til at iværksætte sin egen strafferetlige efterforskning af mulige strafbare forhold.

3.6 Måtte der efter EMRK være mangler ved den af politiet gennemførte efterforskning eller i øvrigt være andre/yderligere efterforskningsforpligtelser – det være sig strafferetlige eller civilretlige – der ikke er lovgivet om i Danmark, **bestrides** det, at det som anført af Institut for Menneskerettigheder er ”*mest nærliggende, at Slagelse Kommune skal bære ansvaret*” herfor. Tværtimod må det være den danske stat, der som kontraherende stat er nærmest til at bære ansvaret.

3.7 For det tilfælde at Østre Landsret måtte finde, at der efter EMRK har været en efterfølgende efterforskningspligt for Slagelse Kommune til at iværksætte en strafferetlig og/eller civilretlig efterforskning, gøres det til støtte for den nedlagte frifindelsespåstand **subsidiært gældende**, at Slagelse Kommune ikke har ageret i strid med denne pligt – herunder ikke på en måde, hvor sagsøgerens menneskerettigheder er krænket.

3.8 Det gøres videre **gældende**, at der ikke har været grundlag for at indlede en straffesag om pligtforsømmelse eller lignende mod de sagsbehandlere, der har været involveret i behandlingen af sagsøgernes sag under opholdet på T . Tilsvarende har der efter Slagelse Kommunes opfattelse ikke været grundlag for at indlede sager om et muligt tjenstligt ansvar for nogen af sagsbehandlerne for sagsøgerne. Det er imidlertid i denne sammenhæng også relevant at bemærke, at hovedparten af disse sagsbehandlere ikke (længere) var ansat i kommunen, da mistanken om overgreb opstod.

4. Ad biintervenienten, Institut for Menneskerettigheders synspunkt

4.1 I forhold til biintervenientens synspunkter henvises generelt til Slagelse Kommunes processkrift ad Institut for Menneskerettigheders synspunkter af 22. november 2016.

4.2 Som det fremgår heraf, har Institut for Menneskerettigheder i deres indlæg anført, at ”*Slagelse Kommune opfyldte derfor utvivlsomt sin forpligtelse til at hindre overgreb begået af privatpersoner, da kommunen fjernede A og B fra T den 14. januar 2002 henholdsvis den 6. januar 2005*”, hvilket synspunkt ses at være i overensstemmelse med sagsøgernes synspunkt.

4.3 I forhold til Institut for Menneskerettigheders synspunkter gøres det **for det første gældende**, at hovedparten af de sager fra EMD's praksis, som Institut for Menneskerettigheder henviser til, ikke angår spørgsmålet om sociale myndigheders udøvelse af tilsynsforpligtelser over for børn, men derimod andre problemstillinger som eksempelvis politiets/anklagemyndighedens langmodige efterforskning og tiltalerejsning i straffesager. Disse domme er efter Slagelse Kommunes opfattelse af begrænset relevans for denne sag.

De for denne sag relevante domme er hovedsageligt de domme, som sagsøgerne har behandlet i stævningen, og som Slagelse Kommune tilsvarende har behandlet i sit processkrift A.

4.4 **For det andet** gøres det **gældende**, at Institut for Menneskerettigheders synspunkter må ses i lyset af, at Institut for Menneskerettigheder har lagt til grund, at overgrebene generelt er begyndt på et tidligere tidspunkt end fastslået ved Østre Landsrets dom i straffesagen mod G .

4.5 **For det tredje bestrides** Institut for Menneskerettigheders synspunkter om en efterfølgende efterforskningspligt. Der henvises uddybende til proces-skrift af 22. november 2016, punkt 5 (...).

4.6 **For det fjerde** anlægger Institut for Menneskerettigheder efter Slagelse Kommunes opfattelse på en række punkter en for vidtgående fortolkning af, hvilke pligter og rettigheder der følger af EMRK på baggrund af EMD's domme.

4.7 **For det femte** bemærkes, at Institut for Menneskerettigheders bemærkninger i relation til spørgsmålet om rummet for opretholdelsen og anvendelsen af nationale forældelsesregler efter Slagelse Kommunes opfattelse synes at være af retspolitisk karakter.

4.8 Institut for Menneskerettigheder har anført, at den danske 3-årige forældelsesfrist ikke skal regnes allerede fra skadens indtræden/ophør, men først fra at skadelidte fylder 18 år. Hertil bemærkes, at selv hvis forældelsesfristen først blev regnet fra sagsøgenes fyldte 18. år, ville der alligevel være indtrådt forældelse, idet alle tre sagsøgere var fyldt 21 år på det tidspunkt, de hver især indgav stævning. Dette understreger for så vidt blot, at den konkrete anvendelse af de danske forældelsesregler i denne sag ikke er i strid med EMRK.

4.9 For så vidt angår Institut for Menneskerettigheders synspunkter om Europarådets konventioner og FN's Torturkonvention skal bemærkes, at disse konventioner alene retter sig mod staten Danmark og ikke mod Slagelse Kommune, hvorfor et krav baseret herpå skal rettes mod staten Danmark. Dertil kommer, at det i øvrigt ikke følger af de pågældende konventioner, at forældelsesregler i civile sager ikke kan opretholdes.

Endelig bemærkes, at Institut for Menneskerettigheder i sit afsnit om forældelse har henvist til EMD's dom i O'Keeffe mod Irland, præmis 179 (...). Den sag handlede imidlertid om, hvorvidt der overhovedet skulle være adgang til at anlægge en civilretlig sag mod staten Irland. Derimod handlede sagen ikke om, hvorvidt adgangen til et sådant civilretligt søgsmål kunne blive forældet efter nationale forældelsesregler, hvorfor sagen er af begrænset relevans for nærværende sag.

4.10 Samlet set er situationen i forhold til spørgsmålet om forældelse, at Institut for Menneskerettigheder ikke har peget på relevant praksis fra EMD, som tilsidesætter nationale forældelsesregler i civile sager i lignende sagstyper – herunder i sager, hvor der har været adgang til og er blevet gennemført en straffesag, og hvor der som led i straffesagen også er udbetalt godtgørelse til sagsøgerne.

4.11 Det gøres **gældende**, at en ændring – eller stramning af EMD's praksis på området – som reelt er det, Institut for Menneskerettigheder argumenterer for, i givet fald må ske ved, at EMD – og ikke de nationale danske domstole – tager

stilling til, om EMRK skal tillægges et andet indhold end hidtil, hvorefter nationale forældelsesfrister i videre omfang end efter hidtidig retspraksis fra EMD ikke kan opretholdes.”

Landsrettens begrundelse og resultat

Slagelse Kommunes ansvar

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) er ved lov nr. 285 af 29. april 1992, jf. senest lovbekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998, gjort umiddelbart anvendelig på linje med anden dansk lov, således at den kan påberåbes for og anvendes af danske domstole og andre retsanvendende myndigheder. Det er overordnet gjort gældende, at Slagelse Kommune (tidligere Skælskør Kommune) som ansvarlig myndighed har krænket sagsøgernes ret til beskyttelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling, jf. EMRK artikel 3. Kommunen har efter artikel 3 en forpligtelse til aktivt at forebygge og forsøge at forhindre overgreb, som kommunen havde eller burde have haft kendskab til. Tilsidesættelse af denne handlepligt indebærer en selvstændig krænkelse af konventionen. Dette er fastslået ved eksempelvis Menneskerettighedsdomstolens dom af 10. maj 2001 i sag 29392/95, Z m.fl. mod UK, og dom af 26. november 2002 i sag 33218/96, E m.fl. mod UK.

Der er under sagen enighed om, at sagsøgerne under anbringelsen på T var udsat for en sådan umenneskelig og nedværdigende behandling, som er omfattet af EMRK artikel 3. Afgørende for bedømmelsen af sagen er således, om kommunen vidste eller burde have vidst, at sagsøgerne blev udsat for sådanne overgreb, og om kommunen i givet fald har udfoldet rimelige bestræbelser for at forhindre yderligere overgreb.

Det kan lægges til grund, at servicelovens regler om blandt andet tilsynet med anbragte børn er skærpet flere gange siden sagsøgernes anbringelse, og at kommunernes handlepligter og handlemuligheder således har ændret karakter som også anført af Slagelse Kommune. Ved bedømmelsen af kommunens ansvar må der henses til reglerne i den da-gældende servicelov, men det er ikke en forudsætning for det offentlige selvstændige ansvar for tilsidesættelse af handlepligten, at der er handlet i strid med national lovgivning. Det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at national ret så vidt muligt skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis, og at der som følge af en konventionskrænkelse ydes godtgørelse for ikke økonomisk skade, jf. princip-

pet i erstatningsansvarslovens § 26. Kommunens ansvar skal i denne sammenhæng vurderes uafhængigt af såvel et ansvar for den private virksomhed PRO, som kommunen havde udliciteret tilsynet til, som gerningsmandens ansvar.

Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at de tre søstre sammen med deres lidt ældre søster, som er handicappet, blev anbragt på T hos G og H den 23. februar 1999, og at alle fire piger, der da var i alderen 5-8 år, var skrøbelige børn med en traumatisk baggrund. Pigerne var i realiteten forældreløse, og forældremyndigheden var tillagt deres onkel, som ikke var i stand til at tage hånd om pigerne. G og H, der var uden faglig baggrund og havde egne børn, var i begyndelsen blevet vurderet uegnet som plejefamilie, men blev af amtet godkendt som opholdssted til at modtage pigerne med vilkår om bl.a. ansættelse af pædagogisk uddannet personale.

Bevisførelsen for landsretten og herunder de forklaringer, der er afgivet i sagen, efterlader det indtryk, at der hos daværende Skælskør Kommune, som overtog det personrettede tilsyn fra X Kommune, og senere Slagelse Kommune, hvortil sagen overgik i slutningen af 2002, var perioder præget af skiftende eller manglende sagsbehandlere samt manglende fokus og opfølgning. Det kan lægges til grund, at kommunen modtog den første alvorlige indberetning i april 2001 fra psykolog K angående A's mistrovisel, adfærd og udtalelser, og at denne indberetning blev efterfulgt af yderligere en erklæring fra samme psykolog i august 2001, hvor den situation, som A befandt sig i hos plejefamilien, blev beskrevet som dybt alvorlig. Senest den 7. november 2001 blev kommunen bekendt med den indberetning, som C's klasselærer havde skrevet den 25. oktober 2001 om C's særdeles voldsomme reaktion i forbindelse med en episode på skolen, herunder C's udtalelse om, at plejefaderen slog. Den 2. juli 2002 modtog kommunen dels et klagebrev fra pigernes onkel og dels en underretning fra pædagog N, der udtrykte sin bekymring for forholdene på T baseret på egne oplevelser og omtalte afstraffelser og ydmygelser. Den 2. oktober 2002 kontaktede læge P telefonisk kommunen angående bekymring i forbindelse med undersøgelse af C. Lægen faxede efterfølgende udskrift af lægejournalen til kommunen. Det fremgår af lægejournalen, som blev lagt i sagen, at der var mistanke om incest.

Landsretten finder, at det efter karakteren og alvoren af de forskellige indberetninger og bekymringer må have stået klart for kommunen, at sagsøgerne risikerede at blive udsat for personlige overgreb på T. Kommunen tog ikke på noget tidspunkt skridt til at

undersøge forholdene hos plejefamilien nærmere eller hindre, at sådanne overgreb fandt sted. Kommunen har derved tilsidesat sin handlepligt efter EMRK artikel 3 og derved pådraget sig et erstatningsansvar. Der er i den forbindelse som skærpende omstændighed lagt vægt på, at der var tale om anbragte og svært behandlingskrævende børn. Når henses til karakteren og alvoren af de modtagne indberetninger og bekymringer kan det ikke føre til et andet resultat, at kommunen lejlighedsvist modtog statusskrivelser fra PRO. Det lægges i den forbindelse som en skærpende omstændighed til grund, at disse indberetninger grundlæggende var udarbejdet af plejefamilien selv.

Landsretten bemærker, at en selvstændig bedømmelse af kommunens ansvar efter de dagældende regler for tilsyn med anbragte børn efter en samlet bedømmelse af sagens oplysninger og alvorlige karakter fører til samme resultat. Kommunen må således også anses for at have tilsidesat tilsyns- og handlepligten efter § 55 mv. i dagældende lov om social service.

Forældelse

Spørgsmålet er herefter, om det erstatningsansvar, som kommunen har pådraget sig, er forældet.

Der er enighed mellem parterne om, at udgangspunktet efter den danske forældelseslov er, at forældelsesfristen begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor sagsøgerne fraflyttede opholdsstedet T . Dette var for A's vedkommende den 14. januar 2002, mens det for B og C's vedkommende var den 6. januar 2005. Efter suspensionsreglerne i såvel den tidligere gældende 1908-lovens § 3 som den nugældende forældelseslovs § 3, stk. 2, udskydes begyndelsestidspunktet, hvis fordringshaveren var ubekendt med sit krav, og regnes da først fra den dag, hvor fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil. Suspensionsreglen gælder for alle krav, der er omfattet af den 3-årige forældelse og den tidligere 5-årige forældelse, men gælder efter forældelseslovens § 3, stk. 2, modsætningsvist, ikke for forældelseslovens absolutte frister.

Det følger af EMRK artikel 13, at enhver, hvis rettigheder og friheder efter konventionen er blevet krænket, skal have adgang til effektive retsmidler. Der er ikke i forældelsesloven eller forarbejderne hertil, jf. lovforslag nr. 165 af 28. februar 2007 og betænkning nr. 1460/2005, taget stilling til spørgsmålet om forældelse af krav på godtgørelse for overtrædelse af EMRK artikel 3. Mens Menneskerettighedsdomstolen har fastslået, at forældelses-

frister ikke kan gøres gældende i relation til strafferetlig forfølgning af overtrædelser af forbuddet i artikel 3, har Domstolen ikke forholdt sig til, om forældelse af statens civile erstatningsansvar for krænkelse af artikel 3 kan være i strid med artikel 13.

Af Menneskerettighedsdomstolens praksis om konventionens artikel 6 kan det udledes, at forældelsesregler ikke i sig selv strider mod konventionen, men som udgangspunkt er lovlige, idet de forfølger væsentlige retssikkerhedsmæssige formål om at sikre, at der ikke rejses krav, der som følge af den forløbne tid er vanskelige at imødegå, og om at undgå, at domstolene skal udtale sig om forhold, der ligger langt tilbage i tid, hvor beviserne ikke er troværdige og er ufuldstændige som følge af den forløbne tid, jf. bl.a. dom af 22. oktober 1996 i sag 22083/93 og 22095/93, *Stubbings m.fl. mod UK*, og dom af 7. juli 2009 i sag 1062/07, *Stagno mod Belgien*. Den konkrete anvendelse af nationale forældelsesregler kan imidlertid indebære en konventionskrænkelse, idet det samtidig er fastslået, at nationale forældelsesregler skal opfylde et krav om proportionalitet i forhold til det formål, der forfølges. Kravet om proportionalitet kan således betyde, at anvendelsen af de nationale forældelsesregler efter en konkret vurdering må tilsidesættes.

Landsretten finder, at en sådan proportionalitetsvurdering som følge af forpligtelserne efter EMRK må gælde i forhold til såvel den korte forældelsesfrist som i forhold til de absolutte forældelsesfrister efter forældelseslovens § 3, stk. 3. Sagsøgernes krav, som er baseret på godtgørelseskrav efter princippet i erstatningsansvarslovens § 26 og fremsat i anledning af personkrænkelser, er omfattet af den 10-årige forældelsesfrist i forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 4. Landsretten lægger i den forbindelse til grund, at der ikke under sagen er fremlagt lægelige erklæringer om helbredsforringelser i anledning af personskade i erstatningsretlig forstand, og der kan derfor ikke gives sagsøgerne medhold i, at de fremsatte krav er omfattet af den 30-årige forældelse efter § 3, stk. 3, nr. 1. Det må således – også i relation til proportionalitetsvurderingen – lægges til grund, at den absolutte forældelsesfrist for

A's vedkommende udløb den 14. januar 2012 og for B og C's vedkommende udløb den 6. januar 2015.

Efter bevisførelsen lægges det til grund, at sagsøgerne i 2014 fik kontakt til Børns Vilkår, som for første gang foretog en vurdering af sagens oplysninger med hensyn til et eventuelt ansvar for kommunen og drøftede dette med sagsøgerne, hvilket førte til, at sagsøgerne ved advokat rejste krav over for kommunen ved brev af 14. oktober 2014. Sagsøgerne var da i alderen 20–23 år. Landsretten finder, at det i den forbindelse må lægges til grund, at

sagsøgerne ikke forud for 2014 havde noget nærmere kendskab til forholdene omkring kommunens tilsyn eller manglende overholdelse af handlepligten under den tidligere anbringelse på T . Det forhold, at sagsøgerne, da de fortsat var mindreårige, var indkaldt som vidner under straffesagen mod plejefaderen, kan ikke føre til en ændret vurdering. Uanset at de i sagen fremlagte indberetninger og bekymringskrivelser således var fremskaffet til brug for straffesagen, må det lægges til grund, at sagsøgerne, der skulle afhøres om alvorlige overgreb foretaget over for dem, ikke havde kendskab til eller overblik over de kommunale oplysninger i sagen på daværende tidspunkt, og at heller ikke den daværende bistandsadvokat havde fokus herpå.

Landsretten lægger herefter til grund, at forældelsesfristen har været suspenderet indtil 2014, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2. På dette tidspunkt var den absolutte forældelsesfrist på 10 år udløbet for A's vedkommende, og for B og C's vedkommende var der ganske kort tid tilbage.

På denne baggrund og når henses til sagsøgernes alder sammenholdt med karakteren af de krænkelse, som de var udsat for under hele deres barndom, og som utvivlsomt har påvirket dem i ikke ubetydelig grad, finder landsretten, at de danske forældelsesregler ikke skal bringes i anvendelse i nærværende sag, idet dette må anses for at være en krænkelse af EMRK artikel 13, jf. artikel 3. Der er endvidere lagt vægt på, at et civilt søgsmål mod Slagelse Kommune er sagsøgernes eneste mulighed for at få fastslået kommunens ansvar og dermed deres eneste effektive retsmiddel efter EMRK artikel 13, samt at sagen vedrører en krænkelse af artikel 3, som er en af konventionens fundamentale rettigheder. Det er endvidere tillagt betydning, at der i denne forbindelse ikke er noget særligt modhensyn til kommunen, som ikke på noget tidligere tidspunkt selv tog skridt til at undersøge eller oplyse sagen nærmere. Der kan ikke gives kommunen medhold i, at en godtgørelsespåstand baseret på en krænkelse af EMRK udelukkende kan rettes mod staten.

Sagsøgernes krav på godtgørelse

Landsretten finder, at den godtgørelse for ikke økonomisk skade, som sagsøgerne har krav på som følge af kommunens ansvar for overtrædelse af EMRK artikel 3, jf. princippet i erstatningsansvarslovens § 26, størrelsesmæssigt bør tage udgangspunkt i udmålingspraksis ved Menneskerettighedsdomstolen. Der er tale om en skønsmæssig fastsættelse, hvor navnlig krænkelsens karakter, grovhed og varighed samt graden af skyld indgår som væsentlige momenter. Det kan også indgå som et moment, at den krænkede har modtaget op-

rejsning på anden vis. Landsretten finder i den forbindelse, at der bør lægges vægt på, at sagsøgerne efter det med PRO indgåede forlig modtog hver 200.000 kr. som kompensation for PRO's rolle som tilsynsførende under anbringelsen på T , mens der ikke bør lægges vægt på den tortgodtgørelse, som sagsøgerne hver især blev tilkendt under straffesagen mod plejefaderen.

På denne baggrund finder landsretten, at sagsøgernes påstande hver især bør tages til følge for et beløb på 100.000 kr.

Sagsomkostninger

Under hensyn til sagens principielle karakter og samfundsmæssige betydning finder landsretten, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Slagelse Kommune skal til A betale 100.000 kr. med tillæg af rente fra den 14. november 2014 til betaling sker.

Slagelse Kommune skal til B betale 100.000 kr. med tillæg af rente fra den 14. november 2014 til betaling sker.

Slagelse Kommune skal til C betale 100.000 kr. med tillæg af rente fra den 14. november 2014 til betaling sker.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.

Det idømte skal betales inden 14 dage efter denne doms afsigelse.

(Sign.)

—————
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 14-06-2017

Skriv dit navn her..!

Skriv din stilling her..!

